FRANCISC NISTOR

MĂŞTILE POPULARE ŞI JOCURILE CU MĂŞTI DIN MARAMUREŞ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

FRANCISC NISTOR

MUZEUL MARAMUREȘAN
SIGHETU MARMAȚIEI
CIF 3695034

MĂȘTILE POPULARE
ȘI
JOCURILE CU MĂȘTI
DIN MARAMUREȘ

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
AL JUDEȚULUI MARAMUREȘ

CENTRUL JUDEȚEAN DE ÎNDRUMARE A CREAȚIEI
POPULARE ȘI A MIȘCĂRII ARTISTICE DE MASĂ

BAIA MARE — 1973

https://biblioteca-digitala.ro

Au colaborat :

MIHAI DĂNCUȘ,

NICOARĂ TIMIȘ

Coperta : ALEXANDRU ȘAINELIC

https://biblioteca-digitala.ro

PREFAȚĂ

Selecția bogată de măști populare maramureșene pe care ne-o oferă Francisc Nistor în acest album este o strălucită dovadă a unei polivalențe creatoare cunoscută îndeosebi prin vocația pentru lucrul în lemn. Dincolo de semnificația lor magică, rituală, ca elemente de ceremonial, aceste măști sînt mărturia unei concepții unice pentru întreaga artă populară din Maramureș ce integrează într-un vast ansamblu estetic formele, motivele decorative și culorile.

Categoriile de măști și locul pe care-l ocupă în spectacolele populare fiind pe larg relevate de autorul albumului, aș vrea să insist doar asupra virtuților expresive ce conferă un farmec cu totul aparte acestor măști comparabile de multe ori cu exemplare celebre ale artei africane sau oceanice cu deosebirea că acestea din urmă au o valoare simbolică mult mai accentuată, ținînd de rolul lor precis în viața închipuită transcendentă a comunităților. Măiestria creatorilor maramureșeni este uimitoare prin invenția neobosită în cadrul unor tipare date, prin felul cum reușesc să le armonizeze din materiale diverse. Structuri unitare, de o rară și uneori violentă expresivitate fără a fi țipătoare. In acest chip materialele sînt transfigurate și asamblate în raporturi noi, rezultatul fiind transferul de personalitate pe care-l reprezintă masca, cu aspect de cele mai multe ori apotropaic (ce trezește teamă).

Cum sensurile de cult s-au estompat (putînd fi însă distinse urmele unei gîndiri mistice), accentul se mută pe spectacolul burlesc, expresia unui optimism vital, măștile funcționînd în cadrul unor procesiuni cu caracter de carnaval. Cromatica lor, rafinată, conștientă prin dominante, prestează timpul prin exuberanța coloristică, neașteptat, într-o zonă unde ne-am obișnuit cu sobrietatea geometrică ce guvernează celelalte compartimente ale artei populare, demonstrează o dată în plus polivalența de care vorbeam la început. In încheiere nu putem sublinia îndeajuns meritele lui Francisc Nistor în valorificarea acestui tezaur, adunat și studiat cu migală. Strădaniile sale de ani de zile, pentru păstrarea nealterată a patrimoniului artistic al Maramureșului sînt bine cunoscute. Cunoscător avizat, Francisc Nistor adaugă prin acest album o nouă contribuție la cunoașterea culturii populare maramureșene. Albumul va putea constitui, nu mă îndoiesc, o bază sigură pentru integrarea organică a acestor creații în noile realități socialiste.

GHEZA VIDA

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

MĂȘTILE MARAMUREȘENE

Ținut de legendă, cu istoria dăltuită în lemn și în piatră, zona folclorică Maramureș păstrează în limitele sale tradiții străvechi, datini și obiceiuri de o neasemuită frumusețe, mesagere vii, peste veacuri, de cuget și simțire românească. Înfruntînd vicisitudinile veacurilor apuse, maramureșenii și-au păstrat nealterate nu numai datinile și obiceiurile, ci întregul fenomen de cultură materială și spirituală, unic în felul lui, integrat armonios în ansamblul culturii populare românești.

Obiceiurile și datinile legate de sărbătorile de peste an se înscriu printre cele mai pline de fast și farmec cu valențe artistice și sensuri profund umane, străbătute de un optimism robust. In cadrul acestora se detașează pregnant aspectul deghizării și travestirii practicat în jocurile cu măști.

„Intre deghizare și travestire există o deosebire de nuanță cu privire la modificarea identității unei persoane : deghizarea constă în schimbarea integrală a înfățișării fizice cu ajutorul măștilor-costume, iar travestirea, în schimbarea parțială a caracterelor fizionomice cu ajutorul machiajului, al «obrăzarelor» și maschetelor. In fond, atît deghizarea cît și travestirea au urmărit și urmăresc numai disimilarea formală de comportament, a celui ce nu vrea să fie recunoscut. Ele nu provocau alterări de spirit decît pentru trecutul îndepărtat, în transfigurările magice și mitice ce aveau loc cu prilejul unor rituri de fertilitate, fecunditate sau de trecere."[1] Jocurile populare legate de anumite sărbători de iarnă prin mutații de sens și funcționale de pe planul magico-mitic în planul artistic — spectacular și de divertisment au păstrat numai anumite elemente legate direct de latura artistică. Aceste mutații au facilitat permanența măștii în dinamica evoluției culturale.

Masca, unul din cele mai universale elaborate culturale ale omului, în dinamica ei, a trecut de la unealtă în practica vînătorii primitive la simbol magic în practica riturilor și apoi la recuzită în spectacole. Mascîndu-se, omul își lua o altă față, se transpunea în personajul pe care noua față îl reprezenta, în categoria pe care masca o simboliza, intra, cum se spune și astăzi popular, „în pielea lui". Transpoziția înseamnă o ieșire din starea cotidiană și intrarea într-o nouă stare. Prin mascare, omul, eliberat de contigența cotidianului, se plasa pe planul eroic în acțiunile de vînătoare sau în cele războinice, pe planul magic în cele rituale sau pe planul artistic în cele spectaculare. Transpunerea în alt personaj cu ajutorul măștii, dădea personalității umane noi valențe. O anula pe cea de toate zilele și o potența pe cea prin care omul lua contact cu reprezentările mitologice sau se manifesta eroic ori artistic.[2]

In noile valențe pe care personalitatea umană le lua, măștile s-au diferențiat tipologic în măști animaliere, măști demoniace și măști umane. Funcțional, toate măștile celor trei categorii se grupează în măști funerare și măști teatrale. Cultura populară tradițională românească cunoaște toate trei categoriile de măști, funcțiile lor rituale și spectaculare.

Măștile funerare nu se mai păstrează în cultura populară românească cu toate că au fost foarte răspîndite în lumea antică. In cadrul obiceiurilor legate de sărbătorile de peste an, în Maramureș într-o frecvență destul de mare, întîlnim măștile animaliere, demoniace și cele umane.

Dacă cercetările efectuate pun originea străveche a măștilor pe planul magic, măștile populare maramureșene sînt golite de orice sens, fiind absolut măști de spectacol. Se mai păstrează și astăzi poate tocmai datorită faptului că oferă celui ce o poartă o posibilitate de transpunere în lumea simbolurilor pe care masca le reprezintă,

1. — * * , Arta populară românească, Editura Academiei, București, 1969, pagina 633.

2. — Francisc Nistor, Măștile maramureșene, Sesiunea de comunicări. 28 decembrie 1970, Baia Mare, Casa creației populare.

https://biblioteca-digitala.ro

eliberînd omul de anumite convenienţe sociale, înlesnind frîu liber imaginaţiei, fanteziei creatoare, jocului.

Măştile maramureşene au o notă tonifiantă, aduc veselie şi deconectare spectatorului prin diversitatea formelor de joc, prin grotescul măştii propriu-zise, prin grotescul jocului. Deducem de aici o funcţie înveselitoare — o nouă funcţie primită pe parcursul veacurilor.

Dacă ne gîndim la obiceiurile şi la momentele în care se practică jocurile, funcţia de înveselire este edificatoare.

„Anul Nou" este un „festum incipium", o „zi la anul" şi tot ce se face în această zi trebuie să fie de bun augur pentru întreg anul. A petrece această zi în veselie echivalează cu un act de propiţiere pentru întreg anul care urmează (creind veselie jocurile cu măşti fac de fapt acest act de propiţiere).[3]

Jocurile cu măşti practicate la sărbătorile de iarnă în Maramureş nu au o arie atît de vastă ca cele din Moldova. Distingem ca măşti animaliere: „capra", şi „ursul", iar ca măşti umane „moşii", una din reprezentările fundamentale a sistemului românesc de măşti tradiţionale. In cortegiul măştilor folosite cu ocazia sărbătorilor de iarnă se individualizează în mod pregnant, atît prin masca propriu-zisă, cît şi prin jocul lor, aşa-zisele măşti demoniace. Denumirea este în concordanţă cu cea populară — poporul din Maramureş le numeşte simplu „draci". Pentru denumirea de „demoniace" pledează nu numai faptul că poporul le numeşte „draci", ba mai mult, felul cum sînt ierarhizate în funcţionalitatea lor, corespunde sistemului popular de ierarhizare a diavolilor care apar în basmele, legendele şi mai ales în snoavele populare. Ţăranul maramureşean în clasificarea „dracilor" a stabilit următoarea ierarhie: Dregătorul cel mare, Lucifer, Ispravnicul dracilor, Inspectorul dracilor, Înşelătorul, precum şi cel mai mic dintre diavoli — Sărsăilă. O mască aparte, care apare numai în teatrul popular maramureşean,* foarte interesant conceputâ este cea care o reprezintă pe „Doamna Moarte".

3. — Idem p. 1.

4. — Ibidem p. 4.

Denumirea de „draci", suprapunere ulterioară, acoperă fără îndoială personaje de factură mult mai veche „moşii", reprezentările fundamentale ale jocurilor noastre populare.[4]

Măştile de draci apar în toate jocurile cu măşti practicate în Maramureş cu ocazia sărbătorilor de iarnă, inclusiv în teatrul popular în care au o pondere mai mare şi unde s-a efectuat şi ierarhizarea lor, la jocul caprei, cu rol de pură figuraţie şi la jocul ursului în acelaşi scop.

Considerentul că „dracii" din jocurile cu măşti din Maramureş ar fi forme mai noi ale unor reprezentări stră-

* In Maramureş o piesă de teatru popular ce promovează o temă sacră, ceremonială, jucată numai cu ocazia sărbătorilor de iarnă este cunoscută sub denumirea de „Viflaim'. Această dramă ceremonială, reprezentînd mitul „naşterii" jucată în forma sa populară, avea în mare parte un conţinut laic, cu caracter social.

Cei ce o jucau denunţau asuprirea şi exploatarea, satirizînd şi biciuind aroganţa, minciuna, ipocrizia, nepăsarea şi lipsa de omenie a celor bogaţi faţă de cei săraci (Cînd Iosif căutînd sălaş, fiind un biet tăietor de lemne — ocupaţie de bază de altfel a maramureşenilor — nu este primit nicăieri din cauza sărăciei, ajunge la autorităţi, unde de asemenea este refuzat, atunci el cu părere de rău, plin de ură şi mînie le dă replica: „De-aş fi fost un om bogat, voi mie mi v-aţi fi închinat. M-aţi fi primit în casă, m-aţi fi aşezat cu voi la masă... Dar aşa-s sărac bărdaş, n-am loc în acest oraş...). Păstorii, după puterea lor, reprezentau de asemenea una din ocupaţiile maramureşenilor cu toate diferenţierile sociale.

In timpul imperiului hasburgic această dramă a fost interzisă să fie jucată din motive că incită spiritele împotriva „bunelor rînduieli".

Unii slujitori ai cultelor de asemenea au interzis-o şi afurisit-o că „e profanatoare", „spurcată", „diavolească", strică credinţa. Aceasta demonstrează şi orientarea laică a textului popular.

Textul popular a circulat din gură în gură, s-a jucat, pînă a fost prelucrat şi adăugat cu diferite personaje care se integrau cultului creştin, primind astfel o puternică tentă religioasă.

Şi aşa, însă cei care au jucat-o i-au păstrat caracterul popular cu personaje profane, adăugîndu-i măşti numeroase, pentru a fi un spectacol de divertisment care să stimuleze voia bună, veselia, rîsul de bun augur la hotarul dintre ani.

Astăzi tot mai mult este înlăturat învelişul religios, păstrînd elementul laic, adăugîndu-i noi personaje, iar în unele sate aproape că nu se mai joacă în forma iniţială, devenind un spectacol de teatru popular profan, în care măştile cu rolul lor divertismental ocupă primul loc. Cea mai mare parte a personajelor sînt de fapt, parodice. Am putea spune că în acest spectacol s-a produs o simbioză a tuturor jocurilor cu măşti specifice acestei zone.

https://biblioteca-digitala.ro

vechi (moșii) se referă numai la personajele mascate propriu-zis, deoarece în obiceiurile de Anul Nou apar tot sub denumirea de „draci" și personaje machiate, îmbrăcate în zdrențe și încinse cu tălăngi. Machiajul se face prin ungerea feței cu funingine sau smoală. Ca accesorii, dracii au bice, corn pentru a da semnale sonore, bîte, măciuci etc., toate acestea pentru a speria spectatorii, pentru a crea acea atmosferă de haz și veselie.

Am clasificat mai sus măștile maramureșene din punct de vedere tipologic în : măști animaliere, măști demoniace și măști umane, iar din punct de vedere funcțional în : măști rituale și măști spectaculare. Aceste clasificări nu exclud și o clasificare structurală a măștilor. Structura măștii reflectă, în particularitățile ei artistice, aspectele specifice modului de viață și formei de cultură populară corespunzătoare. După structura lor, pentru măștile populare românești în general, Romulus Vulcănescu propune următoarea clasificare[5]) :

— **măști integrale,** care îmbracă și travestesc întregul corp al purtătorului din creștet pînă în talpă, în așa fel încît cel mascat să nu poată fi deloc recunoscut. În ansamblul lor acestea sînt așa-numitele măști-costum ;

— **măști reductive** care îmbracă și travestesc o parte din corpul purtătorului, lăsînd restul costumat normal, sau pur și simplu necostumat. Măștile reductive sînt la rîndul lor, măști caschete sau glugi, care acoperă capul și umerii ; măști-obrăzare care acoperă în întregime fața și maschete sau frînturi de măști care acoperă fața parțial sau unele mădulare (mînă, picior etc.) ;

— **mascoide** sau măști care se poartă în mîini, înfipte în pari, atîrnate sau atelate pentru a substitui astfel simbolul unei persoane absente ;

— **mascarcane,** sau măști care servesc ca surse de elemente arhitectonice în decorarea rituală, ceremonială sau festivă a casei și gospodăriei.

Clasificarea din punct de vedere al structurii propusă de Romulus Vulcănescu este valabilă și pentru măștile maramureșene. În studiul amintit, Romulus Vulcănescu dă atestări pentru Maramureș doar pentru o singură categorie de măști, și anume din categoria măștilor reductive atestă „măștile de draci".

Între măștile integrale și cele reductive există o relație de interdependență strînsă, o integrare reciprocă în sensul că masca se integrează complet costumului prin masca-costum sau parțial prin măștile care acoperă numai capul cum sînt în Maramureș „cușmele de draci" sau măștile de față ale diferitelor personaje din teatrul popular și invers măștile de cap și față pot fi adecvate unilateral costumelor speciale.

Măștile integrale sau măștile costume le găsim în zona Maramureș la jocul caprei, urs, moș și parțial la draci. Am afirmat parțial la draci deoarece în majoritatea cazurilor „Dracii", pentru mascare, folosesc „cușmele de draci", deci măști reductive care acoperă numai capul, eventual umerii și măști care coboară pînă la brîu, sau pînă sub genunchi.

Analizînd masca-costum constatăm că aceasta reușește să deghizeze întreg corpul purtătorului măștii. Masca-costum șterge orice urmă din personalitatea celui mascat. Un procedeu foarte des uzitat pentru confecționarea măștilor-costume în Maramureș este cel al întoarcerii cojoacelor pe dos, uneori chiar și căciula (la moși). Un alt procedeu este cel al folosirii hainelor uzate — piese de îmbrăcăminte luate izolat, deteriorate în mod intenționat la care se adaugă o serie de accesorii ca : prelungiri din smocuri de cînepă sau cîlți (elemente fitomorfe), cingători procurate din inventarul harnașamentelor realizate fie pe mijloc, fie pe mijloc și în diagonală, la care din loc în loc se agață zurgălăi, clopoței și în special tălăngi. La confecționarea acesor măști-costume se mai utilizează și practica îmbinării unor părți, fragmente de costume — un crac de cioarec cu unul de pantalon etc. Necesitatea reclamată de masca-costum dublată de fantezia și ingeniozitatea creatoare a țăranului maramureșean dau naștere la costume inedite, respectiv măști diferite, — problema este valabilă și pentru măștile reductive. Un element foarte frecvent folosit în masca costum este „guba", acea haină mițoasă, piesă de costum popular pentru îmbrăcămintea de iarnă și pentru costumul ceremonial (obligatorie în costumația mirilor în momentul oficierii căsătoriei, indiferent de anotimp ca simbol al bunăstării). Rolul ei

5. — Romulus Vulcănescu, Măștile populare, București, 1970, pagina 92.

https://biblioteca-digitala.ro

este dublu : pe de o parte facilitează mascarea, pe de altă parte ține de căldură (gindindu-ne la faptul că jocurile se practică în perioada de iarnă — lunile decembrie-ianuarie).

Spre deosebire de alte zone ale țării, măști fitomorfe în Maramureș nu se întîlnesc. Ceea ce caracterizează zona sînt măștile zoomorfe (animaliere) și în mod pregnant cele antropomorfe (umane — demoniace).

Măști costume zoomorfe. Cele mai simple măști-costum zoomorfe sînt realizate din pielea animalului respectiv : urs, capră, țap (animale sălbatice sau domestice). Astăzi aceste măști se realizează doar parțial din pielea animalului pe care-l reprezintă, respectiv fragmente de piei, coarne, care sugerau partea superioară a animalului pentru partea inferioară se folosesc diferite alte materiale sau se încearcă adaptări. In dinamica măștii de-a lungul mileniilor corpul animal reprezentat a evoluat în stilizări duse pînă la abstractizare — materialul sugerînd doar intenția artistică de a reprezenta animalul.

Făcînd o analiză morfologică a materialului de teren precum și măștile maramureșene din muzee sau de la colecționari care ne-au stat la dispoziție[6] desprindem o multitudine de aspecte atît în ce privește confecționarea măștilor cît și în privința diversității materialelor folosite la confecționarea lor.

Astfel, pentru confecționarea **măștii de capră** nu se apelează la un meșter specializat ci, din contră, fiecare membru al cetei participă activ, cu fantezia lui creatoare la realizarea acesteia —. Dacă, în general, există un principiu bine statornicit și valabil pentru toată țara în confecționarea măștii de capră[7], ceea ce individualizează este tocmai spiritul inventiv și creator al fiecărui individ. La confecționarea măștii de capră se folosesc materiale o-

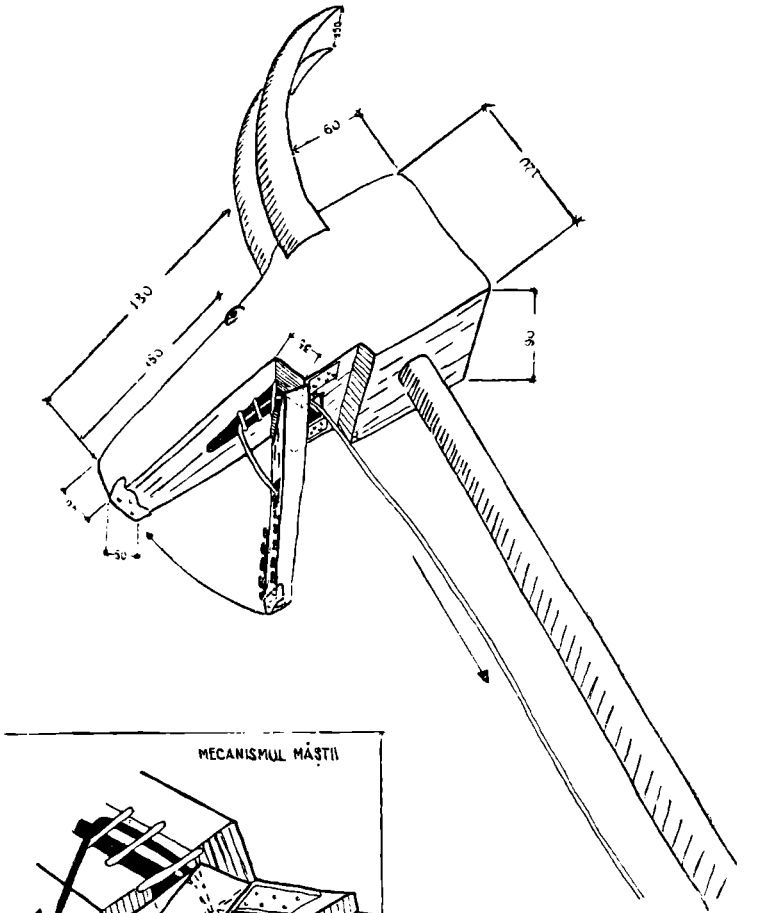

SCHEMA MĂȘTII DE CAPRĂ

ferite de acest animal. Astăzi numai capul măștii respectă, și nici acesta întotdeauna, materialele originale. Se folosesc pentru confecționarea măștilor de capră : coarne

6. — * * * Colecția de măști populare maramureșene a Muzeului Sighetu Marmației. Colecția Francisc Nistor.

7. — Gheorghe Vrabie. Folclorul, obiect — principii — metodă — categorii. București, 1970, pagina 446.

https://biblioteca-digitala.ro

de capră, lemn, piele de capră, sîrmă îmbrăcată cu textile viu colorate (pentru coarne, cînd nu există originale), panglici de hîrtie colorată, covoare sau cergi pentru îmbrăcarea corpului caprei etc.

Menționăm că de-a lungul anilor aspectul zoomorf al măștii de capră a suferit o metamorfozare care a dat un prototip stilizat. Capul măștii — căci acesta individualizează în general masca — este confecționat din lemn. In componența lui se disting capul propriu-zis, falca superioară (care este o prelungire a capului uneori) și falca inferioară, detașată de prima sau legată de aceasta printr-un sistem ingenios care-i permite mobilitatea pe verticală. Falca inferioară fiind mobilă permite lovirea celei superioare (imobilă) datorită unei sfori cu care este manevrată și în acest fel realizează bătăile ritmice, bătăi care individualizează jocul, îl fac atractiv.

Tot în categoria măștilor zoomorfe am inclus și **masca de urs.** In zona Maramureș masca de urs apare tot mai rar, iar în momentul actual se păstrează doar în cîteva sate din zonă. In confecționarea măștii de urs se utilizează piei de urs (tot mai rar) sau în lipsa acestora piei de mistreț sau de oaie (în special oaie neagră — rasa țurcană — a cărei blană cu timpul capătă o culoare brun-roșcată). Accesorii decsebite la masca de urs nu întîlnim așa cum apar la cea de capră, respectiv la cele de moși sau demoniace. Pielea, indiferent că este de urs, oaie sau mistreț de obicei este neprelucrată. Chiar dacă masca nu este din piele de urs, costumul apare adecvat la mască, integrat morfologic acesteia prin subordonarea funcțională.

Măștile confecționate din piei de urs sînt impresionante prin însăși materialul folosit în confecționarea acestora. Jucătorul îmbracă complet pielea ursului, inclusiv capul — în felul acesta spectacolul devine grandios. La ochi se potrivesc găurile libere ale blănii, respirația se face prin orificiile oferite de nările pieii, iar gura — orificiu uriaș — oferă spațiu pentru mormăituri și diferite exclamații.

Masca de urs confecționată din alte materiale decît pielea autentică de urs constituie o fază mai tîrzie în evoluția măștii, o creație artistică mai evoluată în expresia ei plastică.

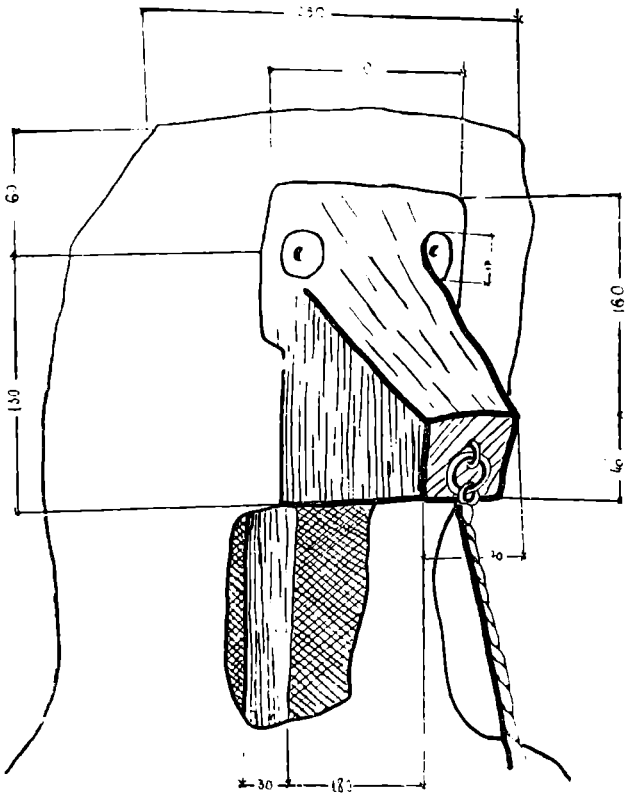

SCHEMA MĂȘTII DE URS
DETALIU CAP

Măștile demoniace — „cușmele de draci" — apar în toate jocurile în cadrul sărbătorilor de iarnă. Le găsim în teatrul popular, însoțesc alaiul caprei și al ursului. In general se deosebesc de cele de moși doar prin faptul că

https://biblioteca-digitala.ro

sînt prevăzute cu coarne (uneori și cu două perechi de coarne) provenite de la diferite animale domestice sau sălbatice (berbeci, bivoli, boi, vaci, țap și căprioară sălbatică).

Jocurile fiind vii, recuzita lor — măștile — se fac după necesități, folosindu-se cele mai variate materiale. In îmbinarea ei o mască maramureșeană, în general, cuprinde o mare varietate de materiale tradiționale și noi. Această mare varietate atestă și ea procesul de modernizare prin care trec jocurile care, deși vin dintr-o tradiție foarte îndepărtată, deși sînt probabil de multe veacuri reprezentări spectaculare, caută să rămînă întotdeauna în actualitate. Prezența în actualitate le asigură de altfel trăinicia.

Varietatea materialelor din care se confecționează măștile și felul cum sînt fololsite virtualitățile plasice ale acestor materiale denotă nu numai în joc ci și în modul de a-și confecționa recuzita, abilitatea, istețimea de minte a maramureșeanului. Se folosește firește pretutindeni, ca material de bază pielea de oaie și de capră tăbăcită și netăbăcită, numai preparate în mod simplu prin uscare, lemne de diferite esențe: stejar, frasin, brad, paltin etc., diferite textile ca: bucăți de stofă, pînză de bumbac, cînepă, iar ca elemente decorative, care asigură o deosebită expresivitate plastică și cromatică acestor măști, se folosesc o gamă neînchipuit de variată de materiale și obiecte ca :

a) piei de diferite animale — majoriatea din cojoace uzate tăbăcite și netăbăcite, piei de capră în general netăbăcite (din 56 de măști numai o singură piele tăbăcită) ; piele de mistreț netăbăcită, piele de iepure de casă și sălbatic netăbăcită, piele de vulpe și piele de cerb netăbăcite.

b) materiale textile : pînză roșie sau de culoare neagră (și pentru căptușirea măștilor), pănură de lînă (din sumane vechi) stofă neagră (pentru căptușeală), preș din cîrpe și de cînepă, pîslă din pălărie, bască veche.

c) alte materiale : lemn de stejar, paltin, brad, bastonașe de alun, frasin, cuie, sîrmă, blachiuri de la bocanci, curelușe, fișii de hîrtie colorată, smoală, cîlți de cînepă, carton, arc de oțel, cauciuc de cameră de automobil, mingi și șoșoni, cocean de la știuleți de porumb, elastic, coș de nuiele, carton asfaltat, mască de gaze, ață, coarne de berbec, sfoară groasă, coarne de capră, coarne de țap, coarne de bivol etc.

Diverse materiale întrebuințate pentru ornamentarea măștilor : ciucuri (de lînă, bumbac, fire sintetice în ultima vreme) colorați în fel și chip dar dominant roșu, pînză roșie și de alte culori, cîrpe, fire de lînă colorată, belciug, cuie, tablă zincată și colorată, tablă din cutie de conserve, diverse insigne (C.F.R., pionierești, militare, medalii), proteză din viplă, nasturi din metal, sîrme (și sîrmă izolată), monedă de aluminiu, ochi de sticlă, material plastic, plăci, clopoțel din material plastic, curelușe, hîrtie colorată, „struț' (decor din rămurele sau frunze verzi), crengi de brad (cetină), păr de cal, păr de mistreț, blană de jder, coadă de lup, coadă de pisică, coadă și urechi de iepure, tubulețe de sticlă, pene de cocoș, rosmarin, plută cu staniol, păr de capră, jucării de mucava (păpuși) sau de cauciuc, — antropormorfe, sau căluț și rățușcă (de metal sau lut ars) — zoomorfe etc.[8]

Considerăm că această analiză morfologică a măștilor zoomorfe, antropomorfe, cît și a celor demoniace, ne poate oferi o imagine asupra măștilor maramureșene în general, asupra complexității lor morfologice și sructurale. Ne dă o imagine asupra spiritului inventiv, a ingeniozității țăranului maramureșean în confecționarea măștilor.

Dacă măștile corporale cuprind măștile integrale și cele reductive. în cadrul măștilor extracorporale se pot include **mascoidele și mascaroanele.**

Măștile corporale sînt complinite în structura si funcțiunea lor de măștile extracorporale. Primele deghizează și travestesc corpul uman, celelalte proiectează și întregesc viziunea deghizării și travestirii în mediul cultural înconjurător. După cum am văzut, mascoidele sînt măști extracorporale, ținute în mîini, atîrnate de corp sau purtate în bețe pentru a fi plimbate sau jucate de colindători mascați, în diferite împrejurări rituale ceremoniale sau de divertisment.[9]

---

8. — Francisc Nistor, Despre măști și jocurile cu măști, Revista Arta plastică, nr. 1 1966, p. 10—12.

9. — Romulus Vulcănescu, op. citată, p. 208.

https://biblioteca-digitala.ro

Intîlnim în cultura populară românească o multitudine de mascoide : mascoida de lup, mascoida de vier, mascoida de capră, mascoida de căiuți, mascoide de cai ale călușarilor, mascoida de pasăre, mascoide umane (mascoida omului călărit, mascoida geamalei), mascoidele de bătut, mascoida sexuală[10] Din toate cele enumerate mai sus și atestate pe teritoriul românesc nici una nu este specifică pentru zona Maramureș afară doar de mascoida **de bătut.** Aceasta este prezentă în zonă printr-o serie de reprezentări antropomorfe pe capetele botelor și a măciucilor. In colecțiile Muzeului etnografic din Sighetu Marmației există asemenea măciuci ale căror capete au reprezentări umane masculine și feminine. Măciucile respective sînt un însoțitor nelipsit al maramureșeanului cînd pleacă la drum, al ciobanilor precum și al flăcăilor la diverse petreceri. Astăzi, ele constituie recuzită în spectacolele organizate de către ansamblurile folclorice de amatori. Dar nu despre acestea vrem să vorbim, ci despre o mascoidă specifică zonei și atestată[11] în toate satele și comunele cercetate (vezi harta), mascoidă care apare sub diverse denumiri : **„moș", „babă", „domn", „doamnă", „ciufuri", „metehău" etc.**

Am specificat mai sus că această mascoidă apare sub diverse denumiri (depinde de sat), vom folosi în continuare numai denumirea de „moș" respectiv „babă" pentru a ne ușura analiza fenomenului.

In satele maramureșene, seara de Anul Nou a constituit și mai constituie încă unul din momentele principale din viața omului și cu această ocazie au loc o serie de practici magice (care acum au evoluat în jocuri) caracteristice atît pentru fete cît și pentru feciori. In această noapte se produce un act de provocare fetelor nemăritate și flăcăilor mai tomnatici care din diverse motive au rămas necăsătoriți. Acest act de provocare este reciproc și se realizează prin mascoidele amintite, respectiv pentru fete se confecționează un „moș", iar pentru feciori, fetele confecționează o „babă". Este vorba de o mascoidă de dimensiunile unui om de statură mijlocie confecționată dintr-un schelet de lemn, costumată în general cu haine uzate în portul specific zonei (atît pentru portul femeiesc cît și pentru cel bărbătesc) dar foarte caricaturizat. Mascoida de „moș" respectiv „babă" evidențiază în mod deosebit chipul feței și al organelor genitale care sînt expuse foarte vizibil și exagerate ca dimensiuni. La această mascoidă se atașează un text (în majoritatea satelor pe versuri populare, în altele în proză) în care sînt expuse motivele pentru care respectivul sau respectiva a rămas necăsătorit și în unele cazuri se dau chiar indicații privitor la realizarea actului căsătoriei. Același text se afișează în mod izolat și în principalele locuri frecventate de popor. Mascoida, odată confecționată (totul se face în mare secret) în noaptea de Anul Nou în spre dimineață, este transportată de un grup de flăcăi respectiv fete în coaliție cu flăcăi la destinație. Se caută în dreptul casei unde locuiește destinatarul un loc greu accesibil (un copac înalt, stîlp de telefon, acoperiș de casă) unde se agață mascoida pentru a nu putea fi luată în eventualitatea că ar putea fi descoperită pînă a doua zi de către cei ai casei. Adevăratul spectacol se petrece a doua zi cînd poporul iese pe stradă și cînd împinși de curiozitate se luptă pentru a da jos mascoida, în felul acesta avînd acces și la text care se citește în public spre hazul tuturor. Lupta se dă atît între flăcăi, care să ajungă primul la mascoidă, cît și între grupul de flăcăi și fete de pe stradă și membri mai tineri ai familiei din sînul cărora făcea parte cel ostracizat. Nu comentăm textele deoarece avem cîteva în anexe și sînt suficient de edificatoare.

Reprezentările antropomorfe și zoomorfe în arhitectura populară maramureșeană atestă prezența **mascaroanelor.** Faptul este semnificativ mai ales prin locul unde sînt dispuse, luminînd funcția ce li se atribuia în trecut. Toate aceste reprezentări fie antropomorfe, fie zoomorfe constituie astăzi doar vestigii ale străvechii culturi populare maramureșene.

„Chipuri și măști omenești de lemn sînt sculptate, alături de alte motive, în bordeiele din sudul Olteniei... capete de om se văd înfipte în pari, pe împrejmuirile dacilor

10. — Idem, p. 209—218.

11. — Mihai Dăncuș, Lucrare de diplomă, manuscris, Facultatea de filologie a Universității „Babeș — Bolyai", Cluj. 1972.

https://biblioteca-digitala.ro

de pe Coloana Traiană... din capete tăiate, vremea a făcut, pe încetul, și a păstrat în tradiția europeană măștile sculptate ori pictate pe fațada caselor, pe mobile și pe burlanele acoperișurilor" conchide I.D. Ștefănescu cînd analizează reprezentările antropomorfe în arhitectura populară românească[12]. Asemenea reprezintări în zona etnografică Maramureș găsim destul de multe și am încercat o clasificare a lor. Reprezentări antropomorfe integrale sau parțiale și reprezentări zoomorfe. In cadrul reprezentărilor antropomorfe integrale întîlnim figura umană, foarte schematizată și stilizată. Apare pe porțile maramureșene, pe fruntarul grinzii de la mori, pe grinzile susținătoare de la case sau pe ancadramentele ușilor de la intrarea în casă. Din categoria mascaroanelor parțiale fac parte numai cele care reprezintă imaginea facilă a omului, bustul sau o altă parte a corpului. La intrarea în pridvor, la unele case din Maramureș, există un stîlp care nu se continuă pînă la acoperiș pentru susținere, ci este trunchiat cam la înălțimea mijlocului omului... Acest stîlp se finalizează cu o reprezentare antropomorfă, un cap de om stilizat la extremis și care cîndva a avut un rol magico-mitic. Exact aceeași reprezentare, dar realizată altfel din punct de vedere artistic, întîlnim și la stîlpii de prindere în intrarea în podul morilor. In colecțiile Muzeului etnografic din Sighetu Marmației se găsește un stîlp (furcă) de cumpănă de la o fîntînă din Dragomirești, stîlp care se finalizează cu un cap uman foarte interesant cioplit — se remarcă o tendință de stilizare dusă pînă la abstractizare : o reducere la linii drepte. Conform tradiției aceste reprezentări arhitecturale aveau rolul de a „apăra casa și gospodăria de ceas becisnic, de ceas rău", respectiv de duhurile rele. Interesante ni se par și reprezentările antropomorfizate ale aștrilor. Soarele și Luna apar foarte frecvent reprezentate, astăzi ca elemente decorative, în arhitectura maramureșeană. Amintim poarta de la Rozavlea (Valea Izei) care se află în Muzeul satului din București precum și Troița de la Berbești (Valea Marei) sec. XVII. Pe poarta de la Rozavlea, atît Soarele cît și Luna, apar reprezentați ca figuri umane cu capetele mult exagerate în dimensiuni față de restul corpului și a căror imagini de ansamblu ne duc cu gîndul la un om îmbrăcat în costum de cosmonaut.

Dintre mascaroanele cu reprezentări zoomorfe vrem să amintim cocoșul așezat deasupra pomului vieții pe stîlpii de porți maramureșene precum și motivul șarpelui (Săcel). Am amintit mai sus că toate aceste reprezentări (antropomorfe sau zoomorfe) aveau scopuri magico-mitice de apărare a gospodăriei. „Terenul pe care este clădită casa și acareturile, adăpostind avutul în cereale și vite al gospodăriei, iar în inima casei, locul vetrei și al focului, punct central și esențial al vieții biologice și sociale a restrînsei colectivități umane familiale, acest teren constituie proprietatea sacră și intangibilă ce trebuie apărată nu numai împotriva dușmanilor firești — animale sălbatice și furii —, ci și împotriva dușmanilor nefirești, mult mai periculoși prin puterea lor de pătrundere insidioasă. Lumea aceasta este multiplă : moroi, strigoi, iele etc.".[13] Împotriva acestora a creat poporul aceste mascaroane care de la rolul lor magico-mitic au evoluat în decorativ — artistic.

Interesantă de consemnat este și pictura murală bisericească maramureșeană ,finele sec. al XVII-lea și începutul sec. al XVIII-lea) pictură de factură populară și în ale cărei scene fantezia artistului și-a dat frîu liber, realizînd imagini inegalabile. La anexe există două reproduceri de pe pictura bisericii din Poienile Izei, care prin scenele realizate ne-au apropiat mult de reprezentările mascate în special de măștile demoniace. Analiza ar merita un studiu comparativ mai aprofundat.

12. — I. D. Ștefănescu, Arta veche a Maramureșului, București, 1968, p. 67.

13. — Paul Petrescu, Motive decorative celebre, București, 1971, pag. 72.

https://biblioteca-digitala.ro

JOCURILE CU MĂȘTI

Față de multitudinea jocurilor cu măști practicate cu ocazia sărbătorilor de iarnă în alte zone ale țării (în special în Moldova), în zona etnografică Maramureș se disting doar „jocul caprei", „jocul ursului" și teatrul popular.

Jocul caprei, în Maramureș se integrează armonios în cortegiul amplu al obiceiurilor legate de sărbătorile de peste an. Atestări documentare asupra practicării acestui joc în zona etnografică Maramureș deocamdată nu avem. Din cercetările întreprinse am ajuns la concluzia că practicarea jocului caprei pe aceste meleaguri este de dată mai recentă, aproximativ cu 50 — 60 de ani în urmă.[14]

O investigație în trecutul milenar al acestor practici[15] atestă și localizează jocul caprei în sud-estul Europei. Condițiile geo-climatice asemănătoare au creat forme etno-culturale asemănătoare. Dacă pe undeva există diferențe între măștile din sud-estul Europei și cele de pe teritoriul fostei Dacii, acestea sînt cu caracter morfologic și stilistic și se datoresc ponderii ocupației principale și gradului de reflectare artistică a acestei ocupații în jocurile cu măști.

Mitologia popoarelor din sud-estul Europei a întruchipat în „capră și dubletul ei masculin țapul" personificarea demonică a prolificității zoologice și fertilității telurice. De aceea la popoarele din sud-estul Europei întîlnim în ornamentică, în proză și poezia populară simbolurile și alegoriile țapului și caprei. La grecii peninsulari, Afrodita Genitrix sau Nimphia, zeița frumuseții și a amorului conjugal era imaginată călărind o capră albă simbol al protecției căsătoriei, iar Herei, zeița prosperității cerești și pămîntești, soția lui Zeus, i se aducea drept jertfă pe un altar de pe Acropole o capră neagră, simbol al fertilității telurice. Dionysos, zeul belșugului și al petrecerilor se metamorfoza în țap în împerechierile cu femeile — ca simbol al nașterii și renașterii naturii fizice.[16]

Cultul caprei, atît de bine reprezentat în mitologia popoarelor grec, turc, latin se explică prin faptul că acest animal a jucat un rol deosebit în existența acestor popoare axate pe păstorit.

La poporul român, jocul caprei este destul de răspîndit și se practică aproape în toate provinciile sub diferite denumiri. Faptul că jocul caprei este atestat destul de recent în Maramureș nu înseamnă că nu s-ar fi practicat. Probabil a existat din timpuri străvechi dar pe parcursul veacurilor s-a pierdut sau a evoluat în alte manifestări.

Prezența actuală în Maramureș a acestui obicei considerăm că se datorează influențelor din zonele de contact. Pătrunderea s-a efectuat pe diferite căi din zona Bistrița-Năsăud și din Moldova. In general în comunele și satele Maramureșului jocul caprei se manifestă cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Jocul este practicat de către toate categoriile de vîrstă (copii, adolescenți, feciori, și maturi) dar numai pe linie bărbătească. In comunele Ieud, Șieu, Săliștea, Botiza, Cuhea și Rozavlea jocul este practicat mai mult de către adulți, fiind organizați complex, folosindu-se în joc o ceată de fluierași care aduc o notă plăcută și originală.

Se individualizează în Maramureș două tipuri distincte de joc al caprei : 1) jocul caprei bazat numai pe acompaniament muzical, acesta fiind fluierul, la Ieud unul singur de obicei, la Botiza o ceată de fluierași formată din 4—6 persoane, și 2) jocul caprei inclus într-un spectacol complex la baza căruia stă un text literar popular dialogat și care cuprinde mai multe personaje.

Dacă primul tip este caracteristic în satele și comunele din zona Vișeului și zona superioară a Izei, cel de-al doilea tip se întîlnește mai frecvent în comunele din zona inferioară a Izei, pe văile Marei, Cosăului și Tisei.

Jocul caprei practicat în zona superioară a Izei precum

14. — Mihai Dăncuș, Jocurile cu măști — capra, Sesiunea de comunicări decembrie 1976, Casa creației populare a județului Maramureș.

15. — Romulus Vulcănescu, op. cit., pag. 131 și urm.

16. — Idem, pag. 131.

https://biblioteca-digitala.ro

și satele din zona Vișeului presupune o schemă simplă. Dacă notăm cu

F = fluieraș
C = capra
O = figurant

Transcriind variantele găsite în teren obținem :

a) F + C
b) F + C + O
c) F + F + C
d) F + F + F + F + C
e) F + F + F + F + F + F + C + O

O — îndeplinește și rolul de a anunța gazdelor sosirea caprei, adresează cuvintele de salut și adună darurile.

Analizînd schemele de mai sus observăm că două elemente sînt absolut obligatorii în jocul caprei (pentru acest tip) și anume F și C, al treilea este facultativ — O. Pentru a stabili tipul, schema ar fi următoarea :

F + F + . . . + C sau F + F + C + O

Observăm că elemente absolut obligatorii sînt F și C, aceste elemente reduc schema tipului la formula **F + C.**

Jocul caprei, la baza căruia stă textul literar dialogat, care este interpretat de mai multe personaje, se deosebește de primul tip prin lipsa acompaniamentului muzical (caracteristic pentru celălalt fiind absolut obligatoriu elementul F) care se bazează în exclusivitate pe melodia cîntată la fluier. Deosebirea pare și mai pregnantă față de jocurile de capră practicate în diverse zone ale Moldovei unde pentru acompaniament se folosec grupaje de instrumente[17] : „toba mică și fluierul, două fluiere și scripcă ; vicară și cobză, țambal și darabană ; fluieraș, armonică și vioară", sau numai „tobele"[18] sau „ciur, zurgălăi, tobe"[19] sau „muzicuța — fluieraș"[20].

Complexitatea spectacolului acestui tip constă în faptul că are la bază o schemă teatrală bine conturată și în general o structură statornicită. Aproape toți informatorii au confirmat prezența în spectacol a cel puțin patru personaje, astfel : Capra, Ciobanul, Țiganul și Butucarul. Uneori la aceste personaje se mai adaugă unul sau doi „draci" mascați care întrețin o atmosferă zgomotoasă și plină de grotesc prin costumație și pantomimă. Butucarul are mai mult rol de figurație, nu participă în mod direct la spectacol, ci doar întreține ritmul în care joacă capra prin lovituri sacadate cu butucul în podea. Caracterul de spectacol teatral al jocului caprei este reliefat și de individualizarea personajelor care au fiecare roluri, replici și atitudini caracteristice.

Intre jocul caprei și alte jocuri cu măști practicate cu ocazia sărbătorilor de iarnă, de-a lungul anilor s-au produs anumite întrepătrunderi și influențe ce se manifestă fie în text, fie în costumația sau personajele ce participă în mod activ la realizarea spectacolului. Astfel, au apărut doi „draci" ca figuranți, preluați din spectacolul teatrului popular și care considerăm că nu afectează cu nimic desfășurarea normală a jocului, ba din contră aduc o notă de veselie și grotesc în plus. In unele variante, izolat, în locul ciobanului apare „moșul" personaj pe care-l considerăm de asemenea preluat din alte jocuri. De altfel, atît „ciobanul" cît și „moșul" din jocul caprei se aseamănă foarte mult cu personajul „moșul" din teatrul popular și chiar din jocul ursului. Asemănările sînt atît în privința costumației — mascării — cît și în privința rolului în cadrul spectacolului. Dacă notăm cu :

C = capra ;
M = moșul sau ciobanul ;
T = țiganul ;
B = butucarul ;
D = dracii,

analizînd mai multe variante obținem următoarele scheme :

a) C + M + T + B + D^1 + D^2
b) C + M + T + B + D^1
c) C + M + T + B
d) C + M + T

Studiind schemele de variante de joc am ajuns la concluzia că pentru desfășurarea jocului trei elemente sînt absolut

17. — N. Jula și V. Mănăstireanu, Tradiții populare românești. București, 1969, pag. 18.

18. — Emilia Pavel, Jocurile cu măști — Zona Iași, Iași 1971, pag. 19.

19. — V. Adăscăliței și H. Ciubotaru, Teatrul folcloric din județul Iași, Iași 1969, pagina 35.

20. — V. Adăscăliței, Teatrul popular de Anul Nou din județul Vaslui, Vaslui 1971, pagina 33.

https://biblioteca-digitala.ro

obligatorii : C, M, T pentru a îndeplini condiția de desfășurare. Astfel, putem conchide că acest tip se reduce la schema :

$$\boxed{C + M + T}$$

avînd un element în plus față de primul tip, element care favorizează dialogul viu.

Dacă în primul tip dialogul se realiza între Fluieraș care se poate asimila cu Ciobanul sau Moșul din al doilea tip, prin elementul melodiei (fluieraș) pantomimă (capră), în al doilea tip dialogul se realizează între Cioban (Moș) și Țigan, sau între Cioban (Moș) și Capră, sau între Țigan și capră, respectiv :

I. $\boxed{F(M) + C}$

II. $\boxed{M + C}$; $\boxed{T + C}$; $\boxed{M + T}$

Deducem că atît în primul cît și în al doilea tip element comun este dialogul om — animal dar nu ori ce fel de animal, ci unul deosebit, extraordinar, capabil de fapte omenești sau supraomenești, fapte pe care și le exteriorizează prin jocul său, prin pantomimă, prin costumație, prin podoabe. Un animal simbol. O ființă fantastică plină de măreție.

In aparență primul tip $\boxed{F + C}$ ni se pare mai sărac față de al doilea tip $\boxed{C + M + T.}$ Dar totul este numai în aparență. Din analiza faptelor de teren, a variantelor culese, a măștilor, precum și a studierii dinamicii obiceiului am constat o serie de mutații de sens și funcționale. Fenomenul mutațiilor, de altfel, este caracteristic pentru întregul fenomen folcloric. De la caracterul magico-mitic sau ritual apare tendința de mutații spre caracterul divertismental, de spectacol.

Dacă primul tip $\boxed{F + C}$ pe care-l considerăm mai arhaic este mult mai aproape de practicile magico-mitice ale cultului caprei (jocul magnific al caprei, pantomima extraordinară ce realizează stări de fecunditate, fertilitate etc), al doilea tip $\boxed{C + M + T}$ ne aduce în atmosfera de divertisment, de spectacol pur, elementul magico-mitic — jocul caprei — apare ca o reminiscență aproape nejustificată și care se leagă în dialog în mod pur teatral, golit de sensurile inițiale.

Privită în mod izolat și static masca de capră este aproape lipsită de orice semnificație și farmec. Ceea ce dă viață acestui obiect este jocul măștii. Dacă la primul tip $\boxed{F + C}$ elementul de bază în jocul măștii îl constituie melodia cîntată la fluier fără nici un alt acompaniament și fără alte instrumente pentru întreținerea ritmului, la cel de al doilea tip $\boxed{C + M + T}$ elementul melodie lipsește cu desăvîrșire.

Caracterul teatral al spectacolului este mai evident prin mișcările variate ale personajelor și în special prin dialogul viu generat de textul literar care ni se pare destul de realizat din punct de vedere artistic.

Personajul central — capra — își realizează competițiile coregrafice în ritmul susținut de celelalte personaje cu ajutorul unor bastoane („bote", butuc" etc.) prevăzute cu zurgălăi și clopoței care creează o ambianță euritmică necesară desfășurării pantomimei.

Vrem să accentuăm că în rolul caprei un rol hotărîtor la reușita spectacolului îl are stilul celui care joacă masca. Grotescul dansului, umorul savuros al textului, dialogul viu, costumația și masca sînt elementele care pledează pentru concluzia că obiceiul caprei în Maramureș nu mai este o simplă manifestare în cadrul practicilor și obiceiurilor de iarnă, ci se realizează ca un adevărat spectacol teatral.

*

Jocul ursului deși nu are răspîndirea pe care o au capra și alte spectacole de teatru popular totuși el se mai practică și astăzi în unele sate și comune din Maramureș : Sărăsău, Berbești, Ruscova, Poienile de sub Munte etc.

Ceata cu jocul ursului în comuna Sărăsău apare sub forma a două tipuri : 1) ceata formată din 6-7 personaje, cu două măști de urs, un butucar (așa precum la jocul ca-

https://biblioteca-digitala.ro

prei), doi moși — doi flăcăi îmbrăcați în costum popular maramureșean (dintre care unul în costum de cioban) purtînd ca accesorii bîte în vîrful cărora sînt prinse cu un cui cîteva discuri mici de metal, care prin lovirea în podea scot sunete ritmate. Acești doi tineri recită versurile adecvate jocului (vezi anexa cu textul de la jocul ursului), urează gazdei bunăstare, sănătate și tradiționalul salut : „An Nou fericit !"

Urșii nu joacă la comanda celor doi tineri. Ei își fac jocul lor, liber, simulînd parcă viața lor liberă în mijlocul naturii. Se iau la trîntă, dansează împreună, fac tumbe. Tinerii care-i acompaniază nu au rol de ursari ca în Moldova[21] ci doar în versuri îi îndeamnă la joc. Împreună cu urșii se prind la joc și ceilalți „moșuți", provocînd hazul celor ce asistă la acest spectacol. Se mai păstrează obiceiul ca urșii să se frece de cei ai casei unde au jucat pentru ca aceștia să fie sănătoși, viguroși, să aibă „puterea ursului".

In general am găsit multe asemănări între jocul ursului și cel al caprei — aceasta în special pentru al doilea tip de ceată a ursului tot din comuna Sărăsău. Al doilea tip presupune exact același joc doar că apare un singur urs, ciobanul are rol de vestitor, în plus figurează „dobașul" care înlocuiește butucarul din celălalt tip. Cei doi — trei draci apar și aici cu același rol (de figurație — însoțesc ceata cu zgomote infernale provocate din clopoței și tălăngi, întrețin atmosfera).

Atestat în foarte puține sate maramureșene, jocul ursului este totuși o practică veche. Informatorii, unul de 72 ani și altul de 66 ani, confirmă practica jocului „din bătrîni" și sînt de acord că în comuna Sărăsău veneau cete de mascați — respectiv cu jocul ursului și din satele cu populație românească de peste rîul Tisa (Apșele, Slatina etc.).

Subliniem faptul că în jocul ursului nu există reguli precise. Actorul țăran (purtătorul măștii) are libertatea să introducă în joc ce-i trece prin minte pentru a face asistența să rîdă sănătos. De aici diversitatea jocului de urs care este în funcție strict legată de talentul celui care joacă.

In unele sate maramureșene (Berbești, Sat-Șugatag se practică jocul ursului și la nuntă (la miezul nopții), joc bazat numai pe pantomimă și avea un caracter ritual. La fel pe Valea Izei la Săcel, și Sălișteа la Moisei, Borșa, tot pantomimă, se practica jocul ursului la priveghi și avea tot un rol ritual.

Unul din jocurile cu măști practicat în satele din zona Maramureș, în care elementul religios a cedat tot mai mult celui laic îl constituie teatrul popular, jucat numai odată pe an, cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

Solstițiul de iarnă, renașterea naturii a marcat și în antichitate organizarea unor grandioase serbări populare. De altfel „misterul nașterii" a fost sărbătorit din vremuri străvechi de către poporul român. Noi nu ne propunem o investigație diacronică a fenomenului general pentru poporul român, ci mai mult o cercetare sincronică, datorită faptului că acest gen de teatru popular este și astăzi încă o prezență în unele sate ale Maramureșului.

Variantele care circulă astăzi în popor sînt în mare parte preluări după textul lui Petru Bilțiu-Dăncuș, fost învățător dirigent în Ieud, text publicat de către fiul său, profesorul Ion Bilțiu-Dăncuș în anul 1924, despre care în prefață se spune că autorul a transformat un text de „origine poporană", care era foarte simplu, primitiv, făcînd din el o adevărată piesă dramatică. Și tot autorul spune că ea „a fost asimilată de popor și transformată după gustul lui"[22]. Deci tot în forma populară, adaptată după gustul interpreților și spectatorilor, atenuîndu-i caracterul sacru, au jucat-o mai departe ca o piesă de teatru care să stîrnească veselia și buna dispoziție.

Cele amintite mai sus ne servesc pentru a stabili cîteva coordonate de ordin istoric pentru atestarea acestui fapt de cultură populară prezent în Maramureș la o anumită dată.

Încercînd o ordonare a datelor constatăm că:

— pînă la textul propus de învățătorul Petru Bilțiu-Dăncuș (anul 1875) spectacolul era mai sărac în text, simplu, vers popular, personaje mai puține ;

— după o perioadă de timp învățătorul Petru Bilțiu-Dăncuș a simțit nevoia prelucrării acestei piese care i se părea denaturată și sărăcită;

— prelucrată fiind, piesa capătă un caracter pronunțat religios — creștin, o ținută sacră după dorința cleru-

21. — Gheorghe Vrabie op. cit. pagina 444.

22. — Petre Bilțiu Dăncuș, Betleemul (Viflaimul) — Dramă religioasă..., Sighetu Marmației, 1924, pagina 2.

https://biblioteca-digitala.ro

lui. Ea intră în circulație semioficială pînă în anul 1924 cînd este tipărită de către Ion Bilțiu-Dăncuș ;

– în anul 1925 Tache Papahagi o publică din nou în „Graiul și folclorul Maramureșului" (p. 183–201);

Deducem de aici o permanență a textului cult care a căutat să constituie un etalon pentru trupele țărănești de actori. Abaterile de la textul tipărit totuși sînt esențiale, el fiind modelat după bunul plac al interpreților amatori, care au eliminat unele personaje „sfinte" înlocuindu-le cu altele mascate pentru a crea hazul.

Deși textul acestei drame sacrale a fost tipărit de atîtea ori, rar putea fi întîlnit la o formație de interpreți. Tot textul care circula pe cale orală, mai simplu, popular, cu personje mascate, după bunul lor plac s-a menținut și jucat.

Trupele de interpreți sătești au căutat să dea personajelor alese de ei însușirile și preocupările după specificul locului, după portul și viziunea spectaculară proprie modului lor de viață.

Impresionează la acest joc acțiunea bogată, numărul mare de personaje, costumația și măștile extraordinare, replicile.

Incercînd o analiză a personajelor participante la spectacol le putem grupa după recuzita folosită, respectiv după măștile pe care le îmbracă fiecare, astfel :

– personajele cu funcții de ciobani le grupăm la măștile umane de moși:

– toți dracii în ierarhia propusă și analizată anterior la capitolul măștilor, împreună cu „Doamna Moarte" îi grupăm la măștile demoniace ;

– craii de la răsărit, judecătorul și ostașii romani ar constitui un grup al măștilor umane militare ;

– cititorii în gromovnic și mai marele sinagogii ar forma o altă grupă de măști umane.

Această grupare a personajelor pe tipuri de măști ne permite să nu mai analizăm fiecare mască în parte și nici anumite grupuri deoarece ele s-au integrat în categoriile descrise în capitolele precedente. Totuși descoperim aici în grupa măștilor demoniace singura mască feminină, respectiv „Doamna Moarte". Costumul ei diferă total de celelalte prin faptul că în general este îmbrăcată, în alb, de regulă se folosește o cămașă de port femeiesc întoarsă pe dos. Capul este acoperit cu o mască în formă de con, mască, care atinge uneori în înălțime de la nivelul capului 60 –80 cm. Ca accesoriu de bază are o coasă sau o seceră de care nu se desparte niciodată. Jocul ei este mai mult de figurație.

Cadrul în care se desfășoară spectacolul nu este unul deosebit. Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, acest spectacol de teatru popular se organizează în cadrul unei grupe de flăcăi și oameni de vîrstă medie, spre deosebire de celelalte jocuri unde în ultima vreme apar tot mai mult cetele de copii și adolescenți. Faptul se datorează probabil și textului care implică mai multă seriozitate nu atît jocului în sine cît persoanelor care participă la joc. Rolurile se repartizează după talentul fiecăruia, le învață singuri, iar problemele de regie și le rezolvă ad-hoc.

Spectacolul se dă pe la curțile țăranilor, pe stradă. Există o orientare anumită spre spectaculos : oamenii sînt entuziasmați de prezența „dracilor" pentru jocul lor extraordinar, măscăriile și grimasele, glumele și în special gălăgia ritmată. El cîștigă mult în grandoare prin jocul plin de fantezie al moșului, unul din personajele principale ale jocului. Totul este completat de măștile costume (descrise în capitolele precedente) care prin pitorescul lor dau o anumită culoare sărbătorilor de iarnă.

Acesta a fost recunoscut de către toți specialiștii ca un veritabil spectacol de teatru popular. Spre deosebire de teatrul cult, acest spectacol de teatru popular se joacă o singură dată, în sărbătorile de iarnă ; acest fapt îl individualizează în cadrul teatrului propriu-zis care se joacă oricînd și oriunde. Jucîndu-se la aceste sărbători, care marchează începutul unui nou an, spectacolul trebuie să se termine cu bine pentru a pune casa omului sub semnul bunului augur[23]. De altfel sărbătorile de iarnă sînt pentru popor sărbătorile bucuriei și veseliei, deci în mod implicit, și jocurile cu măști practicate cu această ocazie sînt jocuri de veselie și petrecere.

23. — Irina Maria Safarica, O variantă de teatru popular maramureșean, Sesiunea de comunicări, decembrie 1970, Casa județeană a creației populare, Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

PERMANENȚA JOCURILOR CU MĂȘTI

Din studiile elaborate în ultima vreme privitor la folclorul obiceiurilor legate de sărbătorile de iarnă se poate constata fenomenul de permanență al acestora. Se păstrează în întreaga țară obieciurile de Anul Nou, cu bogatul și foarte interesantul lor repertoriu de colinde, cu pitorești jocuri cu măști.

„Cu toate aceste constatări — conchide Prof. Mihai Pop — ce arată că forța de păstrare a tradiției mai funcționează încă în domeniul folclorului, satele au lichidat astăzi pe plan social și economic ultimele urme ale structurii lor arhaice. Societatea rurală devine ca și cea urbană societate de consum. Schimbările ce au intervenit în modul de trai se reflectă și pe plan cultural, influențînd și viața folclorică... În viața culturală folclorul tradițional se întîlnește cu folclorul bun de consum și se influențează reciproc. Acest fenomen apare cu pregnanță deosebită în cadrul manifestărilor folclorice locale, care dau sensuri noi și mare amploare obiceiurilor tradiționale sau creează pentru acestea noi prilejuri de manifestare.

Cele două forme sub care folclorul trăiește astăzi sînt deci menite să conviețuiască încă un timp. Funcția lor însă este diferită și va rămîne ca atare"[24]. Putem conchide deci că permanența faptelor de folclor, a jocurilor cu măști în speță se datorează acestui fenomen al mutațiilor, mutații ce se realizează pe plan funcțional în raport cu tradiția și înnoirea, respectiv mutații funcționale în procesul evoluției istorice.

Fenomenul de valorificare a obiceiurilor și tradițiilor populare în cadrul spectacolelor folclorice în cuprinsul zonei Maramureș a dat rezultate spectaculoase. Activiștii culturali îndrăgostiți și pasionați cunoscători ai creației noastre folclorice s-au apropiat cu grijă și pioșenie, au studiat modalitățile de păstrare, valorificare și încadrare a acestora în contextul realității vieții noastre contemporane.

Unele cămine culturale au reușit să realizeze spectacole de o mare valoare artistică prin transpunerea în scenă a unor datini și obiceiuri laice de iarnă. Merită amintite căminele culturale Vadu Izei cu spectacolul de teatru folcloric „Ursitoarele", Bârsana cu spectacolul „Pintea Viteazul" („Corinda Pintii") în care au fost utilizate ca recuzită și măști de lemn, Săliștea cu spectacolul „Cîntare bradului", Sărăsău cu „Jocul ursului', Șieu, Budești, Breb cu spectacolul „Miorița", Bogdan Vodă cu spectacolul de teatru „Bogdan de Cuhea" și multe altele. Merită amintite casele de cultură din Sighetu Marmației cu „Jocul măștilor" și „Jocul căprițelor", Borșa cu „Plugușorul" și „Jocul caprei", Tg. Lăpuș cu „Obiceiuri de Anul Nou" și „Inimă și-o irimă", Vișeu de Sus cu „Geneze" în care oameni inimoși și talentați au realizat spectacole de o înaltă ținută artistică. Instituțiile de cultură enunțate mai sus au dat un model de felul cum trebuie să fie înțelese și transpuse scenic în spectacole minunatele noastre obiceiuri și datini străvechi.

Festivalul datinilor și obiceiurilor laice de iarnă desfășurat la Sighetu Marmației a devenit deja o tradiție. El constituie un mod viu de a întreține și a perpetua obiceiurile noastre folclorice, integrîndu-le în contextul culturii și civilizației moderne, ele făcînd parte din tezaurul spiritual al poporului român. Manifestările ce se succed pe parcursul celor două zile ale festivalului demonstrează bogăția și valențele multiple ale culturii populare românești căreia în condițiile noi de viață ale orînduirii socialiste partidul și statul nostru i-au creat ample posibilități de manifestare și afirmare.

Atît Festivalul de datini și obiceiuri laice de iarnă de la Sighetu Marmației cît și alte manifestări de acest gen constituie o contribuție și o modalitate în același timp de a imprima un sens și un conținut nou unor datini și obiceiuri străvechi, de a le valorifica și integra armonios în spiritualitatea vieții noastre contemporane socialiste.

---

24. — Mihai Pop, Folclorul în contemporaneitate, Revista de etnografie și folclor, tomul 16, nr. 5, p. 351—360.

https://biblioteca-digitala.ro

În privința valorificării acestor scumpe datini și obiceiuri încheiem cu cuvintele Profesorului Mihai Pop „Cei ce le îndrăgesc trebuie să se apropie de ele cu grijă și pricepere, să le înțeleagă sensurile și valorile acestora. Trebuie să știm să le folosim în manifestările noastre culturale sau să le transpunem scenic în spectacole artistice autentice, să scoatem la iveală valențele și sensurile jocurilor cu măști. Trebuie, de asemenea, să știm că măștile și în general jocurile cu măști nu se pot folosi oricînd, oriunde și la orice spectacol. Transpuse pe scenă sau devenite manifestări culturale organizate, obiceiurile, jocurile cu măști, astfel văzute, pot să fie ceea ce sînt în realitatea folclorică de astăzi, frumoase și armonioase spectacole, pline de adînci înțelesuri umane, jocuri adevărate care să ne bucure, să ne înveselească, să ne elibereze și să ne ridice, prin creația lor artistică, deasupra grijilor cotidiene, să ne dea încredere în virtualitățile etern umane".[25])

* * *

Majoritatea obiceiurilor și datinilor de iarnă din Maramureș, în care sînt utilizate jocurile cu măști populare, au în general un caracter laic.

În prezent, datorită condițiilor create de crînduirea noastră socialistă, creația populară înregistrează un puternic avînt, ea integrîndu-se armonios în contextul culturii contemporane. Trăinicia îi este asigurată de marea putere de adaptare la condițiile vieții economico-sociale. Poporul preia și păstrează tot ceea ce e frumos și îi slujește la făurirea noii culturi corespunzătoare epocii în care trăiește și creează. In general, țăranul maramureșean a preluat și păstrat acele obiceiuri și datini care-i însuflețeau capacitatea morală.

În procesul complex de asimilare și păstrare a tradițiilor de la înaintași au loc anumite mutații care le dau sensuri și valențe calitative noi. E firesc, dialectic, că nu tot ceea ce întîlnim astăzi în cultura populară să supraviețuiască mîine sau poimîine.

Astăzi, alături de obiceiurile și datinile cu conținut laic în general, mai există și unele cu o anumită încărcătură mistico-religioasă, datorită condițiilor istorice în care au apărut și s-au practicat. Referindu-ne la măști, acestea nu au îndeplinit aceleași funcții în fiecare epocă istorică, ele schimbîndu-se mereu. În prezent măștile îndeplinesc un rol funcțional de recuzită, de divertisment în spectacolul artistic popular.

De-a lungul veacurilor religia a căutat să combată unele jocuri profane cu măști. Iar atunci, cînd nu a reușit, a căutat să le adapteze, să le integreze cultului creștin, dîndu-le o tentă religioasă.

În lucrarea sa „Les formes élémentaires de la vie religieuse" Émile Durkheim arăta că : „...există fenomene religioase care nu reies din nici o religie determinată. Astfel sînt cele care constituie materia folclorului. Ele, în general, sînt rămășițe ale unor religii dispărute, supraviețuind neorganizat ; dar pot să fie, de asemenea, și cele care s-au format spontan sub influența unor cauze locale. În țările europene, creștinismul a făcut sforțări pentru a le absorbi și a le asimila ; el le-a imprimat o culoare creștină. Totuși, multe dintre ele au persistat pînă la o dată recentă sau care persistă încă cu o relativă autonomie : sărbători ale arborelui de mai, ale solstițiului de iarnă, ale carnavalurilor, credințe diverse referitoare la genii, demoni locali, etc."[26]

Multe jocuri cu măști sau alte obiceiuri profane practicate peste an au fost interzise de cler și autorități „În două din „Sinopsis"-urile, identificate deocamdată, ambele publicate la Iași, unul în 1751 și altul în 1767, arată Romulus Vulcănescu, se ia „...atitudine oficială împotriva jocurilor cu măști, care «strică tainele și canoanele sfintei pravile». Anatemele sinopsisurilor se svîrl îndeosebi împotriva turcăi și brezaiei, care. «schimbîndu-și fața (cea după chipul lui Dumnezeu zidită), cu gura zice cuvinte urîte, scîrnave, iar cu trupul face chipuri grozave și spurcate ...precum „diavolii însăși". Paralel cu sancțiunile canonice,

25. — Mihai Pop, De la obiceiuri străvechi la ceremoniale și la spectacole contemporane, Sesiunea de comunicări, decembrie 1970, Casa creației populare a județului Maramureș.

26. — Émile Durkheim, Les formes élémentaires de la vie religieuse, Paris, 1925, Librairie Félix Alcon, pag. 49.

https://biblioteca-digitala.ro

în pravilele lumești se ia atitudine și se propun sancțiuni penale pentru încălcările moralei publice prin «jocurile cu măscării»".[27]

Asimilat de religie, încă de la începutul secolului trecut, teatrul popular (Viflaimul) din Maramureș, preluînd formal doar cîteva elemente mistice privitoare la „misterul nașterii" s-a adaptat frumoaselor tradiții românești ale sărbătorilor de peste an. Și în asemenea situație, el a fost interzis și afurisit, de a se juca în unele sate din motive că profanează și strică credința, precum și bunele moravuri.

Dar poporul, masele populare, în ciuda interdicțiilor și amenințărilor, dintr-o nevoie interioară, nu s-au sfiit să-și păstreze datinile și obiceiurile și curățîndu-le de încărcătura mistică, le-au îmbogățit și primenit mereu pe linia frumoasei tradiții românești.

Jocurile cu măști au fost și sînt îndrăgite pentru că dau mai multă expresivitate plastică spectacolului popular, înveselesc deopotrivă pe cei ce le joacă sau le privesc. Larga participare a maselor la aceste jocuri, atmosfera sărbătorească și de veselie pe care o degajă, demonstrează caracterul lor profund uman. Ele ne fac să ne amintim de cei care au trăit în trecutul îndepărtat pe aceste meleaguri, aducîndu-ne în același timp la viața noastră din prezent.

Arătam mai înainte că nu toate obiceiurile și jocurile practicate cu ocazia sărbătorilor de iarnă, în care masca este folosită ca recuzită, au un conținut laic, majoritatea lor însă au acest conținut. Festivalurile datinilor și obiceiurilor laice de iarnă (inițiativă bună luată pe plan județean) promovează în special jocurile cu măști cu conținut laic, pentru a le păstra în contemporaneitate. Rolul acestor festivaluri este cu atît mai important, întrucît ele fac acel discernămînt necesar în procesul asimilării unor tradiții și obiceiuri, înlăturînd treptat tot ceea ce e mistic și nu servește culturii noastre socialiste.

Mișcarea artistică de amatori constituie mijlocul principal și rodnic de conservare și valorificare a creației artistice populare tradiționale. Prin ea se realizează în modul cel mai viu și sănătos integrarea culturii populare în contemporaneitate.

Pe această linie s-au obținut unele realizări frumoase, s-a acumulat o experiență pozitivă care trebuie continuată.

Este de datoria activiștilor culturali, a tuturor acelora care cunosc și îndrăgesc creațiile populare să le valorifice cu mult discernămînt. Lor li se cere răbdare, pricepere și mult tact.

În această muncă, nobilă dar delicată, trebuie să știm să deosebim bobul de grîu din neghină, să alegem cu pricepere grăunțele de aur spiritual, înlăturînd ceea ce e mistic, retrograd și nu servește cauzei noastre. Să păstrăm, să transmitem generațiilor viitoare acea zestre a culturii populare moștenită de la străbuni care să servească la îmbogățirea vieții spirituale a poporului nostru.

---

27. — Romulus Vulcănescu, op. cit. pag. 52

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Bârsana
Județul Maramureș
Anul 1969

JOCUL CAPREI

Personajele : Capra, Ciobanul, Țiganul, Butucarul, Drac.

Ciobanul pe post de vestitor intră în casa gospodarului, întreabă dacă gazdele primesc jocul caprei după care întreg alaiul pătrunde în casă și în ritmul sacadat al bîtelor capra începe să joace. În timpul jocului se desfășoară următorul dialog :

CIOBANUL : *Frunză verde de negară*
Capra zice „Bună seară" !
Am zinit la dumneavoastră,
Să primiți căprița noastră,
Că-i venită de la munte
Cu steluță albă-n frunte !
Ci, ci, ci, căpriță, ci !
Am zinit pîntru-a vă spune
Că s-aveți tăt zile bune !
S-aveți năroc, pace-n casă
Și belșug mare pă masă !
La anu' și la mulți ani !

Domnule, Măria-Ta,
Am zinit la dumneata
Să-mi dai calu' și iapa
*Să mă duc în Pătrova,**)
Că să mărită mîndra,
Am o capră și-un ciocan
Și mă țin că-s bocotan ;
Am o capră și-o căldare
Și mă țin că-s gazdă mare ;

BUTUCARUL : Măi, ciobane, capra ta știe să joace ?!
CIOBANUL : *Frunză verde și unà,*
Incepe, capră,— a juca !
Frunză verde de trifoi,
Să-ntoarce capra-napoi ;
Frunză verde de acaț,
Săi, căpriță, pă bărbați !
Frunză verde de hamei,
Săi, căpriță, pă femei,
Capra noastră nu-i de-aici
Joacă pe hîrtii *de cinci !* (bancnote)
Capra noastră nu-i berbece,
Joacă pe hîrtii de zece ;
Capra noastră nu-i cornută,
Joacă pe hîrtii de sută,
Stăi, căpriță, nu juca
Pînă ți-i vidé plata,,,

(Se adună daruri pentru capră : nuci, mere, bani...)
CIOBANUL : *Frunză verde iarbă mare,*
Joacă, căpriță, mai tare !
Frunză verde de pe coastă
Hireșă-i *căpriț̦a noastră !* (frumoasă)
Frunză verde-a fagului,
Capra-i rîsul satului ;
Asta-i capra, care-o vezi,
Pă mîni sară-i cu tri iezi !
Frunză verde busuioc,
Căpriță, mai țîpă-*un joc !* (sens de a începe)

(Ciobanul cu căciula în mînă adună bani de la spectatorii din casa gazdei unde se joacă capra).

Urmează un dialog între Țigan și Cioban :
ȚIGANUL : Măi, ciobane, de vîndut ți-i capra ?
CIOBANUL : De vîndut !
ȚIGANUL : Și cît ceri pe ea ?!
CIOBANUL : *Tri* băncute, (bancnote)

*) Petrova, sat maramureșean renumit în fete harnice și frumoase. Sat nemeșesc.

https://biblioteca-digitala.ro

Că-i de munte!
Și la vară mi-a făta
Tri ieduți de-a gemenea
Ce cu mă-sa-or sămăna!

ȚIGANUL : Și de-acolo nu mai lași ?!

CIOBANUL : *Nu, că pulpa-i pulpă,*
Coada-i coadă,
Și la cap îi rendeșă ! (deșteaptă)

ȚIGANUL : Dă lapte, capra ?. Nu-mproașcă ?. Poți sui pă ea călare ca și pă cal ?

CIOBANUL : *Dă lapte o căldare,*
Nu-mproașcă și duce călare,

(La această replică țiganul se apleacă, pipăie capra la pulpă, încearcă să o mulgă. Capra, nervoasă, lovește cu picioarele în țigan spre hazul celor din jur. În cele din urmă țiganul încearcă să încalece capra, dar aceasta printr-o mișcare dibace îl răstoarnă la pământ. Țiganul nervos lovește capra care cade și se preface că-i moartă). Dialogul continuă :

CIOBANUL : Măi, Țigane, mi-ai omorît capra !

ȚIGANUL : Uitîndu-se într-un caiet despre care zice că-i gromovnic, răspunde :

— Capra-i deochiată, dar o să-i descînt și se va scula. (Urmează descîntecul țiganului) :

„De-i de lunea,
S-o mînînce funia ;
De-i de marțea,
S-o mînînce franța ;
De-i de mnercurea,
S-o mînînce temnița ;
De-i de joia,
S-o mînînce nevoia ;
De-i de vinerea,
S-o mînînce rîia ;
De sîmbăta pînă duminica,
De nu s-a scula,
Dracu o-a lua!“

(Capra rămîne nemișcată)

CIOBANUL : Măi, țigane, cu descîntecele tale, tu nu mi-i scula capra în picioare. Mai bine mi-o plăté, că de nu te omor și eu pe tine !

ȚIGANUL : *Eu am fo' doftor de oi și amu m-oi fa de capre și*
i-oi da o injecție...
In creștetul capului,
In contra vărsatului ;
Și una în stinare
Și capra s-a scula-n picioare!

(Țiganul lovește capra cu o bîtă, ea se scoală repede).

ȚIGANUL : Tu, capră, de unde-ai zinit ? Din Franța ?... Din America ?...

(Capra lovind din fălci ritmic confirmă sau neagă. Țiganul continuă cu întrebările :)

— Cu ce-ai zinit ? Cu trenul ?... Cu avionul ?.,, Cu motorul ?... Cu acceleratul?... etc.

(Întrebări la care răspunde, la fel, prin pantomimă). Țiganul se adresează apoi ciobanului :

— Ce mînîncă ? Mere ?... prune ?... Alune ?... nuci ? Ce bea ? Horincă ?... Bere ?... Vin ?... alaș cu rom ?... (Capra răspunde la întrebările puse de țigan afirmativ sau negativ, după cum este cazul, lovind din fălci).

(În final capra face un compliment către gazdele casei precum și în fața spectatorilor aflați în casă).

CIOBANUL : *Frunză verde de alună*
Capra zice „Noapte bună“

Informator :
Vasile Muntean, 16 ani.
7 clase elementare

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Strâmtura
Județul Maramureș
Anul 1970

JOCUL CAPREI

Personajele : Ciobanul, Țiganul, Butucarul, Draci, Capra.

Alaiul intră în casa gazdei. În frunte merge Ciobanul care pune întrebarea : „Primiți Capra ?". La răspunsul afirmativ intră și ceilalți și începe jocul.

CIOBANUL : *Foaie verde de alună*
Capra zice „Voie bună" !
Am o capră și-un ciocan
Și mă țin că-s bocotan.
Am o capră și-o căldare,
Și mă țin că-s gazdă mare,
Am o capră pestriță
Șade-n fund și melință ;
Am o capră galbină,
Șade-n fund și deavină.
Ci, ci, ci, căpriță, ci !
Că la vară ti-i pîrci
Și la iarnă mi-i făta
Tri iezuți asemenea :
Unu' negru, unu' roșu,
Unu' să-l sărute moșu,,,

(În timpul recitării versurilor capra joacă pe ritmul provocat de bătăile în podea cu butucul. Urmează un dialog între țigan și cioban).

CIOBANUL : Măi, țigane, mînca-i caș ?
ȚIGANUL : Cît de vrășmaș !
CIOBANUL : Da' urdă ?
ȚIGANUL : Cît de multă !
CIOBANUL : Da' jîntiță ?
ȚIGANUL : Șăpte tigăițe !
CIOBANUL : Da' măi, țigane, îmbla-i la capre !
ȚIGANUL : Apoi mai zîcă și altu'. Da' de vîndut ți capra ?
CIOBANUL : De vîndut !
ȚIGANUL : Da' cît ceri pă ié ?
CIOBANUL : Trei băncute, că-i de munte !
ȚIGANUL : Apoi, tare mult ! ?
CIOBANUL : Da', măi țigane, coada-i coadă, pulpa-i pulpă, și la cap îi rendeșă !
ȚIGANUL : Dă lapte ?
CIOBANUL : Dă !
ȚIGANUL : Nu-mproașcă ?
CIOBANUL : Nu !
ȚIGANUL : (O caută la sclin — capra se trîntește la pămînt).
CIOBANUL : Măi, țigane, mi-ai omorît capra ? !
ȚIGANUL : Lasă că i-oi descînta :
„De-i de lunea
S-o mînînce funia,
De-i de marța
S-o mînînce franța !
De-i de miercurea,
S-o mînînce temnița !
De-i de joia,
S-o calce nevoia !
De vineri și pînă sîmbătă
De nu ș-a afla leacu',
S-o și ieie dracu' !
Ci, capră, ci de la cap pînă la coadă,
Tăți cîinii să te roadă !

(Capra se mișcă și se scoală).

CIOBANUL : *Ia mai zî, măi țigane, de joc*
Să nu-ți dau peste cojoc !
Noi sîntem din Strâmtură
Și vrem capra-a-o schimba
C-avem capră deșălată
Și vrem una-adevărată !

Jocul se încheie prin primirea darurilor, mulțumiri și salutul tradițional.

Informator :
Ion Orza, 28 ani,
7 clase elementare

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Sărăsău
Județul Maramureș
Anul 1970

JOCUL CAPREI

Personajele : Capra, Vestitorul, (cîntă și la fluier), Țiganul, Dobașul, Moșul, Draci (doi).

Vestitorul intră în casa gazdei unde se va desfășura spectacolul și întreabă dacă sînt bineveniți. La răspunsul afirmativ intră întreg alaiul. Odată intrați începe jocul caprei, iar în același timp se desfășoară următorul dialog :

VESTITORUL : *Am init la dumneavoastră*
Să ne primiți fața noastă,
Dacă bine și voiți
Capra noastră s-o primiți !

MOȘUL : *In cu capra de la munte*
C-o steluță albă-n frunte !
Caprele, mînca-le-ar cîinii
Că mă poartă pin tăți stinii,
Optincuțele mni-s rele.
Nu pot fugi după ele,
Capra mé îi din Ciarda (cartier în Sighet)
Cînd mere pe lîngă Tisă
Să unge cu sămătișă (lapte prins)
Frunză verde lapte acru
Sări căpriță sparge patu !
Frunză verde lemn uscat
Dă, căpriță, pă la pat
Să vezi fetele ce fac !
Și te du pă la măsuță
Și bé in *și horincuță !* (vin)

(La aceste replici capra execută îndemnurile Moșului. Face tot felul de năzbîtii spre hazul celor din jur).

Frunză verde tri și tri
Asta-i capra lu' Ghiuri !
Asta-i capra care-o vezi
Pă mîni sară-i cu tri iezi,
Asta-i capră sprîncenată,
Fată patru iezi odată
Și dă lapte cît o vacă !

(Capra dă semne de oboseală și cade)

ȚIGANUL : *Vai de mine și de mine*
Că cuțitu' nu-i la mine
Și capra-mi vré a peri
Și n-am cu ce o beli.

VESTITORUL : *Joacă, joacă, băi, căpri*
De-i juca, de nu-i juca
De mîncare nu ți-oi da,
Numa paie de săcară
Ca să ieși pă ușă-afară !

Capra în tot timpul a jucat pe ritmul tobei și al melodiei cîntată la fluier. Dracii fac gălăgie în jocul euritmic al caprei.

Informator :
Ion Ieudean, 42 ani
4 clase elementare

JOCUL CAPREI

Sighetu Marmației
Cartierul Lazul Baciului
Județul Maramureș
Anul 1969

Personajele : Țiganul, Moșul, Butucarul, Draci (doi). Țiganul — un copil mînjit pe față cu funingine — introduce capra și întreg alaiul în casa gazdei unde se va desfășura spectacolul.

ȚIGANUL : *Bună seara, cinstiți gazde !*
Am zinit la dumneavoastră
Să primiți căpriță noastră,

https://biblioteca-digitala.ro

Ce-i zinită de la munte
Cu steluță albă-n frunte,
Am zinit pentru-a vă-spune
Ca s-aveți tăt zile bune!
S-aveți năroc, pace-n casă
Și belșug mare pă masă!
La anu' și la mulți ani!!!

MOȘUL : (Se adresează caprei)
— *Frunză verde și una*
Incepe, capră-,a juca!
Frunză verde de trifoi,
Intoarce, capră, -napoi!
Frunză verde de acat,
Săi, căpriță, pă bărbați!
Frunză verde de hamei,
Săi, căpriță, pă femei!

(Capra joacă ritmul caracteristic și execută ordinele moșului spre bucuria și hazul participanților).

BUTUCARU : *Stăi, căpriță, nu juca*
Pină ți-i vidé ,platà!

(Capra se oprește din joc, butucarul întinde căciula la cei din jur pentru a primi daruri, după care continuă).

Frunză verde ca buracu' (sfecla)
Joacă capra ca și dracu'!
Frunză verde-a fagului
Capra-i rîsu' satului!

MOȘUL : *Asta-i capra lu' Găleată*
S-o pîrcit și nu mai fată!
Asta-i capra care-o vezi,
Pă mîini sară-i cu tri iezi!
Frunză verde busuioc,
Căpriță, mai țipă,-un joc!

(Capra joacă în ritm, se aruncă cu coarnele în dreapta și în stînga, dracii fac zgomot și tot felul de năzdrăvănii spre hazul spectotorilor).

ȚIGANUL : *Frunză verde de cireș,*
Căpriță, de cîți ani ești?

(Capra se oprește din joc și în liniștea care s-a produs lovește de cinci ori cu piciorul în podea). Țiganul continuă:

— *Frunză verde răchiță,*
Căpriță, mai hodiné!

(În timp ce capra, la îndemnul țiganului s-a oprit din joc pentru odihnă urmează un dialog între moș și țigan).
MOȘUL : Măi, țigane, cum dai capra?
ȚIGANUL : Cu 100 de lei!
MOȘUL : Cît lapte dă?
ȚIGANUL : Tri litâre pe zi!
MOȘUL : Cîtă brînză?
ȚIGANUL : O bărbîță!
MOȘUL : Cît caș?
ȚIGANUL : Un ciubăraș!
MOȘUL : Măi, țigane, cu ce ai ținut capra, că văd că-i tare „grasă"!

ȚIGANUL : Cu veje, cu paie uscate (coceni de porumb)
Cu bote peste spate!

MOȘUL : (Pipăind capra) — I grășuță, frumușă
Să văd cioantele pîn ié!
Da' la muls stă?

ȚIGANUL : I blîndă, săraca,
Poate-o mulge cine vrea!

MOȘUL : (Se duce la capră, caută s-o scarpine între coarne și s-o mîngîie ; capra împroașcă din picioare și-l împunge pe moș spre hazul celor din jur).

ȚIGANUL : *Frunză verde de alună,*
Ia-ți, căpriță „Noapte bună"
(Capra face plecăciuni)

Informator : Vasile Mihai, 18 ani
7 clase elementare

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Sarasău
Județul Maramureș
Anul 1970

JOCUL URSULUI

Personajele : Ursul, Vestitorul, Țiganul, Dobașul, Draci (doi-trei). Vestitorul intră în casa gospodarului în timp ce restul trupei așteaptă la ușă. Dacă gazdele răspund afirmativ la propunerea vestitorului de a prezenta jocul ursului atunci trupa intră în casă unde se desfășoară spectacolul după cum urmează :

VESTITORUL : *Am init la dumneavoastă*
Să ne primiți fața noastă,
Dacă bine și voiți
Ursul nostru să-l primiți.

GAZDA CASEI : *Da, poftiți în casă !*

ȚIGANUL : In cu ursul din pădure
C-amu s-o hrănit de mure ;
Ș-am init cu el în sat
Să-și cîștige de mîncat,
De mîncat și-a cîștiga
Dacă oamenii i-or da.
Joacă, joacă, Mniculai,
Că ți-a da moșu mălai
Și ți-a da și cucuruz
Din mălaiu' lu' Bojuț.
Joacă, joacă, Moș Martine,
Că-ți dau miere de albine.
Foaie verde de brăduț,
Ursul meu cu doi puiuți ;
Foaie verde de dudău
Ursul meu din Sărăsău
O init la dumneavoastă
Să-l vadă oamenii mari !
Foaie verde de mălai,
Ursul meu îi de tri ai (ani)
De tri ai și șase luni
Noaptea umblă tăt pă drum !
Ursu'mneu din Spania
L-am adus cu sania !
Joacă, joacă urs nebun
Că de nu-ți fac pielea scrum !
Ursu'mneu cînd l-am adus
Să urca pă lemne-n sus
Să mînînce cucuruz.
Joacă, joacă, ursule !
Că s-or coace murile
Sî mai tare ti-i-ngrășa
Sî pîn căsuri îi juca.

VESTITORUL : *Foaie verde de săcară,*
Să ieși, ursule, afară !

ȚIGANUL : *Foaie verde, baraboi*
Hai, ursule, înapoi. !
Ine-o babă-n răsărit
Cu-n colac mare-mpletit ;
Taie-n două, dă și nouă,
Taie-n tri, dă și lu' Andri,
Taie-n patru, dă și lu' Marcu.

VESTITORUL : *De jucat am mai juca*
Da' afară-i noapte grea,
Noapte grea și fără lună
Ieși, ursule, „Noapte bună" !

Pe dialogul textului versificat ursul joacă în ritmul tobei și al butucului, a gălăgiei ritmate făcută de draci.

Informatori: Moldovan Vasile, 65 ani, 8 cl., Popovici Dumitru, 72 ani, 6 cl.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Vadu Izei
Județul Maramureș
1969

COLINDA CERBULUI

Mîndru-și cîntă-un cerb în codru
Mîndru-și cîntă de nu-i modru
Nime-n lume nu-l aude
Numai Doamna-Mpărătească
Din curte de după masă.
Împăratul s-o sculatu
Pușca-n mînă o luatu
După cerb o alergatu
Pe cununa dealului
In virvutul muntelui.
Găsind cerbul hodinind
Subt un corci de rosmarin
Intins-o pușca să-l împuște...
— Ho, fîrta, nu mă-mpușca!
Că nu-s siara sierelor,
Că-s vătavul oilor
Di pă vîrful munților
Sî de-aicea duce-m--oi
Sluibe sfinte face-mi-oi
Slujbe sfinte și itroase
La zile mari și frumoase

Informator: Vasile Borodi, 63 ani
4 clase elementare
Comuna Vadul Izei
Județul Maramureș
Anul 1970

Text la „Moș" — „PEȚÎTORIU' IACOB"

Eu am init a peți
Pintru-o fată de aici,
Pintru-o fată de mijloc
M-o legat lumea de drot.
— Hăi, tu fată, de mnijloc,
Adă scara de la pod
Să mă scobor de pă drot,
Ca să pot mere-n ocol,
Din ocol să întru-n casă
Să te pot face mnireasă.
Să mă-nsor și io odată
Cu o fată-așă frumoasă
Că de mult io te-am isat
Că io ți-oi si bărbat.
Tu, nu te uita că-s mnicuț
Că-s a dracului pruncuț.
Dacă vrei să-ți sie bine
Tu să nu asculți de nime,
Că io de ti-oi lăsa
Tu nu ti-i mai mărita
Că io știu ce să mă fac
Ca să-ți siu ție pă plac.
Noi amîndoi ne văjim *(potrivim)*
Sî bine ne potrizim.
Tu de vrei să te măriți
Săi, ușa și mni-o deschizi
Că mni tare frig aici
Să mă-ncălzezsc numa-un ptic.
Sî dacă m-oi încălzî
Noi ne-om drăgosti
S-apoi ne-om căsători.
Io pîntru-aceea am init
Ca să ne căsătorim;
Că io am init pă jos,
Numa îs cam rupticos.
Dacă ne-om căsători
Tu tăte mni li-i cîrti
Sî tare bine ne-a si.

Informator: Vasile Borodi, 63 de ani
4 clase elementare.

Informatorul împreună cu Gheorghe Orza (66 ani) și Ion Moldovan (64 ani) au confecționat și pus „moșul" unei fete în anul 1934 în noaptea de Anul Nou.

https://biblioteca-digitala.ro

Comuna Deseşti
Judeţul Maramureş
Anul 1970

Text la „Metehău"

Cit îi răul, el de răul
Vine altul şi mai răul
Vin pă marhă, pă pămîntul,
Vin pă suflet, pă purtatul,
Pă purtatu şi pă cinste
Pentru că cinstea e mare...
Cinstea de la măritat
E ca poama de mîncat.
Cinstea de la măritiş
Se cunoaşte-n herdetiş.
Metehăi, măi, metehăi!

Voi, feciorii cei mai răi!!!
— Am auzît, tu, he, de-un fecior rău
De-un zmintit, de-un metehău,
Si-i vedé fătu-meu
Ce peţitor a avé fata neamului tău.
— Bine-ar si să sie rău
Că n-o ascultat de tată-său,
Că binele lumnii i l-o vrut
N-o ascultat, şî un coptil o făcut!

Informator: Pop Vasile, 57 ani
5 cl. elementare.

https://biblioteca-digitala.ro

CATALOG

1 Mască de drac — „Inspectorul dracilor"

– Formă aproape cilindrică. Partea superioară a măștii este confecționată din piele de urs de culoare brun-roșcată, partea inferioară din blană neagră de oaie. Ochii sînt marcați de două orificii tivite cu pînză de culoare roșie. Nasul, bine reliefat este îmbrăcat în pînză albastră. Gura, uriașă față de configurația feței (L. = 112 mm. ; l = 65 mm.) evidențiază niște dinți uriași între care alternează spații libere căptușite cu hîrtie colorată strident în roșu. Mustățile sînt din lînă alb-gri de oaie. Partea superioară este flancată în cele două părți de coarne uriașe de berbec la capetele cărora atîrnă ciucuri de lînă colorați în roșu.

– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1962. Colecția „Fr. Nistor". Inv. nr. 94.
– Dimensiuni : î = 631 mm. ; ∅ = 310 mm. ; Distanța între coarne = 660 mm.

– Creatorul și purtătorul măștii : Florea Ștefan.

– Masca a figurat la expozițiile de la Sighetu Marmației (1971), Oradea și Baia Mare.

2 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din bucăți de blană de oaie de diferite culori : negru, alb-roșcat, gri, maron, negru-roșcat.
Coarnele sînt de sîrmă înfășurată cu pînză de doc albastru decolorat. Ochii și gura sînt marcați de orficii pe margine tunse scurt. Nasul iese în relief. Mustățile din păr de porc dublate de alte mustăți de sîrmă înfășurată cu pînză de doc de capetele cărora atîrnă ciucuri de bumbac roșu. Urechi naturale de ied ; de vîrfurile lor atîrnă ciucuri roșii ca la mustăți. Din gură se profilează limba confecționată din pînză (imprimeuri – carouri negre pe fond roșu).
– Masca provine din com. Sărăsău – Maramureș. Data achiziției : anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 2.
– Dimensiuni : î = 360 mm. ; ∅ = 240 mm. ; Deschiderea între coarne = 344 mm.

3 Mască de drac

– Formă de căciulă. Pe un suport din postav negru sînt prinse bucăți de blană, fragmente de cojoace uzate, divers colorate : de la negru-roșcat, maron, gri pînă la alb. Pe postavul negru sînt cusute bucăți de pînză roșie sau imprimeuri în care domină roșul și negrul. Panglici multico-

https://biblioteca-digitala.ro

lore atîrnă din partea superioară. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Nasul este confecționat dintr-o- bucată de stofă neagră. Limba, din stofă roșie de lînă, atîrnă în jos. Coarnele sînt de țap și la vîrfuri au prinși ciucuri multicolori. Domină culorile : roșu, negru, alb, galben, verde.
– Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureș. Data achiziției, anul 1966. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 75.
– Dimensiuni : î = 680 mm. ; ∅ = 245 mm. ;Distanța între coarne = 276 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Godja Toader.

4 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată din bucăți de blană de oaie provenite din cojoace și căciuli uzate. Contrastează albul și negrul. Fața măștii este realizată pe fond negru. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite pe margine cu pînză roșie. Nasul este confecționat dintr-un cocean de porumb îmbrăcat cu pînză roșie. Limba, din aceeași pînză, atîrnă din gura hidoasă. In partea superioară sînt prinse coarnele confecționate din sîrmă izolată de capetele căreia atîrnă ciucuri roșii de lînă.
– Masca provine din satul Șieu-Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 101.
– Dimensiuni : î = 390 mm. ; ∅ = 230 mm. ; Distanța între coarne = 375 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Mihai Petric.

5 Mască de drac

– Forma de căciulă. Confecționată din blană de miel netăbăcită, de culcare albă cu firele cîrlionțate. Orificiile lăsate pentru ochi, nas și gură sînt încadrate cu fîșie de blană neagră. Partea superioară a feței este prevăzută, cu o dublură de ochi, nas și gură falși confecționați din blană neagră. Gura este marcată de un ciucur roșu de lînă. Urechile sînt dispuse imediat sub coarne și sînt confecționate din piele de porc cu partea păroasă în spate. Deasupra gurii sînt dispuse o pereche de mustăți frumos răsucite confecționate din păr de cal (coamă). Coarnele mari de berbec se finalizează cu doi ciucuri : unul roșu și unul multicolor.
– Masca provine din comuna Botiza – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Fr. Nistor". Inv. nr. 40.
— Dimensiuni : î = 420 mm. ; l. = 325 mm. ; Deschiderea între coarne = 690 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Manța Vasile

6 Mască de drac — „Inspectorul dracilor"

– Formă cilindrică. Partea superioară confecționată din blană de oaie (negru-gri), obrazul blană albă, partea din spate blană neagră. Coarne mari de berbec flanchează cele două laturi. In vîrful coarnelor atîrnă ciucuri de lînă de culoare roșie. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite pe margine cu lînă neagră.
Din mijlocul gurii se ridică, străbătînd fața, pînă între coarne o bandă de blană neagră ce marchează și nasul dar în același timp creează o fizionomie mai ficroasă. Urechi naturale de oaie retezate de vîrf.
– Masca provine din satul Șieu – Maramureș. Data achiziției anul 1964. Colecția „Fr. Nistor". Inv. nr. 44.
– Dimensiuni : î = 425 mm. ; ∅ = 305 mm. ; Distanța între coarne = 510 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petrovan Dumitru.

7 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă de trunchi de con. Material de bază este o pălărie de postav bine întinsă. Policromă. Din partea superioară atîrnă peste cei doi obraji fire groase de lînă „îndrugată" divers colorate : roșu, roz, cărămiziu, albastru închis, albastru deschis, verde, violet, indigo, maron și fișii de pînză colorată în albastru, roșu cu picățele galbene, albe, floricele. In partea superioară masca este prevăzută cu două cornițe de berbec finalizate cu ciucuri de lînă policromi. Intre coarne este prinsă o bucată de blană neagră. Fața măștii are ca suport postavul negru de pălărie pe care se disting ochii (două găuri în postav tivite cu pînză roșie), buzele și limba sînt confecționate din cau-

https://biblioteca-digitala.ro

ciuc de culoare roşu-cărămizie (decupate dintr-o minge de joacă).
– Masca provine din comuna Rona de jos. – Maramureş. Data achiziţiei anul 1964. Colecţia „Fr. Nistor". Inv. nr. 24.
– Dimensiuni : î = 440 mm. ; ∅ = 360 mm. ; Deschiderea între coarne = 276 mm.
– Creatorul şi purtătorul măştii : Ulici Vasile.

8 Mască de drac — „Inspectorul dracilor"

– Forma aproape cilindrică. Confecţionată din blană albă de capră pentru partea din faţă, iar pentru spate blană albă de oaie. Coarne mari de berbec, puternic contorsionate. Între coarne un petec de blană gri care se detaşează de restul măştii. In vîrfurile coarnelor atîrnă ciucuri roşii de lînă. Ochii sînt marcaţi de două orificii, la fel gura ; nasul doar intuit. Sub nas atîrnă, pleoştite, mustăţile din lînă neagră. Deasupra ochilor pînă între coarne o fişie de blană neagră brăzdează fruntea.
– Masca provine din satul Şieu – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1964. Colecţia „Fr. Nistor". Inv. nr. 45.
– Dimensiuni : î = 367 mm. ; ∅ = 245 mm. ; Distanţa între coarne = 412 mm.
– Creatorul şi purtătorul măştii : Petrovan Dumitru.

9 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecţionată din fragmente de blană provenite din cojoace uzate. In partea superioară sînt fixate coarnele (negre de berbec) între care este prinsă o păpuşă de cauciuc (colorată în roşu, galben, albastru). Din vîrful coarnelor atîrnă ciucuri, unul verde, celălalt policromatic (verde, negru, roşu). Pe faţa măştii se disting ochii şi gura marcaţi prin orificii tivite cu aţă de lînă divers colorată, precum şi nasul – o bucată de pînză roşie... Mustăţile sînt din păr de coadă de cal. Pe toată faţa se disting pete de culoare realizate din fire de lînă cu care e cusută blana de un suport de stofă.
– Masca provine din comuna Sărăsău – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1960. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. Nr. 56.
– Dimensiuni : î = 480 mm. ; ∅ = 310 mm. ; Distanţa între coarne = 216 mm.
– Creatorul şi purtătorul măştii : Bognar Ion.

10 Mască de drac — „Inşelătorul"

– Formă de căciulă cu o prelungire în jos. Confecţionată din blană de capră cu părul de culoare galben-roşcat, tuns scurt, în partea superioară se profilează două coarne de berbec puternic contorsionate din vîrful cărora atîrnă ciucuri de lînă colorati în mov. Ochii şi gura sînt marcaţi de orificii tivite pe margine cu pînză roşie. Din gură atîrnă hidos o limbă confecţionată dintr-o bucată de pînză de culoare roşie. Nasul este doar sugerat... Deasupra buzelor sînt fixate mustăţile, destul de mici faţă de celelalte măşti şi confecţionate din cîlţi.
– Masca provine din satul Iapa – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1962. Colecţia „Fr. Nistor". Inv. nr. 6
— Dmiensiuni : î = 615 mm. ; ∅ = 240 mm. ; Distanţa între coarne = 182 mm.

11 Mască de drac — „Ispravnicul dracilor"

– Forma cilindrică. Pe un suport din stofă de culoare gri-petrol provenită de la o haină veche este prinsă în spate şi pe cele două părţi ale obrajilor blană de oaie miţoasă la care alternează griurile cu albul. Între cele două coarne (de berbec) nu prea mari este prins un petec de blană în care este înfipt un mănunchi de verdeaţă („pospan"). Faţa măştii, lucrată destul de naturalist, prefigurează ochii şi gura (orificii negre tivite cu pînză roşie) între care se profilează nasul (din cîrpă roşie) bombat tare la vîrf. Din gură atîrnă o limbă de cauciuc (decupată dintr-o minge) de culoare roşu-cărămizie. Fără urechi. Din vîrfurile coarnelor atîrnă doi ciucuri de lînă colorati în roşu şi galben.
– Masca provine din satul Tisa – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1964. Colecţia „Fr. Nistor". Inv. nr. 14
– Dimensiuni : î = 420 mm. ; ∅ = 310 mm. ; Distanţa între coarne = 415 mm.
– Creatorul şi purtătorul măştii : Horincean Ion –

https://biblioteca-digitala.ro

12 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată în întregime din blană neagră de oaie. Intre coarne un smoc de păr alb se continuă și pe frunte. Ochii sînt marcați de două orificii rotunde în blană. Nasul este confecționat dintr-o bucată de piele de iepure aplicată. Gura, din tablă galvanizată în care sînt tăiați dinții – 7 în partea de sus și 7 în partea de jos. (Gura : L = 90 mm. ; l = 60 mm.). De sub nas curg două mustăți din păr din coada vacii (L = 230 mm.). Coarnele de berbec, de vîrfurile cărora sînt legați ciucuri policromatici (roșu, verde, roz). Urechile sînt naturale de oaie. In vîrfurile lor, ca și la coarne, sînt prinși ciucuri de lînă.
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1965. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 93.
– Dimensiuni : î = 350 mm. ; ∅ = 276 mm. ; Distanța între coarne = 375 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Gheorghe Tisăliță.

13 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată din blană de oaie neagră. Intre coarne, pe un petec de blană neagră, este cusută o bucată de blană alb-gri de capră. In cele două laturi ale părții superioare sînt prinse coarne mari de berbec, de vîrfurile cărora atîrnă ciucuri roșii de lînă. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu blană albă de iepure, la fel mustața. Urechile sînt dispuse asimetric și sînt originale de oaie.
– Masca provine din satul Șieu – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Fr. Nistor", inv. nr. 41.
– Dimensiuni : î — 395 mm. ; ∅ = 290 mm. ; Distanța între coarne = 520 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petric Mihai.

14 Mască de drac — „Inșelătorul"

– Masca este confecționată dintr-o singură bucată de piele de oaie, de culoare albă. Coarnele sînt aplicate. Confecționate din două bețe mici de lemn de prun, ascutite la vîrfuri. Ochii, nasul și gura sînt marcați prin orificii tivite pe margini cu fire de lînă colorată în roșu aprins. Configurația feței reușește să redea psihologia personajului întruchipat. Fără urechi.
– Masca provine din satul Tisa – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Fr. Nistor". Inv. nr. 63.
– Dimensiuni : î = 455 mm. ; L. = 280 mm. ; Deschiderea între coarne = 170 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Ardelean Vasile.

15 Mască de evreu

– Formă cilindrică. Două părți componente sînt distincte : partea superioară – acoperămîntul capului confecționat din pînză de doc gri, la bază înfășurată într-o fîșie de blană de urs. Pe frontispiciu, pe un fond alb este prinsă o cruce roșie din pînză. Obrazul măștii este confecționat din blană de mistreț pe care sînt marcați ochii, gura și nasul. Orificii căptușite cu pînză de culoare roșie. Mustățile sînt din păr de coadă de cal. Partea inferioară a măștii este dominată de barbă, care este confecționată din șuvițe de fuior de cînepă, care alternează în culori naturale cu șuvițe vopsite în verde.
– Masca provine din satul Lunca la Tisa. Data achiziției ,anul 1960. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 19.
– Dimensiuni : î = 690 mm. ; ∅ = 262 : L. (bărbii) = 238 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Bobriuc Mihai.

16 Mască de drac — „Inșelătorul"

– Forma de căciulă. Partea superioară, respectiv capul măștii, este confecționat din blană galben-roșiatică de berbec. Partea obrazului este tunsă pînă la piele. Se disting două perechi de coarne : o pereche de coarne naturale de oaie deasupra cărora sînt montate o altă pereche confecționate din sîrmă peste care este înfășurată pînză de culoare roșie. Ambele perechi de coarne se finalizează cu ciucuri de lînă, fie bicolori (roșu și galben) la cele artificiale, fie policromi (albastru, verde, roșu, alb, galben, negru) la cele naturale. Intre coarne, pe frunte este prins un ciucur roșu. Ochii sînt marcați de două orifi-

https://biblioteca-digitala.ro

cii (∅ = 42 mm.) tivite cu pînză roșie. Nasul, destul de mare (L = 72 mm.), este confecționat din pînză înfășurată de culoare roșie (proeminent ieșit în afară). Din orificiul care marchează gura atîrnă o limbă din pînză de culoare roșie (L. = 132 mm. ; l. = 35 mm.). Obrazul măștii se detașează de rest printr-o fîșie de blană de mistreț. Masca se continuă cu blană de oaie sau capră.
– Masca provine din satul Iapa – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Fr. Nistor". Inv. nr. 5.
– Dimensiuni : î = 1080 mm. ; l. = 376 mm. ; Distanța între coarne = 235 mm. ; 256 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Șteț Vasile

17 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din blană de berbec. Se compune din trei părți : a) partea din spate formată din blană simplă de oaie în care sînt marcați ochii, nasul și gura prin orificii în blană ; b) partea superioară a capului formată dintr-o blană de vulpe roșie la care între coarnele măștii s-a montat capul autentic al vulpii care păstrează urechile, nasul, orificiile ochilor și mustățile originale ; c) partea din față confecționată din blană mițoasă albă de berbec pe care sînt marcați ochii și gura prin orificii tivite cu pînză roșie. Nasul este sugerat doar printr-o bucată de pînză prinsă între ochi și gură. Coarnele mari de berbec se finalizează cu ciucuri dubli (unul roșu, unul verde) :
– Masca provine din comuna Sărăsău – Maramureș. Data achiziției, anul 1956. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 52.
– Dimensiuni : î = 520 mm. ; ∅ = 325 mm. ; Distanța între coarne = 170 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Bede Ion.

18 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă de căciulă. Confecționată din bucăți de blană de oaie tăbăcită, divers colorate (alb în partea din spate, gri și negru-roșcat în față). Coarnele sînt din sîrmă peste care este înfășurată hîrtie colorată în roșu. La vîrf coarnele se finalizează cu ciucuri imobili din lînă, policromatici. Pe frunte este aplicată o codiță de iepure, și hîrtie de bomboane salon. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii tivite gros cu pînză roșie. Mustățile negre sînt din fire de păr din coada calului. Pe spatele măștii sînt prinse și bucăți de blană de iepure. Urechile sînt naturale de iepure.
– Masca provine din com. Rona de jos – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 25.
– Dimensiuni : î = 340 mm. ; ∅ – 285 mm. ; Distanța între coarne = 256 mm. L. (coarnelor) = 180 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Herbil Ion.

19 Mască de drac

– Formă neregulată. Partea superioară o constituie o mască de gaze descompletată pe care este prinsă blana de ied. Partea inferioară este confecționată din stofă neagră de care sînt agățate panglici de pînză și fire de lînă îndrugată colorate divers : roșu, cărămiziu, verde, albastru, oranj). Coarnele sînt confecționate din sîrmă înfășurată cu pînză roșie. Din vîrfurile lor atîrnă ciucuri roșii de lînă precum și hîrtie de bomboane salon îmbrăcată în staniol auriu, argintiu, roșu etc.
– Masca provine din comuna Dragomirești – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 106.
– Dimensiuni : î = 520 mm. ; ∅ = 160 mm. ; Distanța între coarne = 290 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii ; Dumitru Pop.

20 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată în întregime din blană de berbec (negru-roșcat) provenită din cojoace maramureșene uzate. Între coarnele de berbec din vîrful cărora atîrnă ciucuri colorați (roșu, albastru) este prinsă o păpușă din cauciuc (în poziție verticală). Pe frunte este cusut de blană un căluț de tinichea (jucărie). Imediat sub coarne, în față ,atîrnă două codițe de iepure de vîrful cărora este prins cîte un ciucur roșu sugerînd urechile. Ochii sînt marcați de două orificii tivite gros cu ață de bumbac

https://biblioteca-digitala.ro

roșu. Nasul, din pînză roșie (imprimeuri cu buline albe) se prelungește peste gură unde se bifurcă sugerînd o limbă despicată.
– Masca provine din Sighetu Marmației, cartierul Valea Hotarului. Data achiziției, anul 1965. Colecția „Francisc Nistor" Inv. nr. 66.
– Dimensiuni : î = 570 ; Distanța între coarne = 330 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Vasile Chindriș.

21 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din blană neagră de oaie. Obrazul, din blană neagră-gri de ied. Coarnele sînt drepte, confecționate din sîrmă înfășurată cu panglică de mătase albastră deschis. In vîrful coarnelor sînt prinși doi ciucuri de bumbac roz și coadă de păun. Intre coarne, deasupra nasului atîrnă o coadă de iepure. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză de culoare albastră. Nasul, confecționat din pînză mov, este aplicat. Urechile sînt naturale de iepure, de vîrful lor atîrnă ciucuri roșii de lînă.
– Masca provine din comuna Dragomirești – Maramureș. Data achiziției, anul 1958. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 109.
— Dimensiuni : î = 466 mm. ; ∅ = 250 mm. ; Distanța între coarne = 70 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Deac Ion.

22 Mască de drac

– Formă cilindrică. Coarne de berbec, așezate în poziție verticală, de vîrful cărora atîrnă ciucuri de culoare roșie-cărămizie. Fața măștii este confecționată din blană albă de miel, tunsă scurt în care două orificii mici, negre marchează ochii (un ochi este tivit cu postav verde.). Nasul – o bentiță de blană neagră – se prelungește peste frunte unde se desparte sub formă de V, sugerînd încă o pereche de coarne. Deasupra gurii (un orificiu orizontal) apare mustața confecționată dintr-o bucată de ață de opinci. Limba foarte mare, (L. = 152 mm. ; l. = 86 mm.) este o bucată de piele întoarsă, la vîrful căreia s-a lăsat un smoc de lînă neagră. Urechile sînt dispuse mult mai jos decît ochii și sînt naturale de oaie. Partea inferioară și din spate este confecționată din blană neagră de oaie tunsă mai scurt și pe alocuri lăsate smocuri de lînă.
– Masca provine din satul – Șieu – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 103.
– Dimensiuni : î = 570 mm. ; ∅ = 285 mm. ; Distanța între coarne = 386 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petrovan Dumitru.

23 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată pe un schelet din carton, peste care sînt prinse bucăți de blană de iepure, capră, oaie iar în față pîslă verde. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii în carton. Fruntea este puternic reliefată printr-o bucată de pîslă verde. Mustățile sînt confecționate din smocuri de lînă de oaie (negre). Urechile – două bucăți de pîslă de pălărie verde. Coarnele sînt de capră – puternic contorsionate.
– Masca provine din comuna Petrova – Maramureș. Data achiziției, anul 1967. Colecția Muzeului maramureșean din Sighetu Marmației, Inv. nr. 1406.
– Dimensiuni : î = 370 mm. ; ∅ = 225 mm. ; Distanța între coarne = 295 mm.

24 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată dintr-o mască de gaze la care s-a adăugat blană de berbec (neagră), provenită de la un cojoc uzat și în cele două părți laterale, blană de miel (maron-roș) de căciulă veche. Intre coarnele de berbec, puternic contorsionate, de vîrfurile cărora atîrnă ciucuri multicolori, este cusut un petec de blană albă.
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1962. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr.96.

https://biblioteca-digitala.ro

– Dimensiuni : î = 360 mm. ; ∅ = 210 mm. ; Distanța între coarne = 482 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Fond Florea.

25 Mască de drac — „Inspectorul"

– Formă de căciulă. Policromatică. Confecționată din postav negru de pălărie uzată, peste care sînt prinse o multitudine de panglici colorate în diverse nuanțe de roșu, verde, negru, albastru, imprimeuri diferite. Coarnele, drepte, așezate în unghi ascuțit, sînt confecționate din sîrmă acoperită cu pînză roșie. De vîrfurile lor atîrnă ciucuri roșii de lînă. Ochii sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Nasul și limba se suprapun și sînt confecționate din cauciuc provenit dintr-o minge. Mustățile sînt duble : o pereche de cîrpă roșie și o pereche de fuior de cînepă. Un disc solar strălucește în frunte (confecționat dintr-un capac de tablă de la conserve).
– Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. Nr. 22.
– Dimensiuni : î = 360. ; ∅ = 258 mm. ; L (coarnelor) = 150 mm. ; Deschiderea între coarne = 195 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Iepan Mihai.

26 Mască de drac — „Înșelătorul"

– Formă de căciulă. Masca este confecționată din blană de oaie galben-roșcată. În partea stîngă, o fișie de blană neagră brăzdează masca de sus pînă jos. Cornițele sînt din sîrmă peste care este înfășurat material de pătură la care alternează culorile alb – maron (la cel din stînga) și pînză – imprimeuri cu floricele divers colorate (la cel din dreapta). În vîrful lor sînt prinși ciucuri de lînă de culoare roșie. Ochii mari (∅ = 45 mm) și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză de culoare roșie. De la cele două cornițe atîrnă panglici de pînză roșie sau imprimeuri violent colorate.
– Masca provine din satul Iapa. Data achiziției : anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 7.
– Dimensiuni : î = 420. ; ∅ = 263 mm. ; L (coarnelor) = 130 mm. ; Distanța între coarne = 146 mm.

27 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată din blană de oaie neagră (partea din față) și blană neagră de miel (partea din spate). Coarnele mari de berbec sînt prinse în partea superioară pe un suport din blană albă de oaie. Dintre coarne care au în vîrfuri ciucuri multicolori, atîrnă șuvițe de fire de bumbac divers colorate : albastru, azuriu, roșu, verde, roz, galben etc.). Exact între coarne este fixată o figurină zoomorfă (o rățușcă) confecționată din lut ars și colorată în alb negru. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză albastră. Nasul este sugerat doar de un smoc de păr de blană. Mustățile sînt din sîrmă de aluminiu care înfășoară fire de păr negru de cal. Impresionante ca dimensiuni, L = 396 mm. Din gură atîrnă o limbă de cîrpă roșie (L = 288 mm. ; l = 56 mm.)
– Masca provine din comuna Sărăsău. Maramureș. Data achiziției, anul 1960. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 57.
–Dimensiuni : î = 406 mm. ; ∅ = 264 mm. ; Deschiderea între coarne = 435 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Branic Florea.

28 Mască de drac

– Formă cilindrică. Masca este confecționată din patru părți : partea superioară unde sînt prinse coarnele (de berbec) între care, pe frunte, distingem o bucată de blană neagră mițoasă (de caie), partea din spate – blană de oaie negru-roșcată, partea stîngă – blană de oaie albă mițoasă și fața măștii din postav verde îmbinat cu negru (bucăți provenite de la o pălărie veche). Din gură atîrnă limba, (pînză roșie) disproporționat de mare (L = 132 mm. ; l = 95 mm.). Mustățile răsucite, sînt confecționate din lînă argintie de știulete de porumb. Nasul este sugerat doar de o bucată de blană neagră prinsă pe postav. Din vîrfurile coarnelor atîrnă ciucuri multicolori (albastru, roșu, galben, roz, verde, negru). Din loc în loc atîrnă fișii de pînză, fire de lînă, bucăți de hîrtie divers colorate.
Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1960. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 100.

https://biblioteca-digitala.ro

– Dimensiuni : î = 335 mm. ; ∅ = 256 mm. ; Deschiderea între coarne = 558 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Simion Tămaș.

29 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată din fragmente de blană. In spate blană de oaie neagră, în față blană de capră și oaie. Coarnele sînt de berbec la capete, cu sîrmă este prins la fiecare cîte un ciucur de lînă multicolor (albastru, galben, verde). Urechile sînt naturale de oaie. Ochii și nasul sînt marcați de orificii făcute direct în blana de capră care formează obrazul. Gura, mărginită de buze din piele colorată în roșu, evidențiază o suită de dinți dispuși oblic, tăiați în piele și îmbrăcați în staniol. Partea inferioară se finalizează cu o barbă confecționată dintr-o bucată de blană de capră (brun-roșcată).
– Masca provine din comuna Strîmtura – Maramureș. Data achiziției, anul 1962. Colecția „Fr. Nistor".
— Dimensiuni : î = 470 mm. ; ∅ = 258 mm. ; Distanța între coarne = 506 mm.

30 Mască de drac — „Ispravnicul"

– Formă de căciulă. Pe un suport de carton este prinsă blană de oaie (alb-neagră). In partea superioară sînt prinse o pereche de coarne de capră, de care atîrnă ciucuri policromatici. Urechile sînt din material de pălărie. De ele sînt prinse plăcuțe de aluminiu (marcă de vite). Deasupra ochilor este fixat un cozoroc din carton roșu. Nasul, din pîslă, acoperit cu pînză roșie, este flancat de obraji frumos realizați din material de pulover roșu-cărămiziu. Smocuri lungi de păr atîrnă în partea inferioară, simulînd barba. In spatele măștii este prins un cordon de pelerină de ploaie...
– Masca provine din comuna Petrova – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția MUZEULUI MARAMUREȘEAN din Sighetu Marmației. Inv. nr. 1405.
– Dimensiuni : î = 400. ; ∅ = 185 mm. ; Distanța între coarne = 520 mm.

31 Mască de drac

– Formă cilindrică. Pe un suport de carton sînt cusute bucăți de blană de oaie și capră cu nuanțe de la gri deschis pînă la negru profund. Coarnele uriașe de berbec, puternic contorsionate, se finalizează cu ciucuri mobili policromatici. Fața măștii este realizată din carton colorat. Cei doi pometi ai obrajilor sînt ieșiți în afară sub formă de conuri (unul colorat în roșu, celălalt în verde). Ochii sînt marcați de orificii mici în carton, conturați cu albastru pe fond roșu. Nasul uriaș, bine ieșit în relief este confecționat din carton vopsit în roșu și ornamentat cu albastru. Mustățile de lînă albă, atîrnă în jos. Gura nu se vede. Pavilioanele urechilor, asemănătoare cu cele de elefant, sînt uriașe față de capul măștii. Sub gură atîrnă o bucată de blană ce sugerează barba.
– Masca provine din satul Văleni – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 129.
– Dimensiuni : î = 3898 mm. ; ∅ = 182 mm. ; Distanța între coarne = 620 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petre Mărginean.

32 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din resturi de blană de miel provenite de la căciuli uzate. Domină culorile : negru-roșcat, griurile, albul. Coarnele sînt de țap, iar de vîrfurile lor atîrnă ciucuri de mătase roșie. Urechile sînt naturale de miel alb. In vîrful urechilor sînt prinse ținte strălucitoare de metal nichelat. Intre coarne, pe un suport de pînză plușată sub formă de ciupercă, este prins un cap de drăcușor colorat în roșu și negru confecționat din mucava. Nasul foarte alungit (din carton roșu) se finalizează cu gura în care străjuiesc trei dinți îmbrăcați în tablă galbenă strălucitoare (capac de cutie de conservă).
– Masca provine din satul Șieu – Maramureș. Data achiziției, anul 1958. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 104.
– Dimensiuni : î = 510 mm. ; ∅ = 310 mm. ; Distanța între coarne = 180 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Dunca.

https://biblioteca-digitala.ro

33 Mască de drac — „Lucifer"

– Formă cilindrică. Confecționată integral din blană albă de oaie țurcană mițoasă. In partea superioară este aplicat un petec de blană neagră de miel în care sînt fixate coarnele de capră din vîrful cărora atîrnă ciucuri de mătase roșie. Pe porțiunea obrajilor blana este tunsă. O mînă de păpușă (de mucava) suplinește nasul. Ochii și gura sînt evidențiați prin orificii destul de mari (∅ = 51 mm.) tivite cu pînză roșie. Din gură atîrnă în mod ostentativ o limbă uriașă (L. = 420 mm. ; l = 70 mm.) din material roșu de pulover.
– Masca provine din comuna Vadul Izei. Data achiziției, anul 1966. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 83.
– Dimensiuni : î = 610 mm. ; ∅ = 310 mm. ; Distanța între coarne = 115 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Petru Borodi.

34 Mască de drac — Sărsăilă"

– Formă de căciulă. Confecționată din blană de miel în partea superioară și de iepure în partea inferioară. Cornițele sînt din sîrmă peste care este înfășurată pînză (imprimeuri divers colorate). Din vîrful coarnelor atîrnă ciucuri de lînă roșie și hîrtie de împachetat bomboane salon (cu franjuri la capete). Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză – imprimeuri cu motive florale pe fond roșu. Fără urechi.
– Masca provine din satul Iapa – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 9.
– Dimensiuni : î = 406 mm. ; ∅ = 210 mm. ; L. (coarnelor) = 320 mm. ; distanța între coarne = 168 mm.

35 Mască de moș

– Formă de căciulă. Confecționată în partea superioară din resturi de blană tăbăcită provenite de la o căciulă, iar în partea inferioară din blană de berbec mițoasă netăbăcită. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Mustățile sînt sugerate de un petec de blană albă. La fel barba, de blană lăsată cu smocuri lungi de lînă. In partea de sus a capului se observă un fel de mîner confecționat din sîrmă înfășurată cu pînză facilitînd scoaterea măștii de pe cap.
– Masca provine din satul Iapa – Maramureș. Achiziționată în anul 1961. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 10.
– Dimensiuni : î = 380 mm. ; ∅ = 265 mm.

36 Mască de moș

– Formă de căciulă. Confecționată în spate din blană de oaie neagră tăbăcită (rest de cojoc), iar în partea din față sînt îmbinate două bucăți de blană : una de miel și alta de berbec, albă pe frunte. De pe frunte atîrnă un ciucure roșu de lînă. Ochii și gura sînt marcați de orificii căptușite cu pînză de culoare roșie. Nasul, de forma unui morcov, este confecționat din pînză (imprimeuri pe fond roșu cu buline mici albe). La fel limba, care se prelungește peste barba de cînepă (smocuri de fuior). Lungimea bărbii = 560 mm. Mustățile sînt din păr de coadă de vacă (maron–roșcat).
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1962. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 97.
– Dimensiuni : î = 426 mm. ; ∅ = 280 mm. ;
– Creatorul și purtătorul măștii : Nicolae Timiș.

37 Mască de moș

– Formă de căciulă. Masca este confecționată din fragmente de blană de miel și de oaie de culoare galben-roșcată. Pe frunte sînt prinse fire de lînă îndrugată colorate în galben, roșu, albastru, verde, roz. Tot ei sînt legate cu sîrmă șase crenguțe de brad. Obrazul măștii este foarte sugestiv. Ochii și gura sînt marcați de orificii căptușite cu pînză roșie. Nasul iese puțin în relief și este confecționat tot din pînză roșie. Mustățile, aproape drepte, sînt confecționate din păr de coadă de cal (negre).
Masca provine din satul Crăciunești – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

Data achiziției : anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 18.
– Dimensiuni : î = 620 mm. ; ∅ = 235 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Hreniuc Ioan.

38 Mască de moarte — „Doamna moarte"

– Formă de con foarte alungit. Confecționată din carton îmbrăcat cu pînză albă. In vîrful măștii este prins un ciucur din fire de bumbac (verde și roșu). Tot de vîrf, atîrnă spînzurat un omuleț confecționat din fire de lînă roșie. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu material plastic (roșu-cărămiziu). Din gură atîrnă o limbă uriașă din același material. Urechi de iepure sînt dispuse în dreapta și stînga ochilor. Nasul, în relief, este vopsit (pe pînză) în roșu deschis. Pe corpul măștii se distinge desenată naiv o scenă fioroasă : Un oștean în costum turcesc cu o mitră episcopală pe cap despică un copil cu sabia. O femeie în costum maramureșean (cu zadii) asistă îngrozită la scenă. Intre ei, pe un cuier de măcelar atîrnă tigve de copii morți. Scenele sînt desenate cu creioane colorate. De o parte și de alta a măștii se pot descifra inscripțiile scrise cu creion chimic cu litere de tipar : „TOȚII SUNTEȚI A MEII" și „ MOARTEA VĂ IA PE RÎND".
– Masca provine din comuna Vadu Izei – Maramureș. Data achiziției : anul 1967. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 81.
— Dimensiuni : î = 912 mm. ; ∅ = 204 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Oanță.

39 Mască de drac

– Formă de căciulă. Capul din carton peste care este prinsă în partea superioară blană de iepure, iar în cea inferioară blană de oaie (maron–roșcată). Coarnele de berbec, răsucite în față, au atîrnate de vîrfuri ciucuri de lînă divers colorată : alb, portocaliu, albastru, roz, galben, roșu –cărămiziu, verde, maron, negru. Ochii sînt marcați de orificii mici (∅=120 mm.), nasul decupat din carton, mustăți lungi pleoștite din păr de cal. Gura este marcată printr-un tiv din pînză roșie. De o parte și de alta a părții superioare străjuiesc două urechi uriașe de forma urechilor de elefant confecționate din carton colorat în maron–roșcat.
– Masca provine din Văleni – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor'. Inv. nr. 128.
– Dimensiuni : î=410 mm. ; ∅=260 mm. ; Distanța între coarne = 325 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Godja Ilie.

40 Mască de moș

– Formă de căciulă. Confecționată pe un suport de pălărie de pîslă bine întinsă (de culoare neagră). În vîrful măștii este prins un moț roșu din fire de bumbac. În partea din spate, de sus atîrnă panglici multicolore (cordoane de rochii, fîșii de imprimeuri etc.), sfoară de cînepă, cozi de ceapă uscată împletite, un guler de costumaș de marinar etc. Fața măștii este dominată de o pereche de ochelari de plexiglas (de motociclist). Mustățile sînt de lînă aspră de capră albă. Gura este relevată de un orificiu tivit cu ață de lînă colorată în roșu. În partea inferioară coboară o barbă lungă din șuvițe de fuior de cînepă.
– Masca provine din Sat Șugatag – Maramureș. Data achiziției, anul 1967. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 88.
– Dimensiuni : î = 680 mm. ; ∅ = 240 mm. ; L. (bărbii) 412 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Gh. Bledea.

41 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată în întregime din petece de blană de iepure divers colorate (alb, alb–gri, galben–roșiatic, negru, maron). În partea superioară sînt fixate coarnele, confecționate din sîrmă înfășurate cu pînză de doc, (gri–petrol) de capetele cărora atîrnă ciucuri mari de lînă colorată mov. Urechile sînt duble, dispuse între coarne ; o pereche de iepure și o pereche de vulpe. Ochii (două orificii în blană) încadrează nasul confecționat dintr-o codiță de miel (neagră). Sub nas două perechi de urechi de iepure de vîrfurile cărora sînt prinși ciucuri mici de lînă roșie sugerează mustățile. Din gură atîrnă o limbă dublă : o parte din pînză albastră de doc și alta de pînză roșie (mai lungă).

https://biblioteca-digitala.ro

– Masca provine din comuna Sarasău – Maramureș. Data achiziției, anul 1958. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 54.
– Dimensiuni : î=460 mm. ; ∅=270 mm. ; Distanța între coarne = 424 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petru Bledea.

42 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată din fragmente de blană de oaie tăbăcită provenite de la cojoace uzate. Bucățile de blană sînt în așa fel îmbinate încît alternează culorile : griurile cu negru, negru–roșcat cu albul murdar. În partea superioară sînt prinse o pereche de cornițe de căprioară. Obrajii măștii sînt confecționați din postav negru pe care sînt marcați ochii (orificii tivite cu pînză roșie), nasul în relief confecționat din piele maron în spre roșu și gura cu buze de piele colorată în roșu. Se disting patru dinți îmbrăcați în staniol argintiu. Fără urechi.
– Masca provine din comuna Bogdan Vodă – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 114.
– Dimensiuni : î=480 mm. ; ∅=326 mm. ; Distanța între coarne = 58 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Mariș.

43 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată în întregime din blană de berbec de culoare negru–roșcată. În partea superioară sînt prinse o pereche de cornițe de vițel de vîrfurile cărora atîrnă ciucuri roșii de bumbac. Lateral de coarne sînt prinse o pereche de urechi naturale de vițel. De vîrfurile lor sînt prinși ciucuri mici galbeni de lînă. Ochii și gura sînt marcați de orificii directe în blană. Nasul este confecționat din carton vopsit în roșu.
– Masca provine din comuna Vadu Izei. Data achiziției, anul 1967. Colecția Muzeului maramureșean din Sighetu Marmației, Inv. nr. 1646.
– Dimensiuni : î=420 mm. ; ∅=290 mm. ; Distanța între coarne = 145 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Gh. Borodi.

44 Mască de drac

– Confecționată integral din blană de oaie de culoare negru–roșcată. Între coarne este prins un moț de blană albă. Coarnele sînt duble (de oaie și berbec)) de vîrfurile lor atîrnă ciucuri de lînă colorați în roșu. Peste coarne sînt prinse franjuri negre de mătase sclipitoare. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii direct în blană. Din gură atîrnă o limbă mare (L=160 mm. l=52 mm.) confecționată din pînză roșie.
– Masca provine din Sat Șugatag – Maramureș. Data achiziției, anul 1967. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 87.
– Dimensiuni : î=465 m. ; ∅=310 mm. ; Distanța între coarne = 240–130 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Bledea.

45 Mască de moș

– Formă de căciulă. Partea superioară este confecționată dintr-o blană de oaie de rasă caracul (gălbuie–roșiatică). De vîrful măștii sînt prinse cîteva fire de lînă colorate în albastru și roșu și trei crenguțe de brad. Fața măștii și partea inferioară sînt confecționate din blană albă de miel (rasa țigaie). Ochii, nasul și gura sînt marcați prin orificii tivite cu pînză roșie. Deasupra buzelor sînt prinse mustățile, drepte de culoare neagră confecționate din păr de mistreț.
– Masca provine din satul Lunca la Tisa. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 20,
– Dimensiuni : î=520 mm. ; l=245 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Malear Ion a lui Nicolae.

46 Mască de drac

— Formă de con. Confecționată din blană de oaie netăbăcită, brun-roșcată și pe alocuri neagră. Partea superioară (dintre coarne) este un fragment de blană complet neagră. Coarnele sînt confecționate din sîrmă peste care este înfășurată pînză albă, iar la suprafață pînză roșie legată cu fir de lînă roșie. La vîrf și la mijloc fiecare corn este prevăzut cu ciucuri confecționați din lînă colorată

https://biblioteca-digitala.ro

roşu puternic – purpuriu. Pe frunte, la mijloc este prinsă o pafta de metal străjuită în cele două părţi de ciucuri de hîrtie de împachetat bomboane salon (roşu şi argintie). Ochii şi gura sînt marcaţi de orificii tivite cu pînză roşie. In gură se profilează dinţii tăiaţi în formă romboidală din tablă zincată (trei sus, patru jos). Nasul din pînză roşie este aplicat. Mustăţile din păr de porc (de pe coamă) sînt dispuse corect deasupra buzei superioare.

– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1962. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr. 98.

– Dimensiuni : î = 485 mm. ; ∅ = 321 mm. ; Distanţa între coarne = 280 mm.

– Creatorul şi purtătorul măştii : Ungureanu Ion.

47 Masca Cititorului din Gromovnic

Masca în general se constituie pe forma măştii de moş, dar ceea ce o individualizează este pălăria uriaşă confecţionată din carton îmbrăcat cu pînză de culoare neagră tivită pe margine cu pînză roşie. Pălăria este împodobită cu „struţ" textil şi blană de vulpe.

Barba şi părul sînt confecţionate din cîlţi de cînepă. Nasul este puternic ieşit în relief şi îmbrăcat cu pînză roşie. De vîrful nasului atîrnă ciucuri divers coloraţi.

Dimensiunile : Înălţimea = 680 mm. ∅ = 660 mm.

Masca provine din satul Crăciuneşti, Maramureş. Data achiziţiei, anul 1968. Colecţia Fr. Nistor.

48 Mască de moş

– Forma cilindrică cu o prelungire în partea inferioară. Confecţionată din blană de berbec. Petece de blană neagră alternînd cu petece albe, gri şi brun-roşcate, formează faţa măştii. Ochii sînt marcaţi de orificii în piele. Nasul este confecţionat pe un suport de material plastic (vinilin verde) peste care este lipită blană neagră. Sub nas atîrnă mustăţile din lînă de oaie. Gura este de formă dreptunghiulară (L = 80 mm. ; l = 40 mm.), buzele din vinilin roşu, dinţii (7 buc.) tot din vinilin alternînd roşu cu verde. O bucată de blană mitoasă simulează barba.

– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1965. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr. 90.

– Dimensiuni : î = 580 mm. ; ∅ = 264 mm.

– Creatorul şi purtătorul măştii : Gh. Petrovan.

49 Mască de moş

– Formă de căciulă. Partea superioară este confecţionată din blană neagră de oaie care se îmbină în partea inferioară cu stofă neagră de lînă. Ochii sînt marcaţi de orificii circulare tivite cu mătase roşie. Nasul şi limba sînt aplicate (confecţionate din pînză de culoare roz). Sprîncenele şi mustăţile sînt din smocuri de lînă de ştiulete de porumb. Pe cele două părţi ale obrazului măştii atîrnă ciucuri multicolori. Partea superioară este marcată de obrazul măştii printr-un fir de lînă de culoare roşu-cărămiziu. Pe frunte sînt prinse patru fire de verdeaţă („pospan").

– Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1966. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr. 73.

– Dimensiuni : î = 520 mm. ; ∅ = 230 mm.

– Creatorul şi purtătorul măştii : Vasile Codrea.

50 Mască de drac

Forma aproape cilindrică. Acoperă întreg capul. Este confecţionată din blană de oaie brun-roşcată cu pete de galben şi gri. Partea superioară este prevăzută cu două perechi de coarne, o pereche de cornuţe mici (L. = 96 mm.) de viţel dublate de o altă pereche, ce le încadrează pe primele, confecţionate din două picioare de oaie finalizate la vîrf cu doi ciucuri de lînă roşie. Ochii, nasul şi gura se evidenţiază prin orificii tivite pe margini cu pînză de culoare roşie. Nu are urechi.

– Masca provine din Sighetu Marmaţiei – Maramureş. Data achiziţiei, anul 1963. Colecţia „Fr. Nistor". Inv. nr. 61.

– Dimensiuni : î = 490 mm. ; l. = 380 mm. ; Deschiderea între coarne = 333 mm.

– Creatorul şi purtătorul măştii : Frasin Aurel.

https://biblioteca-digitala.ro

51 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă cilindrică. Confecționată din piele de iepure de cîmp în combinație cu piele de iepure de casă, fapt ce facilitează o îmbinare de culori ; alternează griurile cu albul și roșcatul. Partea din față este căptușită cu pînză de doc (gri-petrol) care se prelungește în jos. Coarnele sînt confecționate din sîrmă peste care este înfășurată pînză roșie legată cu sfoară albă. Din vîrful coarnelor atîrnă ciucuri roșii de lînă. Urechile sînt originale de iepure. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză de culoare neagră. Din gură atîrnă limba de culoare mov pe un fond gri închis. Nasul în relief – este confecționat tot din pînză mov. Mustățile sînt realizate din pînză de doc înfășurată pe sîrmă, iar la capetele lor atîrnă ciucuri de lînă roșu-cărămizie.
– Masca provine din comuna Rona de jos. Data achiziției : anul 1963 ;. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 29.
– Dimensiuni : ∅ = 265 ; î = 480 mm. ; L. (coarnelor) = 380 mm. ; Distanța între coarne = 370 mm.
– Creator și purtător al măștii : Vasile Codrea.

52 Mască de moș

– Formă de căciulă. Distingem trei părți : partea superioară din blană de iepure de culoare gri finalizată cu un ciucur colorat, partea mijlocie, care cuprinde și obrazul măștii, confecționat din blană de miel (caracul) provenită dintr-o căciulă veche de culoare galben-roșcată. Pe această suprafață sînt marcați ochii, gura și nasul (proeminent) confecționat din pînză de culoare roșie – sub nas se profilează mustățile din păr alb de coamă de porc. In dreapta și stînga ochilor, masca este flancată de două proeminențe de piele – urechile. Partea inferioară constituie barba moșului și este confecționată din smocuri de cîlți de cînepă.
– Masca provine din Crăciunești – Maramureș. Data achiziției, anul 1965. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 70.
– Dimensiuni : î = 1220 mm. ; l. = 380 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Hreniuc Ion.

53 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă cilindrică cu o prelungire în partea stîngă (jos). Confecționată din blană de oaie, miel și iepure (în față). Coarnele sînt confecționate din sîrmă înfășurate cu pînză (imprimeuri pe fond roșu cu buline albe). De vîrful coarnelor atîrnă ciucuri de lînă colorați în roșu. Ochii și gura sînt marcați de orificii rotunde tivite pe margine cu pînză roșie. Nasul este scos în relief (confecționat din pînză roșie înfășurată sub formă de morcov).
– Masca provine din Rona de jos. – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 28.
– Dimensiuni : î = 416 mm. ; ∅ = 270 mm. ; L. (coarnelor) = 301 mm. Deschiderea între coarne = 462 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Ion Marina.

54 Mască de drac

– Formă de căciulă. Suportul măștii îl constituie o mască de gaze peste care este îmbrăcată blană neagră de oaie. Coarnele, negre și groase de bivol, se finalizează cu ciucuri multicolori de lînă. Urechile sînt naturale de capră albă – de vîrfurile lor ca și la coarne atîrnă ciucuri colorați. Ochii sînt marcați de ochelarii măștii de gaze. Nasul este în relief confecționat din blană de porc. Mustățile duble din păr de cal sînt dispuse deasupra gurii din care se văd dinții îmbrăcați în staniol. Din gură iese o limbă de cauciuc îmbrăcată în pînză de culoare roșie.
– Masca provine din satul Valea Stejarului – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 123.
– Dimensiuni : î = 420 mm. ; ∅ = 240 mm. ; Distanța între coarne = 160 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Gh. Mihnea.

55 Mască de drac

– Forma cilindrică. Partea superioară, confecționată din material negru de pălărie, de care este cusută stofă tot de culoare neagră. Coarnele sînt de sîrmă pe care este înfășurat material de ciorap roșu. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză (imprimeuri pe fond roșu). Nasul

https://biblioteca-digitala.ro

este în relief, confecționat din același material. Limba, de forma unui triunghi ascuțit, este confecționată dintr-un colț de pînză roșie. Pe toată suprafața măștii atîrnă panglici și fire de lînă multicolore (roșu, portocaliu,verde, albastru, alb) și hîrtie de împachetat bomboane salon (staniol roșu, argintiu, portocaliu).
– Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureș. Data achiziției, anul 1967. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 80.
– Dimnsiuni : î = 510 mm. ; ∅ =. mm. ; Distanța între coarne = 425 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Ion Herbil.

56 Mască de drac — „Ispravnicul"

– Forma de căciulă. Pe un suport de stofă, provenită din haine uzate sînt cusute fragmente de blană neagră de oaie (atît în față cît și în dos). De aceste fragmente sînt prinse panglici de pînză de culoare roșie care atîrnă în jos și care în jocul măștii realizează o mișcare haotică. In partea superioară sînt prinse coarnele (de berbec), de vîrful cărora atîrnă ciucuri multicolori. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie pe fond negru. Nasul, confecționat din pînză roșie înfășurată iese puternic în relief. Mustățile sînt confecționate dintr-o sfoară groasă de cînepă scămoasă la vîrfuri. Din gură atîrnă o limbă hidoasă confecționată dintr-un fragment de curea (maron). Fața este flancată de urechi naturale de berbec. Pe fruntea măștii este prinsă o pafta de tablă galvanizată de forma unui hexagon în mijlocul căreia este înfiptă o insignă militară.
— Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureș Data achiziției : anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 23.
– Dimensiuni : î = 458 mm. ; ∅ = 285 mm. ; L. (coarnelor) = 210 mm. Distanța între coarne = 240 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Tivadar Toader.

57 Mască de capră (detaliu)

– Capul măștii este realizat pe un schelet din lemn îmbrăcat cu blană de oaie neagră tunsă. Sub falca inferioară îmbrăcată cu blană gălbuie care este mobilă și funcționează după procedeul descris la pagina 8 atîrnă un smoc de lînă ce imită barba țapului. Coarnele caprei, confecționate din lemn, sînt unse cu un strat de bitum peste care se înfășoară benzi de staniol într-o alternare de culori : argintiu, purpuriu, verde deschis, roz. Ochii sînt reprezentați prin două buline de tablă galvanizată bine prinși pe falca superioară sub cornițe. De-a lungul botului este lipită o cruce de staniol alungită. Urechile sînt de ied. In general are o formă naturalistă.
– Masca provine din Sighetu Marmației. Data achiziției, 1962. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 12.
– Dimensiuni : L. = 320 mm. ; l. = 93 mm. ; î = 160. Deschiderea între coarne 270.
– creatorul și jucătorul măștii : Frasin Aurel.

58 Mască de drac — „Înșelătorul"

– Formă cilindrică. Confecționată în partea din spate din stofă neagră, iar în față dintr-o bucată de pănură verde provenită dintr-un pieptar femeiesc uzat. Coarnele de berbec se finalizează cu ciucuri mobili de bumbac roșu. Intre coarne este prins un petec de blană maron-roșiatică. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză albă. Nasul, de forma unui morcov, confecționat din carton învelit cu stofă maron, din vîrful căruia atînă un ciucur policromatic (alb, roșu, negru, verde), iese obraznic în relief. Limba este de formă triunghiulară, confecționată dintr-un guler de palton de culoare maron-roșiatic.
– Masca provine din satul Iapa – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 8.
– Dimensiuni : î = 325 mm. ; ∅ = 198 mm. ; L. (coarnelor) = 320 mm. ;
Deschiderea între coarne = 242 mm.

59 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă de căciulă. Confecționată din postav negru de pălărie. In partea din față, pentru obraji este aplicată o bucată de postav maron, iar pentru barbă o bucată de miel. Mustățile și sprîncenele sînt confecționate din fîșii de blană de iepure lipite pe postav. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Nasul este sugerat de cîteva fire de ață roșie care coboară dintre ochi pînă între

https://biblioteca-digitala.ro

mustăți. Limba este o bucată de cauciuc decupată dintr-o minge de joacă de culoare galben – roșiatică. Pe frunte strălucește o pafta din tablă gălbuie de formă rotundă cu zimți pe margine – motiv solar – de sub care iese un pămătuf de pene de găină colorate (verde, galben, roșu, roz). Cornițele sînt din sîrmă înfășurate cu stofă de culoare roșie. In spatele lor se ridică în poziție verticală două urechi autentice de iepure. Tot de aici atîrnă panglici multicolore.
– Masca provine din comuna Rona de jos – Maramureș. Data achiziției, anul 1966. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 76.
– Dimensiuni : î = 336 mm. ; ∅ = 240 mm. ; Distanța între coarne = 250 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Petru Negrea.

60 Mască de capră (capul măștii)

Confecționată dintr-un schelet de lemn acoperit cu blană neagră de miel – falca inferioară (mobilă) este îmbrăcată în piele de iepure. Cornițele mici ca dimensiuni (∅ = 15 mm. ; l. = 60 mm.) sînt confecționate din lemn și îmbrăcate cu fîșii de staniol divers colorate : roșu, galben, argintiu, roz. Ochii, de sticlă sînt bine fixați la 40 mm. în fața coarnelor. Fără urechi. Falca inferioară este prevăzută cu un șiret de piele cu ajutorul căruia se realizează bătăile ritmice ale acesteia față de cea superioară.
– Masca provine din Valea Hotarului – Sighetu Marmației Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 13.
– Dimensiuni : L. = 234 mm. ; l = 210 mm. ; î = 145 mm. ; Deschiderea între coarne = 132 mm.
– Creatorul și jucătorul măștii : Chindriș Vasile.

61 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din blană albă de miel (caracul) ; în partea din spate o fîșie de blană neagră brăzdează masca pe verticală. Fața măștii este tunsă de lînă pînă la piele și încadrată de fire de beteală aurie. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii direct în piele. Prelungirea din față vine să sugereze barba măștii. Coarnele, nu prea mari, de berbec, în vîrfuri sînt prevăzute cu ciucuri de lînă colorată (verde, roz, albastru, alb, cărămiziu, galben).
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1962. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 98.
– Dimensiuni : î = 608 mm. ; ∅ = 270 mm. ; Distanța între coarne = 284 mm.

62 Mască de drac

– Formă de căciulă cu deformații în partea inferioară. Confecționată din blană de oaie alb-gri cu petece negre. Coarnele sînt de berbec. In vîrfurile lor atîrnă ciucuri mobili confecționați din lînă divers colorată. Intre coarne sînt dispuse o pereche de urechi autentice de ied. Ochii sînt marcați de orificii tivite în partea de sus (sprîncenele) cu blană albă, tunsă, de capră. Dintre coarne, pînă la nas coboară o bentiță de blană albă de capră. Nasul este în relief și se distinge un inel din material plastic roșu. Gura mare (L. = 90 mm. ; l. = 55 mm.) este încadrată de o bandă de material plastic roșu. In gură se disting șapte dinți alternînd în culorile albastru și roșu.
– Masca provine din comuna Botiza – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 16.
– Dimensiuni : î = 580 mm. ; ∅ = 267 mm. ; Distanța între coarne = 425 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Mihai Petreuș.

63 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată din bucăți de blană de berbec provenite de la cojoace uzate. Domină negrul ; pe alocuri apar și pete de blană alb-gălbuie. Coarnele puternic contorsionate sînt de berbec. De vîrfurile lor atîrnă ciucuri roșii de lînă și panglicii de pînză albastră. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză, roșie. Nasul este în relief – sugerat doar prin proeminența blănii. Deasupra buzelor sînt prinse mustățile confecționate din păr negru de coamă de cal.
– Masca provine din comuna Vadu Izei – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

Data achiziției, anul 1967, Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 84.
— Dimensiuni : î = 480 mm. ; ∅ = 252 mm. ; Distanța între coarne = 380.

64 Mască de drac — „Inspectorul"

– Formă de căciulă. Realizată dintr-o mască de gaze la care sînt atașate fragmente de blană de oaie și miel colorate în alb-gri și negru-roșcat, masca are coarnele duble : o pereche de berbec și o pereche confecționate din sîrmă peste care este înfășurată pînză de doc gri-petrol în fîșii. Coarnele au la vîrfuri ciucuri de lînă roșie. In partea dreaptă are o ureche naturală de oaie. In partea inferioară o bucată de blană neagră mitoasă sugerează barba.
– Masca provine din comuna Ieud – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 49.
– Dimensiuni : î = 390 mm. ; ∅ = 283 mm. ; L. (coarnelor) = 251 mm. ; Deschiderea între coarne = 312–376 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Grigore Pleș.

65 Mască de drac

– Forma de căciulă. Confecționată din bucăți de blană de oaie, miel, capră. In partea din spate neagră și mitoasă, în față maron-roșcată și două petece albe : unul între coarne și unul sugerînd barba. Ochii, nasul și gura sînt marcați prin orificii în blană. Gura are poziția deschisă – se văd dinții de sus și de jos (confecționați din tablă galvanizată. Coarnele sînt de oaie, iar de vîrful lor sînt agățați ciucuri multicolori. Urechi naturale de oaie.
– Masca provine din satul Tisa –Maramueș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 65
– Dimensiuni : î = 412 mm.; ∅ = 290 mm. ; Distanța între coarne = 230 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Vasile Tivadar.

66 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată din blană de vițel (roșcată) netăbăcită pe care sînt prinse petece negre de blană de oaie. Coarnele de berbec, puternic contorsionate au prinși în vîrfuri ciucuri multicolori de lînă. Ochii și gura sînt marcați de găuri tivite cu pînză roșie. Nasul este din lemn înfășurat cu pînză roșie peste care este lipit un petec de blană de iepure. Sprîncenele și mustățile sînt din păr negru de cal (coamă). Urechi autentice de oaie. Un smoc de lînă alb-gri sugerează barba.
– Masca provine din satul Breb – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 132.
– Dimensiuni : î = 412 mm. ; ∅ = 266 mm. ; Distanța între coarne = 405 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Mandrea Petru.

67 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată în întregime din blană de oaie (cojoc maramureșean uzat întors pe dos). In partea superioară sînt prinse coarnele (de berbec) din vîrful cărora atîrnă ciucuri multicolori (galben, roșu, verde, albastru, alb, negru). Un ciucur la fel colorat marchează nasul. Fața măștii este tunsă de lîna mitoasă lăsînd să se întrevadă ochii și gura – orificii făcute direct în blană. In partea inferioară lînă mitoasă, care atîrnă, sugerează barba.
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției ,anul 1962. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 99.
– Dimensiuni : î = 510 mm. ; ∅ = 270 mm. ; Distanța între coarne = 330 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Gheorghe Rus.

68 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din fragmente de blană de berbec, miel, capră și iepure. Domină albul, griurile, brun-roșcatul. In frunte, între coarnele de berbec de vîrfurile cărora atîrnă ciucuri policromatici, este cusut un moț provenit dintr-o coadă de iepure de casă alb. Ochii, nasul și gura sînt reliefate prin orificii tivite cu postav maron. Mustățile sînt din păr de coadă de vacă (brun-roșcat).

https://biblioteca-digitala.ro

– Masca provine din comuna Sărăsău – Maramureș. Data achiziției, anul 1957. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 53.
– Dimensiuni : î = 435 mm. ; ∅ = 270 mm. ; Distanța între coarne = 374 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Moiș–Dumnezeu.

69 Mască de drac

– Forma cilindrică. Confecționată din blană de berbec (neagră) cu fragmente albe de blană de miel și capră. Ochii și gura sînt marcați de orificii adînci. Din maxilarul inferior se profilează șapte dinți (de tinichea) fioroși. Nasul în relief, este confecționat dintr-o coadă de ied alb. De vîrfurile coarnelor de berbec atîrnă ciucuri roșii de lînă. Sub coarne se profilează urechile (autentice de oaie).
– Masca provine din comuna Botiza – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 117.
– Dimensiuni : î = 380 mm. ; ∅ = 296 mm. ; Distanța între coarne = 385 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Vasile Perța.

70 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată din blană de berbec (rămășițe de la cojoace uzate). Fragmentele de blană sînt în așa fel îmbinate încît alternează culorile : alb, gri, maron, negru-roșiatic, alb-murdar). Coarnele sînt de berbec și de vîrfurile lor atîrnă ciucuri de lînă colorată (roșu, albastru, galben, verde, roz, negru). Ochii și nasul sînt confecționați dintr-o blană de ied fixată pe un suport de material plastic (copertă de caiet) de culoare roșie. Se disting bine nările. Gura este încadrată de buze tot din plastic (buza de jos roșu, cea de sus verde), în ea se disting patru dinți din tablă divers colorată. In nas este prins un inel de plastic roșu. Mustățile și barba sînt din șuvițe de lînă (negru-roșcat) de oaie.
– Masca provine din comuna Rozavlea. Data achiziției, anul 1962. Inv. nr. 95. Colecția „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : î = 510 mm. ; ∅ = 265 mm. ; Distanța între coarne = 483 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii : Mihai Pop.

71 Mască Cititorul din Gromovnic

Masca este dominată pe orizontală de o pălărie uriașă, iar pe verticală de lungimea bărbii. Pălăria este confecționată din carton îmbrăcat cu pînză de mătase de culoare albastru-închis și împodobită cu panglici de pînză divers colorată, cu ciucuri de lînă. Barba, confecționată din șuvițe de cîlți de cînepă, impresionează prin bogăție și lungime. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză colorată.
– Dimensiuni : î = 1260 mm. ; ∅ = 980 mm.
– Masca provine din satul Crăciunești – Maramureș. Data achiziției, anul 1963. Colecția „Francisc Nistor".

72 Mască de drac — „Ispravnicul"

– Formă cilindrică. Confecționată din blană albă mițoasă de oaie. Sprîncenele, nasul, mustățile și partea de jos a capului sînt marcate prin benzi de blană neagră cu lînă tunsă scurt. Ochii și gura sînt relevați de orificii tivite tot cu benzi de blană neagră. Coarnele (negre) uriașe de berbec au agățați de vîrfuri ciucuri bogați de lînă colorată în roșu. In fața coarnelor se ridică atent urechi autentice de țap.
— Masca provine din satul Șieu – Maramureș. Data achiziției, anul : 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 46,
– Dimensiuni : î=365 mm. ; ∅=275 mm. ; L. (coarnelor) 360 mm. ; Deschiderea între coarne = 605 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Dunca.

73 Mască de drac

– Forma cilindrică. Partea din față este confecționată din blană de oaie alb-gălbuie, cea din spate din bucăți de blană albă și neagră. Fața măștii are lîna tunsă scurt. Se conturează ochii și gura marcați de orificii tivite pe margine cu mătase roșie. Nasul este confecționat dintr-o bucată de stofă roșie aplicată. Din vîrfurile coarnelor mari de berbec atîrnă ciucuri roșii de mătase. Tot de la coarne curg peste obraji panglici de pînză și fire de lînă divers colorate.

https://biblioteca-digitala.ro

– Masca provine din satul Șieu – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 102,
– Dimensiuni : î=385 mm. ; ∅=270 mm. ; Distanța între coarne = 510 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Ion Dunca.

74 Mască de drac

– Forma cilindrică. Pe un schelet de carton sînt prinse fragmente de blană dispuse astfel : în partea din spate blană de oaie albă, partea superioară (sus între coarne) blană de iepure. În partea din față pe suportul de carton sînt prinse smocuri de păr de cal sau bucăți de blană de capră și oaie albă sau neagră. Ochii sînt reprezentați prin orificii în carton, la fel gura în care se întrezăresc dinții confecționați din carton colorat în verde. Pometii obrajilor sînt puternic reliefați – realizați tot din carton. Urechile uriașe, asemănătoare cu cele de elefant, la vîrfuri au prinși ciucuri de lînă colorată divers : roșu, galben, verde, roz, albastru. Idem la coarne. Nasul este de carton peste care vine lipită o bucată de blană. Barba – blană alb-gri de oaie.
– Masca provine din satul Văleni – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 130,
– iDmensiuni : î=340 mm. ; ∅=235 mm. ; Distanța între coarne=230 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Nemeș.

75 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Formă cilindrică. Confecționată din stofă de culoare neagră (rest de pantaloni). În partea superioară, între coarne este prinsă o bucată de blană de oaie alb-roșcată. Coarnele sînt duble. Confecționate din sîrmă îmbrăcate cu stofă neagră ; cele mari se finalizează cu ciucuri de lînă colorați în roșu aprins. Ochii sînt marcați de două orificii tivite cu pînză roșie. Nasul este o bucată de pînză roșie ce atîrnă dintre ochi. Din gură se pot vedea dinții celui ce joacă masca.
– Masca provine din comuna Dragomirești – Maramureș. Data achiziției, anul 1958. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 108.
– Dimensiuni : î=402 mm. ; ∅=198 mm. ; Distanța între coarne = 132 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Vasile Font.

76 Mască — „Doamna Moarte"

– Formă de con. Este confecționată pe un schelet de carton îmbrăcat cu pînză neagră (în general este cu pînză albă). In partea inferioară este configurată fața măștii. O blăniță albă de miel pe care sînt marcați ochii, nasul și gura. O altă bucată de blană neagră de oaie marchează părul. Urechile sînt prinse lateral deasupra obrazului. Din vîrful măștii atîrnă un ciucur bogat de lînă policromatic.
– Dimensiuni : î=820 mm. ; ∅=280 mm.
– Masca provine din comuna Botiza – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor".

77 Mască de drac „Sărsăilă"

– Forma cilindrică. Confecționată în întregime din blană de iepure netăbăcită. Pe fondul gri-alb al blănii se conturează contrastant ochii, nasul și gura. Ochii și gura sînt orificii mari (gura 0=75 mm ; ochii o=52 mm ; nasul L=80mm.), tivite cu pînză de culoare roșie. Din gură atîrnă limba, care spre deosebire de celelalte măști este aplicată (cusută) pe mască. Nasul proeminent este confecționat din cocean de porumb înfășurat cu pînză roșie și prins pe fața măștii. Masca nu are mustăți. Coarnele sînt din sîrmă pe care este înfășurată pînză roșie, iar din vîrfurile lor atîrnă ciucuri roșii de lînă.
– Masca provine din comuna Dragomirești – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor" Inv. nr. 107,
– Dimensiuni : î=310 mm. ; ∅=256 mm. Distanța între coarne = 435 mm.
– Creatorul și purtătorul măștii, Ilban Ilie.

https://biblioteca-digitala.ro

78 Mască de drac

– Formă cilindrică. Confecționată din fragmente de blană de oaie provenite din cojoace și căciuli uzate. Alternează culorile : alb–negru cu negru–roșcat, griurile cu galbenul –roscat. Coarnele de berbec, unite, pornesc din frunte și se finalizează cu ciucuri multicolori de lînă. Urechile, naturale de iepure, sînt dispuse deosupra coarnelor. Nasul este un picior de iepure care iese mult în relief între cei doi ochi marcați de ochelarii unei măști de gaze. Mustățile sînt din păr de coadă de vacă. Gura este marcată de un orificiu tivit cu pînză colorată violet. O limbă roșie, confecționată dintr-o minge de cauciuc, atîrnă hidos din gură. Lațe de lînă prelungite sugerează barba.

– Masca provine din satul Valea Stejarului – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 125,

– Dimensiuni : î=482 mm. ; ∅=245 mm. Distanța între coarne = 364 mm.

– Creatorul și purtătorul măștii, Gheorghe Ilieș.

79 Mască de drac

– Formă de căciulă. Confecționată dintr-o suită de bucățele de blană de oaie de diferite culori : negru, maron, maron–roșcat, alb, alb–gălbui, gri. Nasul și pometii obrajilor sînt din blană de iepure. Mustățile din păr de coadă de cal (negru) sau de vacă (alb–gri). Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite pe margine cu pînză roșie. Limba, roșie, din cauciuc (cameră de bicicletă) atîrnă hidos pe un fond negru. Urechile sînt duble : o pereche de viței (sub coarne) și o pereche de ied (deasupra lor). Coarnele sînt confecționate din sîrmă înfășurată cu pînză de casă, peste ea material de ciorap de mătase. Ciucuri roșii atîrnă de vîrful coarnelor și a urechilor.

– Masca provine din satul Sârbi – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 122.

– Dimensiuni : î=480 mm. ; ∅=268 mm. Distanța între coarne = 392 mm.

– Creatorul măștii, Gh, Iurca.

80 Mască de moș

– Formă de căciulă. Confecționată din bucăți de blană de miel tăbăcite provenite de la căciuli uzate. În partea superioară se distinge aplicați pe mască un ciucur roșu, un smoc de lînă neagră, în frunte o emblemă din cîrpă divers colorate. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Nasul, din pînză roșie înfășurată, iese în relief. Limba destul de lungă (L=162 mm), este de cîrpă colorată oranj. Sprîncenele din păr de cal conturează ochii. Mustățile albe-argintii sînt confecționate din coamă de mistreț. În partea dreaptă un pămătuf din păr de porc este înfipt în obraz. Barba lungă (L=609 mm) este confecționată din lațe de fuior de cînepă.

– Masca provine din Crăciunești – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 16,

– Dimensiuni : î=1.026 mm. ;∅=290 mm.

– Creatorul și purtătorul măștii, Ion Hreniuc.

81 Mască de drac — „Ispravnicul dracilor"

– Forma aproape cilindrică. Confecționată din blană neagră de oaie peste care în partea din față este aplicată o bucată de blană albă pe care se desemnează hidos ochii (două orificii tivite pe margine cu negru) nasul proeminent confecționat din pînză de culoare mov. Din deschizătura ce marchează gura atîrnă o limbă impresionantă (L= 156 mm.). Coarne uriașe de berbec străjuiesc de o parte și cealaltă a măștii. Din vîrful lor atîrnă ciucuri multicolori (roșu, albastru, roz, galben, alb, verde, mov, oranj).

– Masca provine din satul Tisa – Maramureș. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr, 62,

– Dimensiuni : î=495 mm. ; ∅=296 mm. Distanța între coarne = 675 mm.

– Creatorul și purtătorul măștii, Ion Horincean.

82 Mască de drac

– Forma cilindrică. Realizată pe un coș de nuiele de salcie împletite. Peste coș este trasă (îmbrăcată) o căciulă de piele de ovine formată din mai multe bucăți dispuse în straturi : partea superioară a capului blană cu lînă de

https://biblioteca-digitala.ro

culoare albă, la mijloc de culoare maron—roşiatică şi la bază neagră. Coarnele de berbec sînt dispuse lateral şi sînt finalizate cu doi ciucuri („ciucălăi") de culoare roşie. Pentru ochi, nas şi gură sînt lăsate orificii de formă rotundă. Forma urechilor este redată prin două bucăţi de piele păroasă ieşite proeminent în afară. Sînt dispuse sub coarne.

— Masca provine din comuna Botiza — Maramureş. Data achiziţiei, anul 1964. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr, 39,

— Dimensiuni : î=460 mm. ; ∅=302 mm. Deschizătura între coarne = 405 mm.

— Creatorul şi purtătorul măştii, Teader Dolha.

83 Mască de drac

— Formă de căciulă. Partea superioară este confecţionată dintr-o căciulă uzată la care este adăugată în spate blană de iepure şi în faţă blană de oaie (alb—gri netăbăcită). Coarnele confecţionate din sîrmă înfăşurată cu pînză roşie, finalizate cu ciucuri (imobili) roşii de lînă flanchează capul. Fruntea este tăiată în două de un mănunchi de spice prins pe mască. Ochii, nasul şi gura sînt marcaţi de orificii tivite cu aţă colorată roz.

— Masca provine din satul Crăciuneşti — Maramureş. Data achiziţiei, anul 1966. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr, 71,

— Dimensiuni : î=402 mm. ; ∅=260 mm. Distanţa între coarne = 370 mm.

— Creatorul şi purtătorul măştii, Mihai Bobriuc.

84 Mască de drac — „Sărsăilă"

— Forma de căciulă. Confecţionată în întregime din blană albă de miel netăbăcită. Ochii şi gura sînt marcaţi de orificii rotunde în blană. Nasul şi sprîncenele sînt vopsite direct pe blană cu creion chimic. Mustăţile sînt confecţionate din păr de coadă de cal. Limba este o autentică limbă de pantof. În partea superioară sînt prinse coarnele confecţionate din sîrmă, înfăşurate cu pînză roşie de stofă şi finalizate cu ciucuri multicolori mobili.

— Masca provine din comuna Vadu Izei — Maramureş. Data achiziţiei, anul 1963. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr. 35.

— Dimensiuni : î=300 mm. ; ∅=243 mm. ; L. (coarnelor) = 170 mm. ; deschiderea între coarne = 316 mm.

— Creatorul şi purtătorul măştii, Mihai Bledea.

85 Mască de drac

— Formă cilindrică cu o deformare în partea inferioară. Confecţionată din blană de oaie (fragmente cu alternări de gri—negru şi alb—roşcat). Coarnele uriaşe, de berbec se finalizează cu ciucuri multicolori din lînă (roşu, verde, galben, portocaliu, negru, maron). Ochii sînt marcaţi de orificii tivite cu flanelă roşie cu picăţele albe. Nasul este în relief, din carton colorat (maron—roşcat). Gura uriaşă (L.=120 mm. ; l=48 mm.), scoate în relief cinci perechi de dinţi confecţionaţi din tablă galvanizată. Nu are urechi.

— Masca provine din comuna Strâmtura — Maramureş. Data achiziţiei, anul 1962. Colecţia „Francisc Nistor" Inv. nr. 172.

— Dimensiuni : î=480 mm. ; ∅=282 mm. Distanţa între coarne = 620 mm.

86 Mască de drac

— Formă cilindrică. Confecţionată din bucăţi de blană de berbec, miel şi capră (resturi de cojoace şi căciuli uzate) cu nuanţe de alb, alb—galben, oranj. Coarnele duble şi mustăţile sînt confecţionate din sîrmă înfăşurată cu pînză roşie şi doc gri. De vîrfurile lor atîrnă ciucuri policromatici (roşu, galben, verde, albastru, negru). Ochii şi gura, reprezentaţi prin orificii tivite cu pînză roşie, se înscriu pe un fragment de blană gălbuie, tunsă scurt. Limba este confecţionată dintr-o bucată de cîrpă roşie care atîrnă în mod ostentativ. ,

— Masca provine din comuna Sarasău — Maramureş. Data achiziţiei, anul 1956. Colecţia „Francisc Nistor". Inv. nr, 51,

— Dimensiuni : î=420 mm. ; ∅=295 mm. ; Distanţa între coarne = 320—270 mm.

— Creatorul şi purtătorul măştii, Ion Ieudean.

https://biblioteca-digitala.ro

87—88 Mască de drac — „Înșelătorul"

– Forma cilindrică. Confecționată dintr-o tavă de tinichea neagră pentru copt pîinea, la care sînt atașate o pereche de coarne de capră din vîrful cărora atîrnă ciucuri de lînă roșu–cărămizie. Coarnele sînt fixate de tavă pe un suport de blană neagră de oaie. În partea din spate este prins un petec de blană albă spre a sugera părul în plete. Obrazul măștii este confecționat din cauciuc (cameră de automobil). Nasul este în relief, aplicat, confecționat din același material. Ochii și gura sînt marcați de orificii oblice.
– Masca provine din Vișeu de Sus. Data achiziției, anul 1964. Colecția „Francisc Nistor". Inv. nr. 47.
– Dimensiuni : =290 mm. ; ∅=185 mm. ; L. (coarnelor) = 270 mm. Deschiderea între coarne = 280 mm.
– Creatorul și purtătorul măștilor, Ion Andreica.

89 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Forma cilindrică. Confecționată din stofă neagră provenită din pantaloni uzați. În partea superioară peste stofă este prinsă o bucată de blană de miel (negru–roșcată). Coarnele sînt confecționate din sîrmă peste care este înfășurată sfoară roșie de lînă. Coarnele sînt legate între ele (de la mijloc). Vîrfurile coarnelor se finalizează cu ciucuri roșii de lînă. Ochii, nasul și gura sînt marcați de orificii tivite cu ață roșie de lînă. Sprîncenele și mustățile sînt confecționate din lînă albă.
– Masca provine din comuna Rona de Sus. Data achiziției, 1966. Colecția Muzeului maramureșean din Sighetu Marmației. Inv. nr. 1350.
– Dimensiuni : î=405 mm. ; ∅=210 mm. Distanța între coarne = 140 mm.

90 Mască de drac

– Formă de căciulă, confecționată din bucăți de blană de oaie și berbec, neagră sau albă, cu lînă lățioasă și mare. Domină, deobicei, negrul–roșcat și albul. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză de culoare roșie. Nasul este confecționat din cauciuc de culoare roșie și iese puternic în relief. Coarne de berbec finalizate cu ciucuri multicolori, dublate de urechi autentice de oaie, domină partea superioară a măștii.
– Masca provine din satul Văleni, comuna Călinești, – Maramureș. Data achiziției, anul 1967. Colecția „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : î=490 mm ; ∅=248 mm.
– Distanța între coarne = 320 mm.

91 Mască de drac — „Sărsăilă"

– Masca are formă de căciulă și este confecționată din pînză – imprimeuri pe fond roșu cu motive florale. Panglici din material de mătase, viu colorate, atîrnă din partea superioară peste fața măștii. Dintre ochi se ridică două cornițe confecționate din bețe de lemn de alun înfășurate cu pînză roșie, iar de vîrfurile lor atîrnă ciucuri multicolori. Niște orificii circulare ,tivite cu pînză și ață roșie de lînă, marchează ochii și gura. Lipsesc urechile, nasul și barba.
– Masca provine din comuna Bîrsana, – Maramureș. Data achiziției, 1968. Colecția „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : î=325 mm. ; ∅=226 mm. ; distanța între coarne = 188 mm.

92 Mască de drac — „Inspectorul"

– Masca, în formă de căciulă, are ca suport o mască de gaze uzată, pe care sînt prinse bucățele de blană de oaie de culoare neagră sau albă. Nasul și fruntea sînt reliefate de o bucată de blană de iepure sălbatic, mulată pe mască. Ochii și gura sînt evidențiate de orificiile măștii de gaze. Fire de lînă în smocuri sugerează barba. Două cornițe de berbec, dublate, finalizate cu ciucuri, domină partea superioară a măștii.
– Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : î=376 mm. ; ∅=288 mm. Distanța între coarne = 246 mm.

https://biblioteca-digitala.ro

93 Mască de Moș

Confecționată în întregime din blană albă de berbec, cu fire lungi de lînă, masca are formă de căciulă. Orificii tivite cu pînză roșie. Din gură atîrnă o limbă hidoasă din postav îmbrăcat cu pînză roșie.
Masca provine din comuna Rozavlea – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția : „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : Înălțimea = 420 mm. ; ∅ = 310 mm.

94 Mască de drac — „Înșelătorul"

Avînd forma aproape cilindrică, masca este confecționată din bucăți de blană de oaie, capră și porc. Policromatică. Domină culorile alb și gri. Fața măștii este tunsă de lînă pînă la piele, pe care se disting ochii marcați de orificii. Nasul este confecționat din sîrmă înfășurată cu pînză roșie, iar din gură atîrnă o limbă roșie cusută dintr-o bucată de cîrpă. Masca în partea superioară este prevăzută cu coarne duble : o pereche din material plastic de culoare albă, o altă pereche din sîrmă înfășurată cu pînză roșie și au în vîrfuri prinși ciucuri multicolori.
– Masca provine din comuna Botiza – Maramureș. Data achiziției, anul 1968.
– Dimensiuni : înălțimea = 464 mm. ; ∅ = 286 mm. ; Distanța între coarne = 186, 210 mm.

95 Mască de drac — „Sărsăilă"

Formă aproape cilindrică. Confecționată din bucăți de blană albă de berbec, miel și iepure. In partea superioară o bandă de blană neagră separă coarnele de restul măștii. Coarnele, destul de lungi și contorsionate, sînt confecționate din sîrmă înfășurată cu pînză roșie și finalizate cu ciucuri de lînă colorată în roșu. Ochii și gura sînt marcați de orificii tivite cu pînză roșie. Nasul, confecționat din cîrpă, iese în relief. Mustățile finalizate cu ciucuri, sînt dispuse deasupra bazei superioare.
– Masca provine din comuna Bîrsana – Maramureș. Data achiziției, anul 1968. Colecția „Francisc Nistor".
– Dimensiuni : înălțimea = 386 mm. ; ∅ = 268 mm. Distanța între coarne = 421 mm.

https://biblioteca-digitala.ro

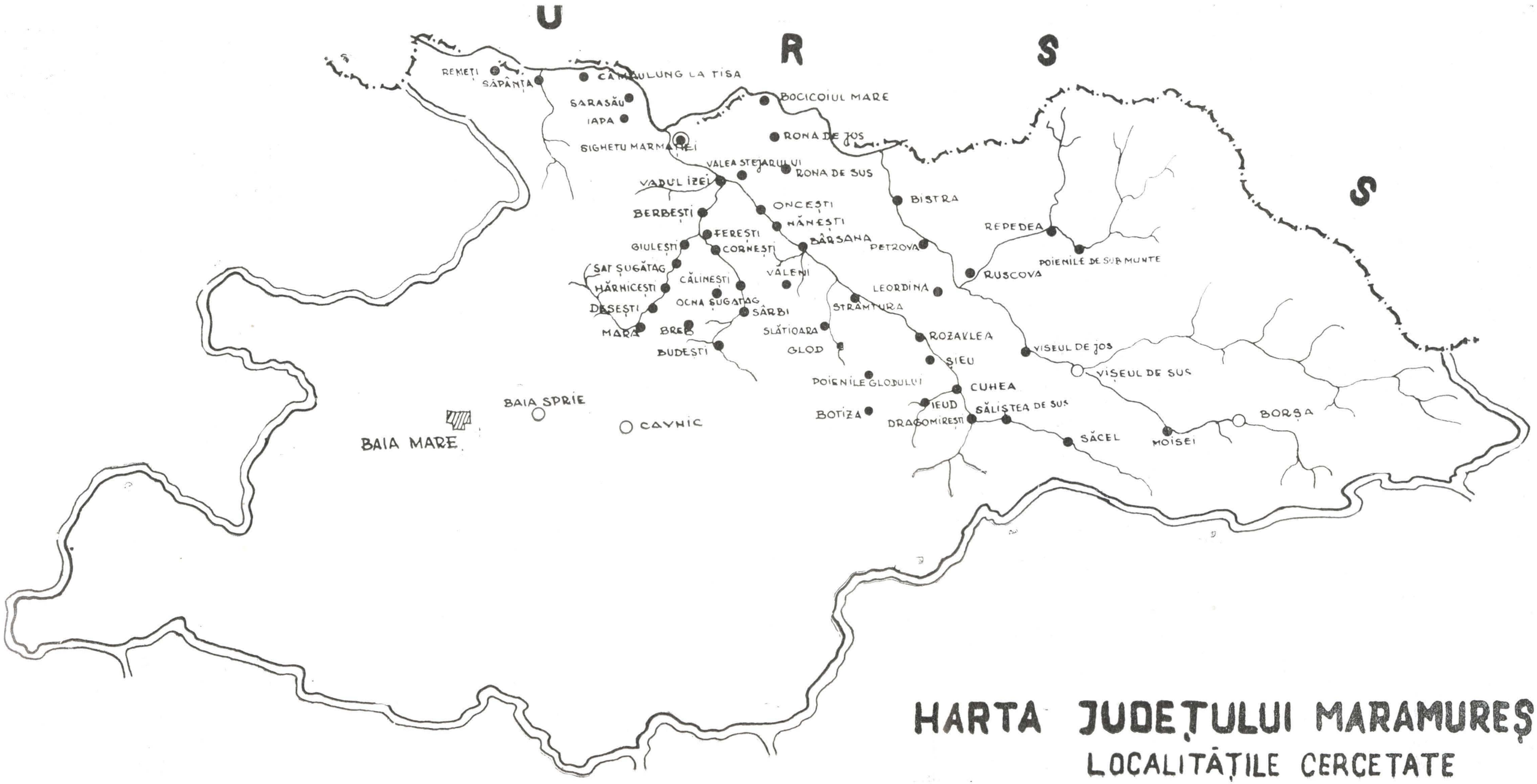

HARTA JUDEȚULUI MARAMUREȘ

LOCALITĂȚILE CERCETATE

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXĂ LA HARTA LOCALITĂȚILOR CERCETATE

	Localitatea	Fenomenul			
		Teatrul popular	Jocul caprei	Jocul ursului	Moși, Babe
1	Săpînța		da		da
2	Sărăsău	da	da	da	da
3	Iapa	da	da	da	da
4	Sighetu Marmației	da	da	da	da
5	Vadu Izei	da	da		da
6	Berbești	da		da	da
7	Giulești	da			da
8	Sat Șugatag	da		da	da
9	Hărnicești	da			da
10	Desești	da	da		da
11	Mara	da			da
12	Breb	da	da		da
13	Budești	da	da		da
14	Sirbi				da
15	Călinești				da
16	Cornești				da
17	Fericești				da
18	Valea Stejarului	da	da		da
19	Oncești	da	da		da
20	Năneștí	da	da		da
21	Bîrsana	da	da		da
22	Văleni	da	da		da
23	Slătioara	da	da		da

	Localitatea	Fenomenul			
		Teatrul popular	Jocul caprei	Jocul ursului	Moși, Babe
24	Glod	da			da
25	Bocicoel	da			da
26	Strîmtura	da	da		da
27	Rozavlea	da			da
28	Șieu	da			da
29	Poienile Izei				da
30	Botiza	da	da		
31	Ieud	da	da		da
32	Cuhea	da	da		da
33	Dragomirești	da	da		da
34	Săliștea de Sus	da	da		da
35	Săcel	da	da		da
36	Bocicoiul Mare	da			
37	Rona de Jos	da	da		
38	Rona de Sus	da			
39	Petrova		da		
40	Leordina		da		
41	Vișcu de Jos	da	da		da
42	Vișeu de Sus	da	da		da
43	Moisei	da	da		da
44	Borșa	da	da		da

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

1

https://biblioteca-digitala.ro

2

3

https://biblioteca-digitala.ro

4

https://biblioteca-digitala.ro

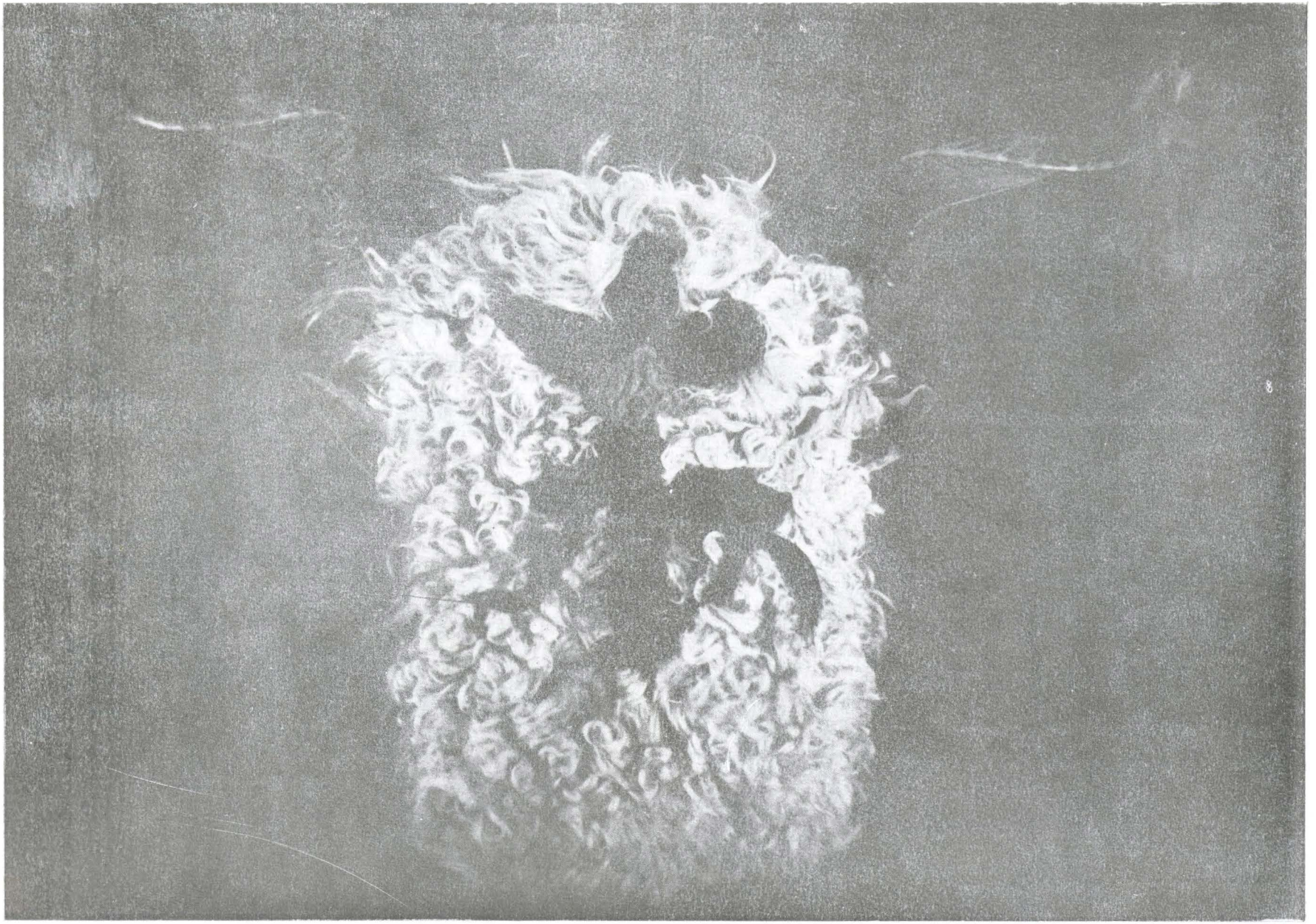

5

https://biblioteca-digitala.ro

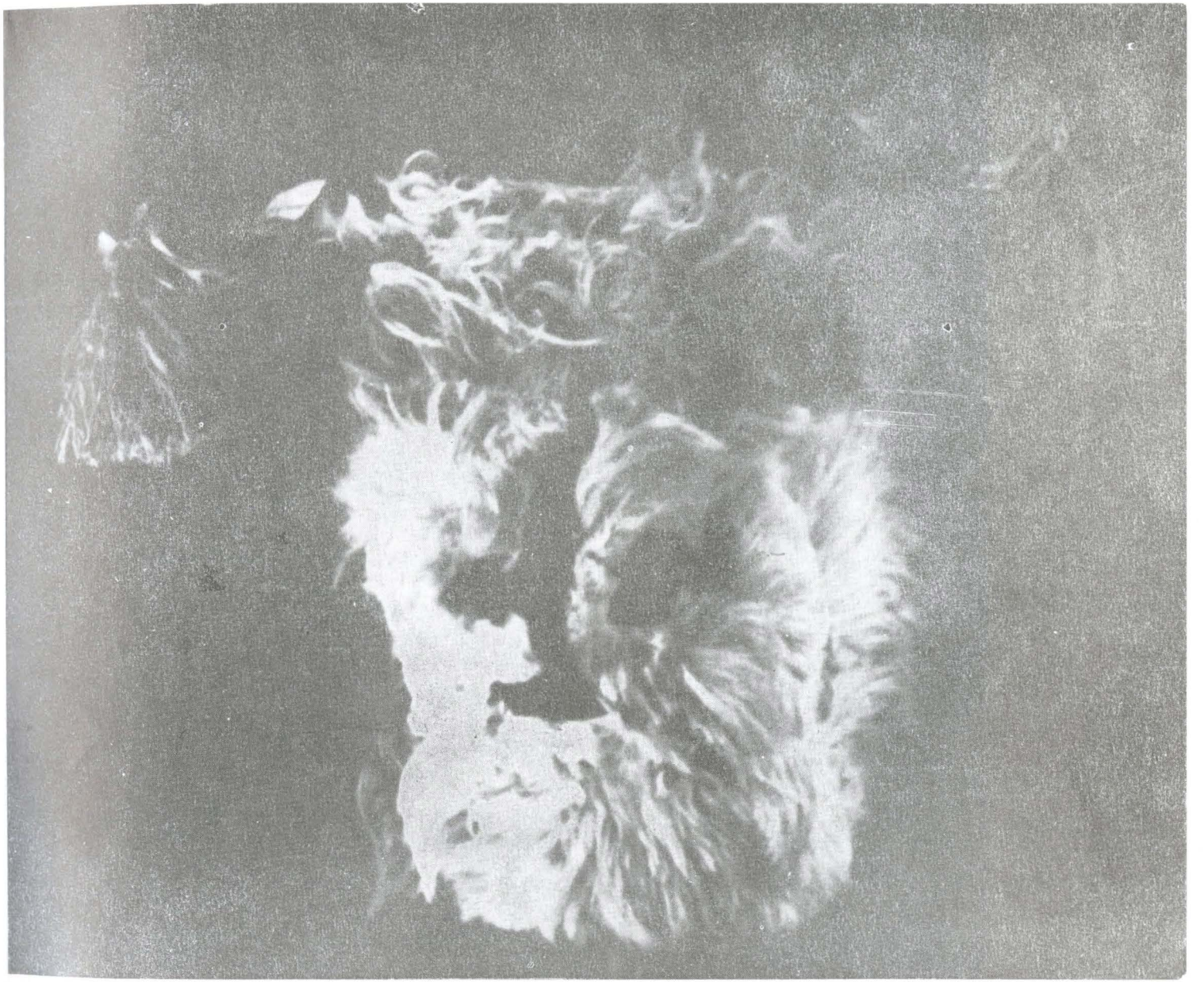

6

https://biblioteca-digitala.ro

7

https://biblioteca-digitala.ro

8

https://biblioteca-digitala.ro

9

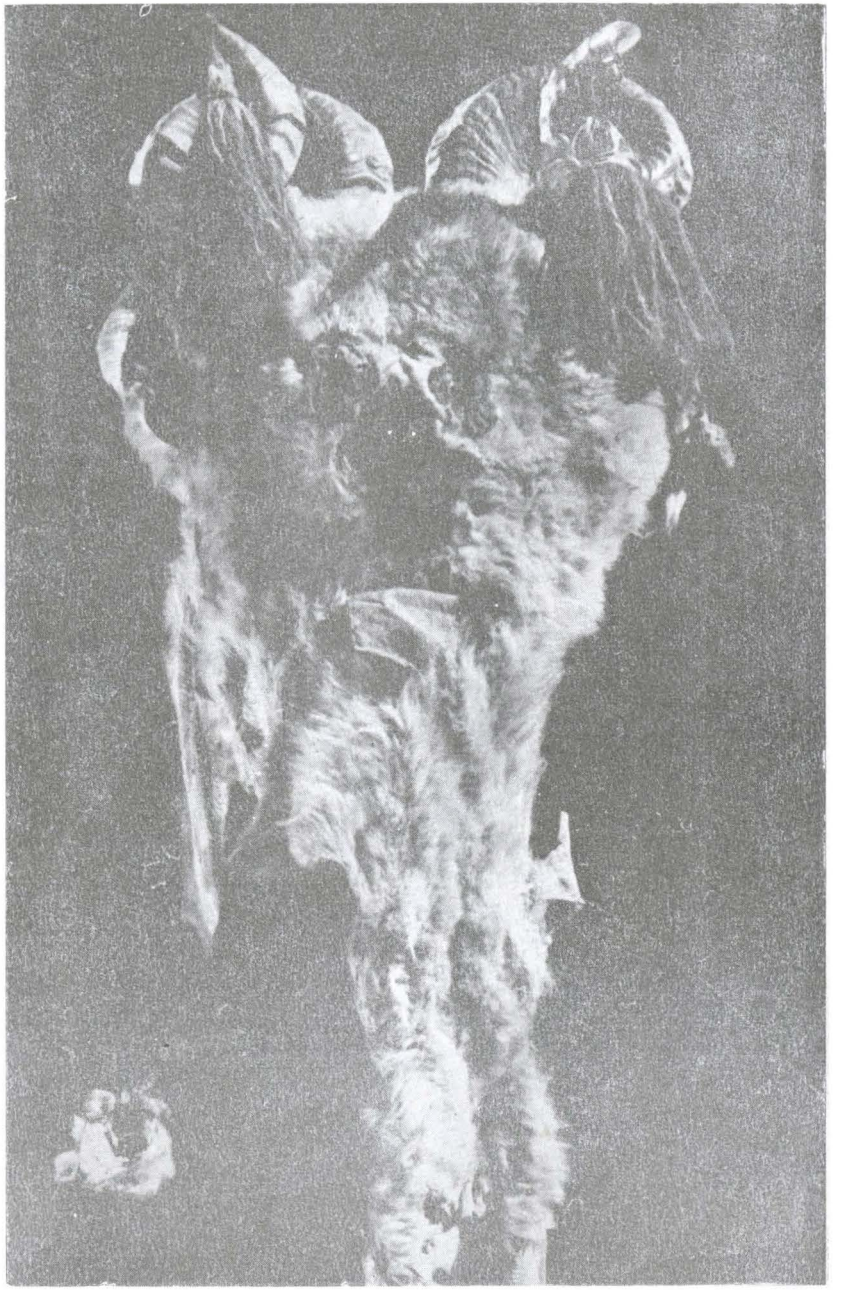

10

https://biblioteca-digitala.ro

11

https://biblioteca-digitala.ro

12

https://biblioteca-digitala.ro

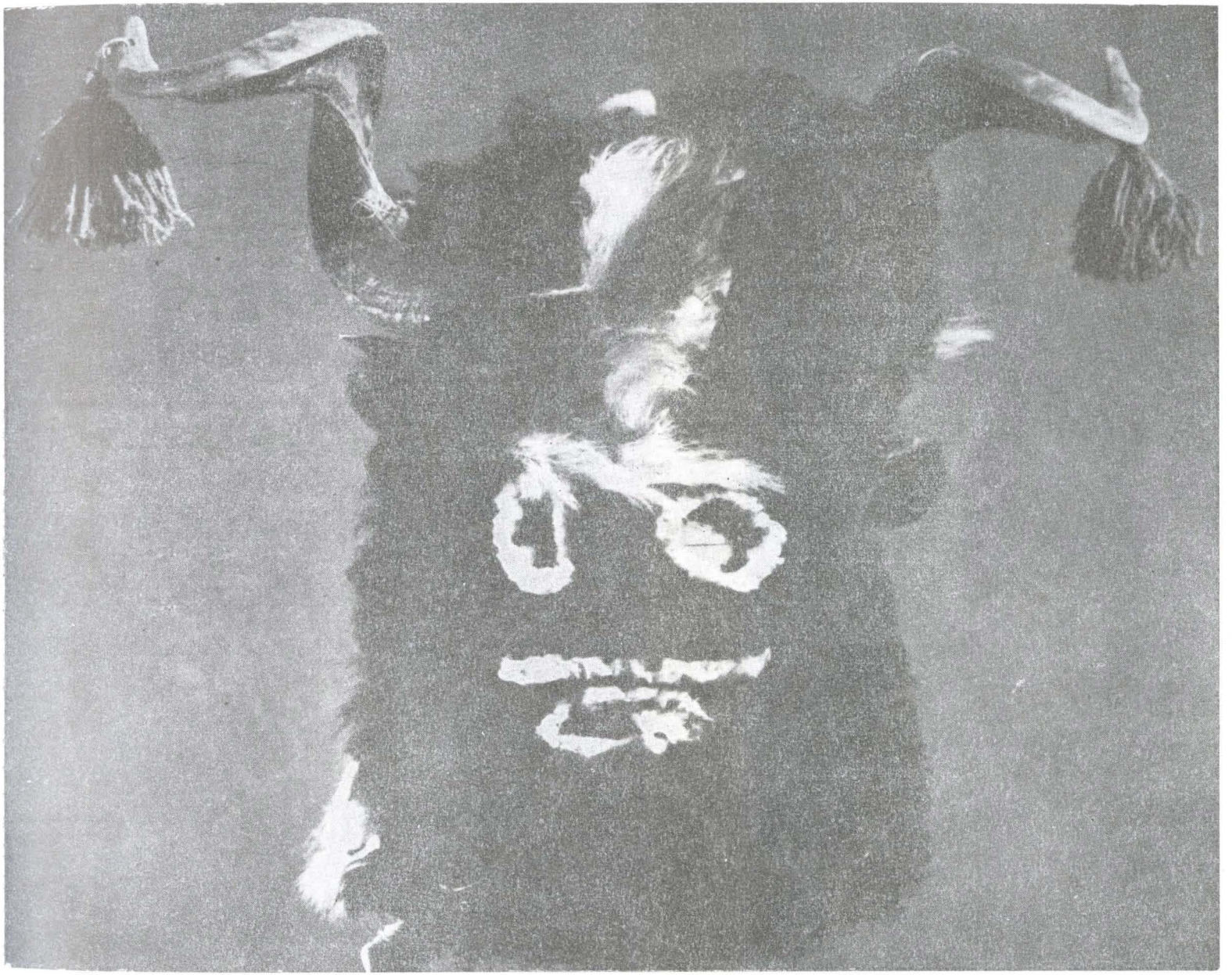

13

https://biblioteca-digitala.ro

14

15

https://biblioteca-digitala.ro

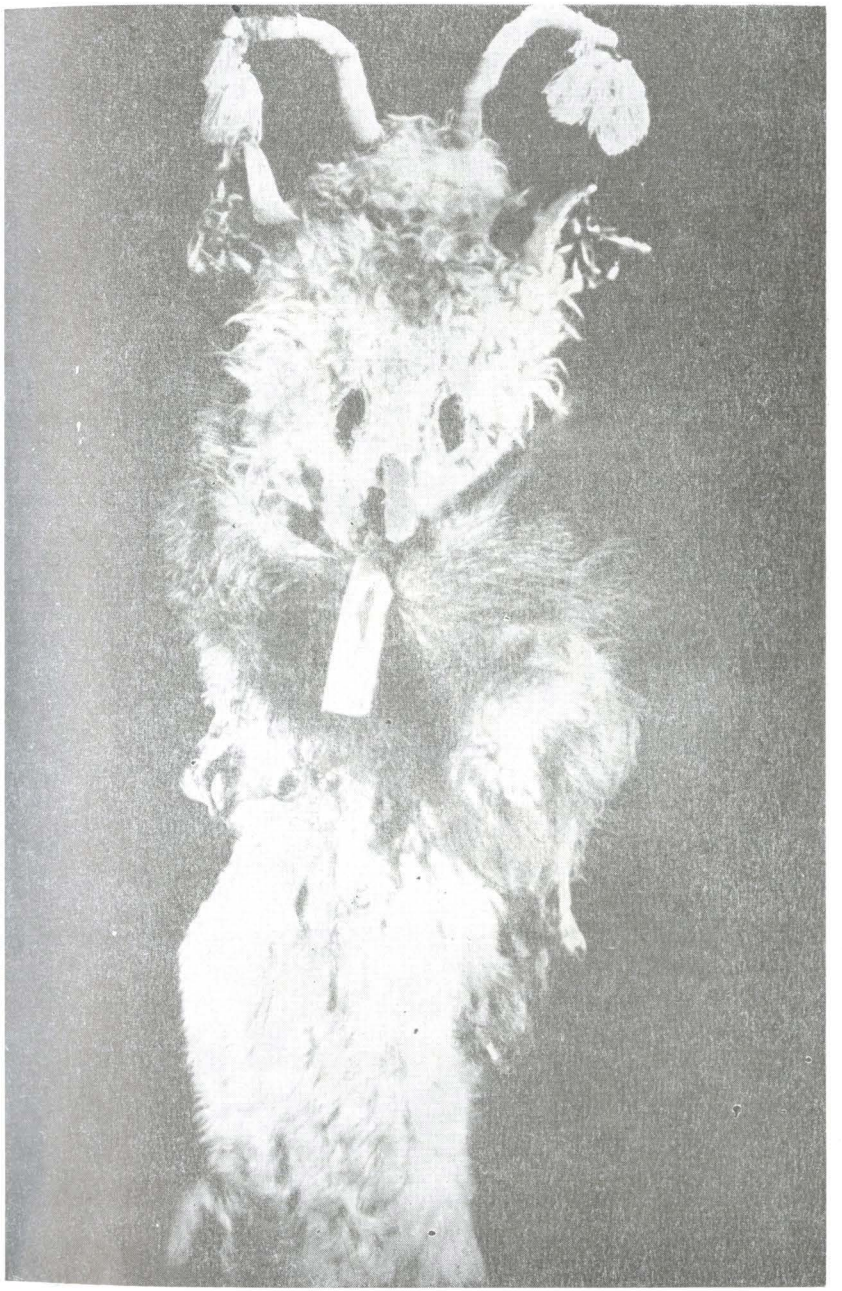

16

https://biblioteca-digitala.ro

17

https://biblioteca-digitala.ro

18

19

https://biblioteca-digitala.ro

20

https://biblioteca-digitala.ro

21

22

https://biblioteca-digitala.ro

23

https://biblioteca-digitala.ro

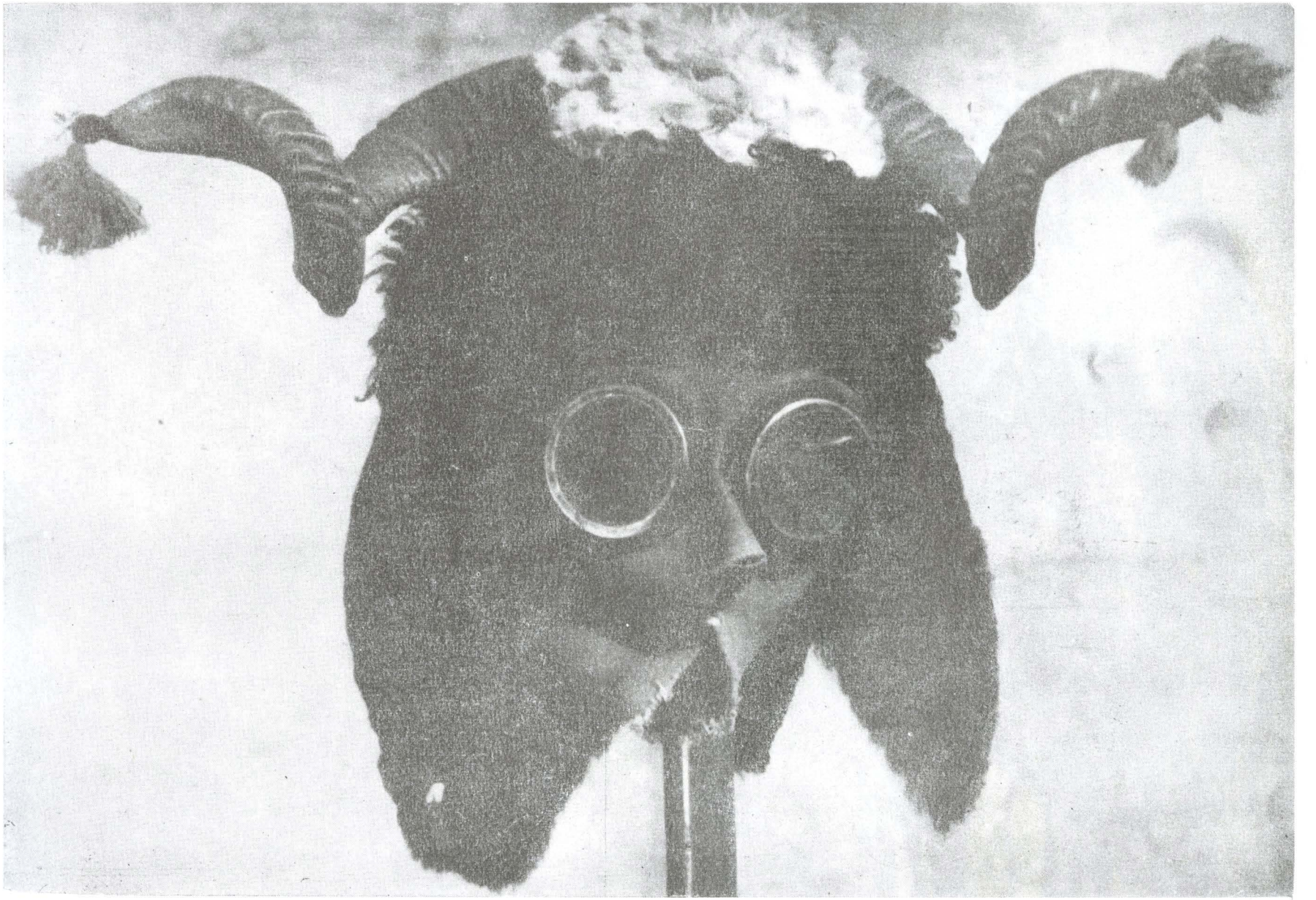

24

https://biblioteca-digitala.ro

25

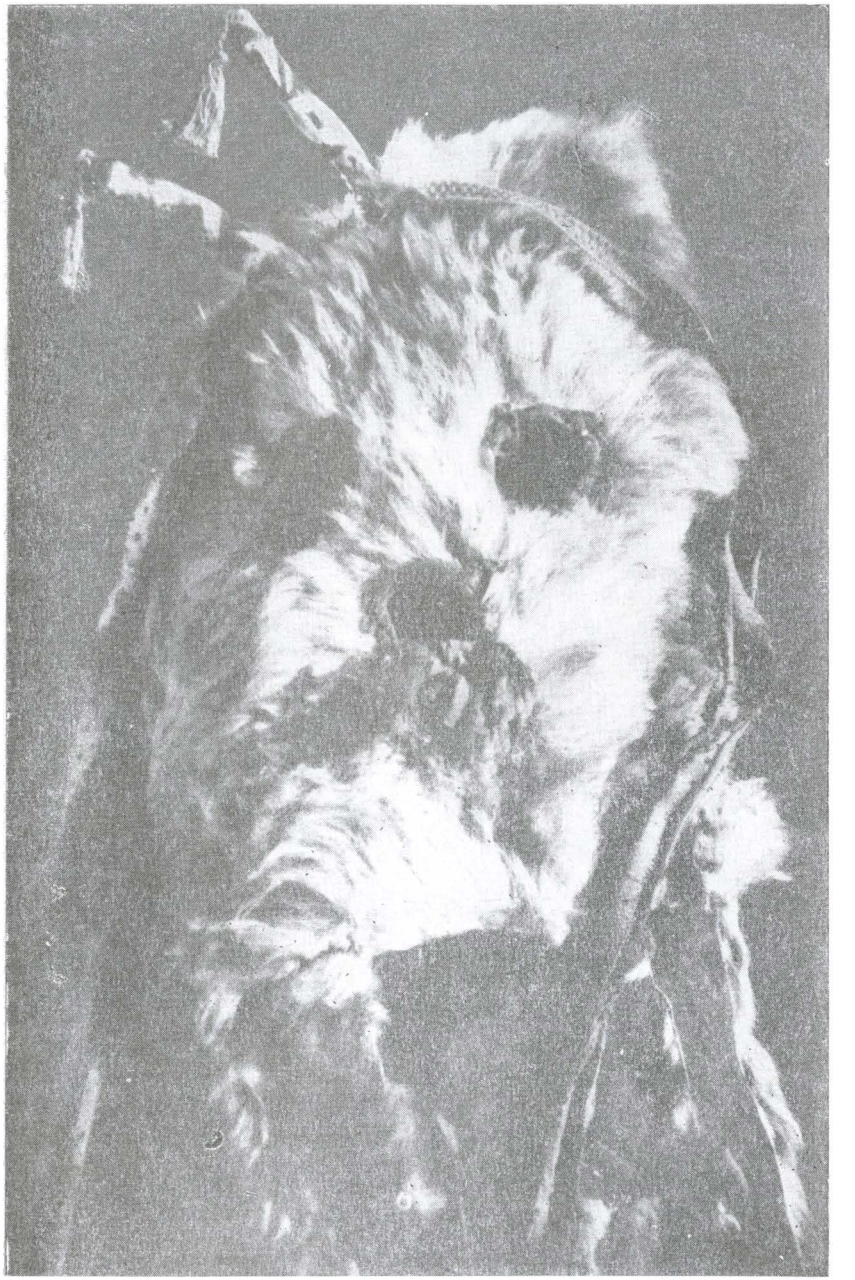

26

https://biblioteca-digitala.ro

27

https://biblioteca-digitala.ro

28

https://biblioteca-digitala.ro

29

https://biblioteca-digitala.ro

30

https://biblioteca-digitala.ro

31

https://biblioteca-digitala.ro

32

33

https://biblioteca-digitala.ro

34

35

https://biblioteca-digitala.ro

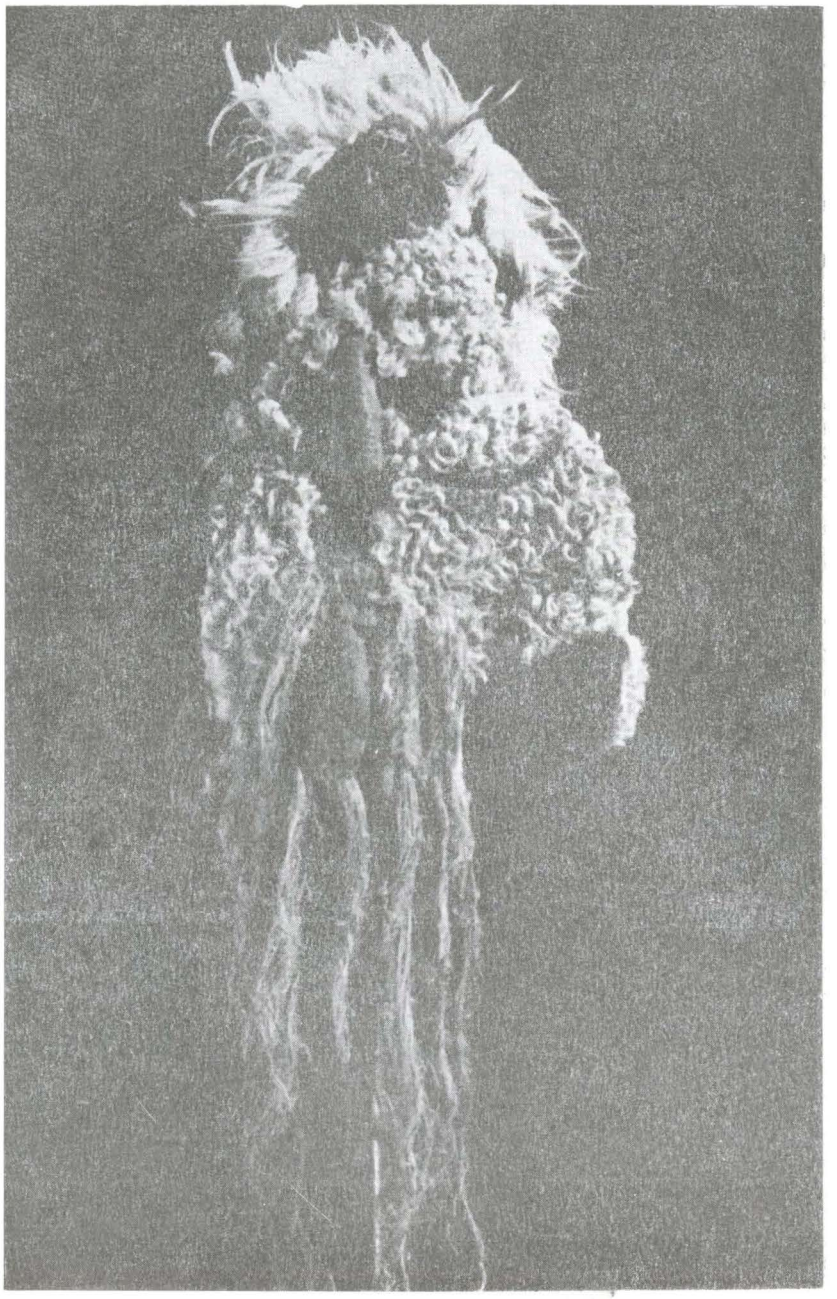

36

37

https://biblioteca-digitala.ro

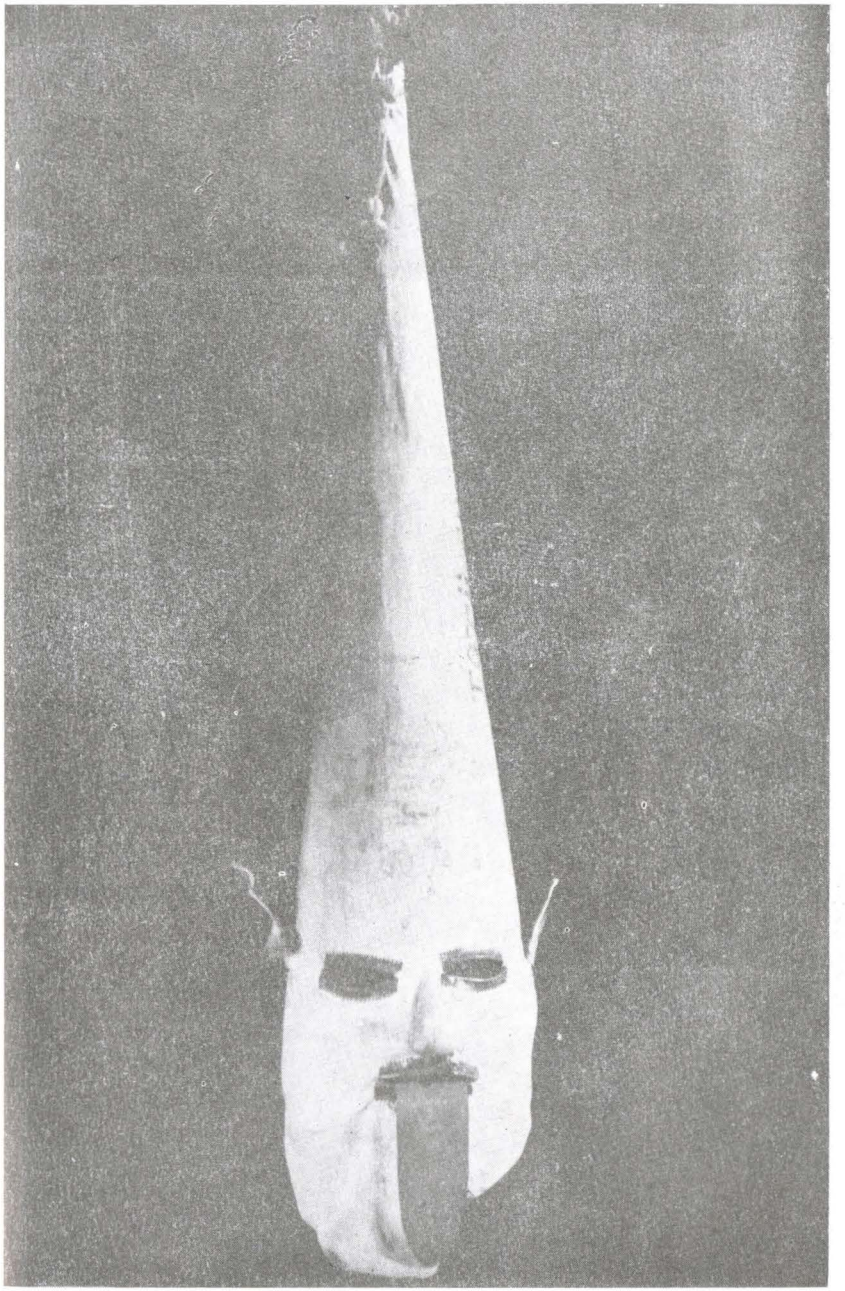

38

https://biblioteca-digitala.ro

39

https://biblioteca-digitala.ro

40

https://biblioteca-digitala.ro

41

https://biblioteca-digitala.ro

42

43

https://biblioteca-digitala.ro

44

45

https://biblioteca-digitala.ro

46

47

https://biblioteca-digitala.ro

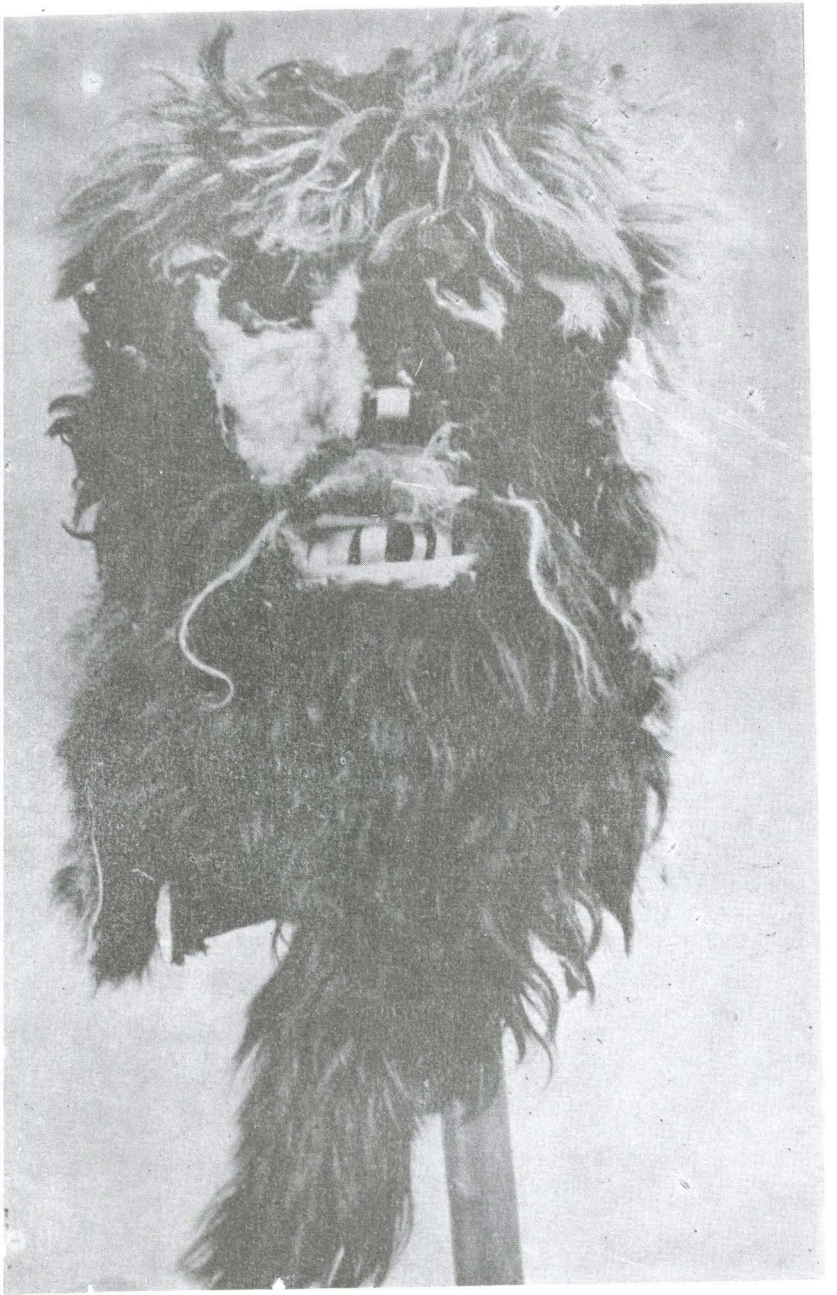

48

49

https://biblioteca-digitala.ro

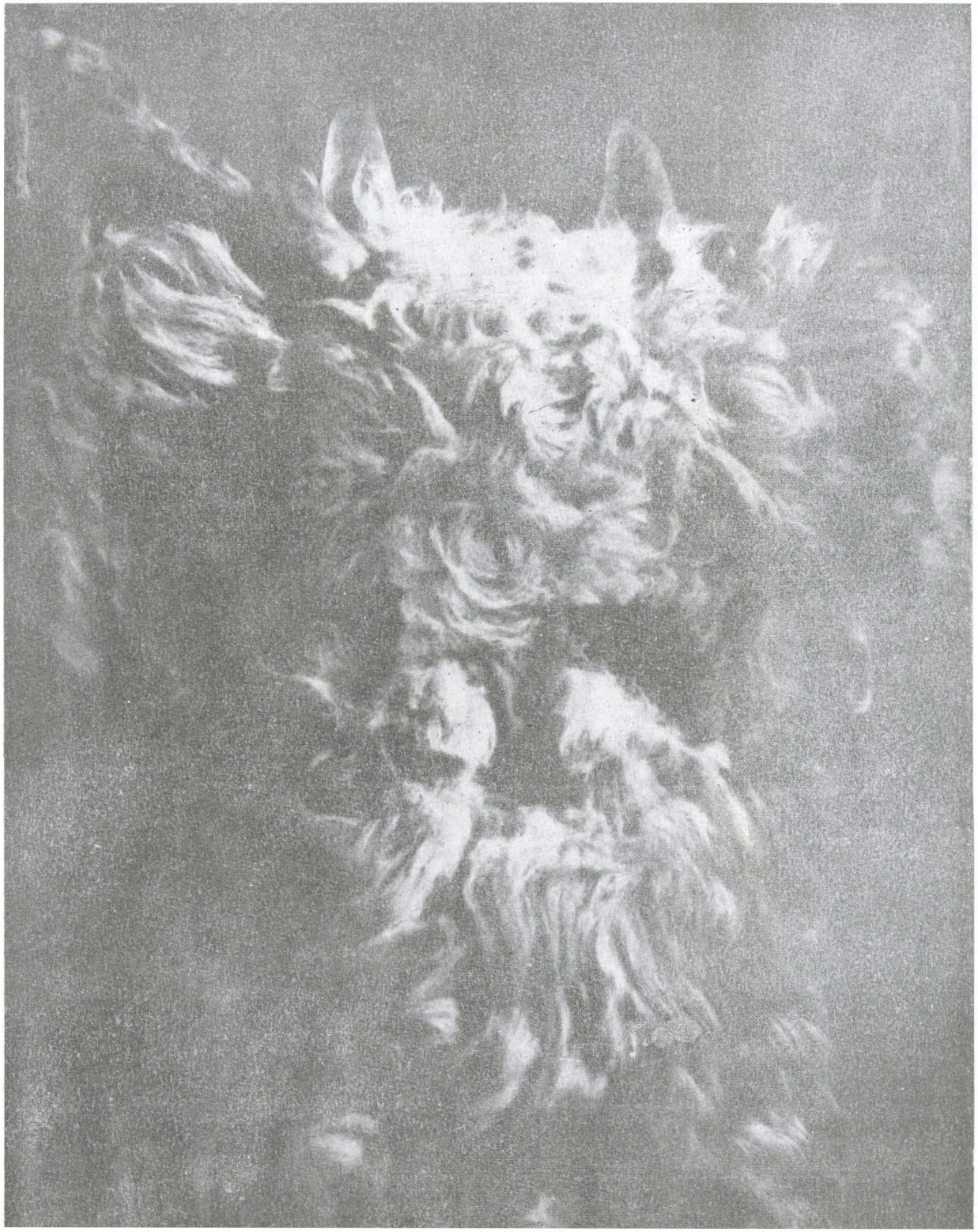

50

https://biblioteca-digitala.ro

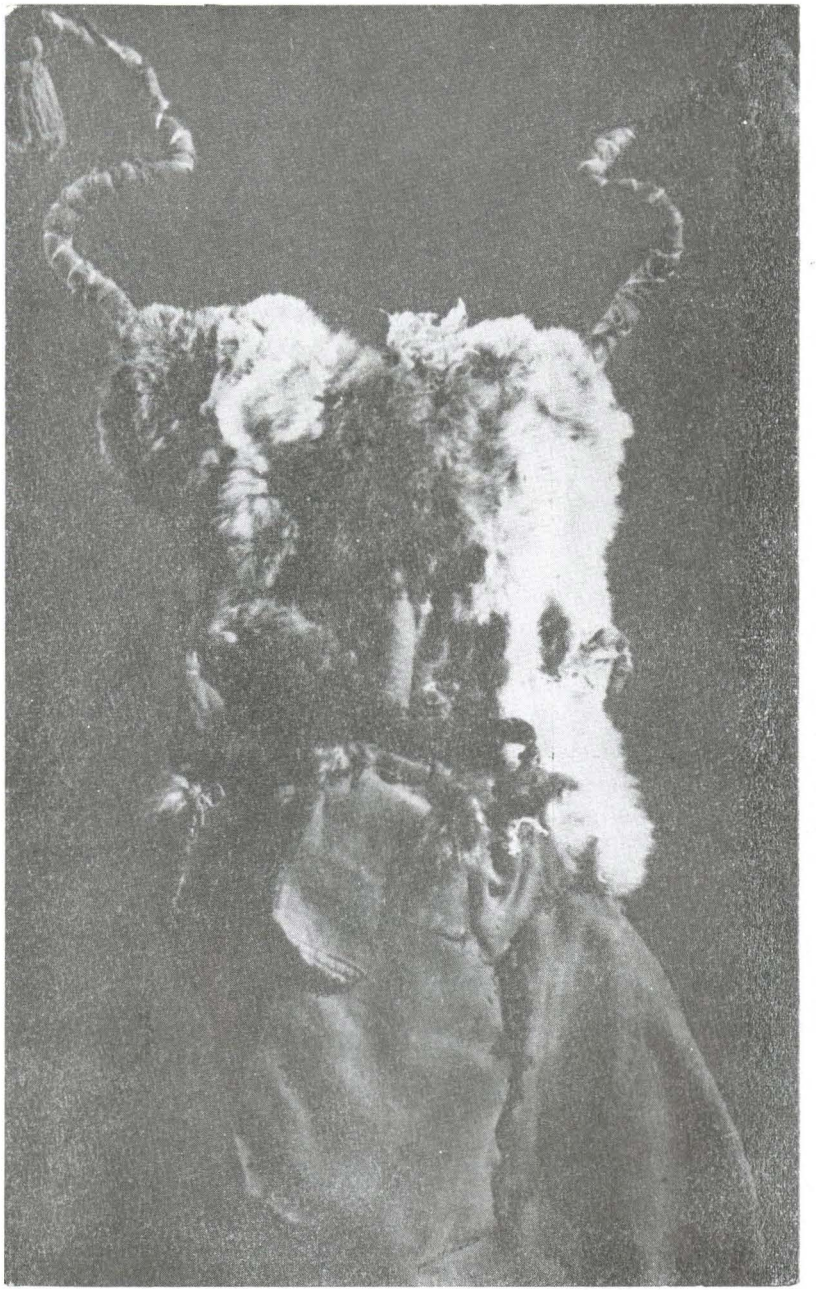

51

52

https://biblioteca-digitala.ro

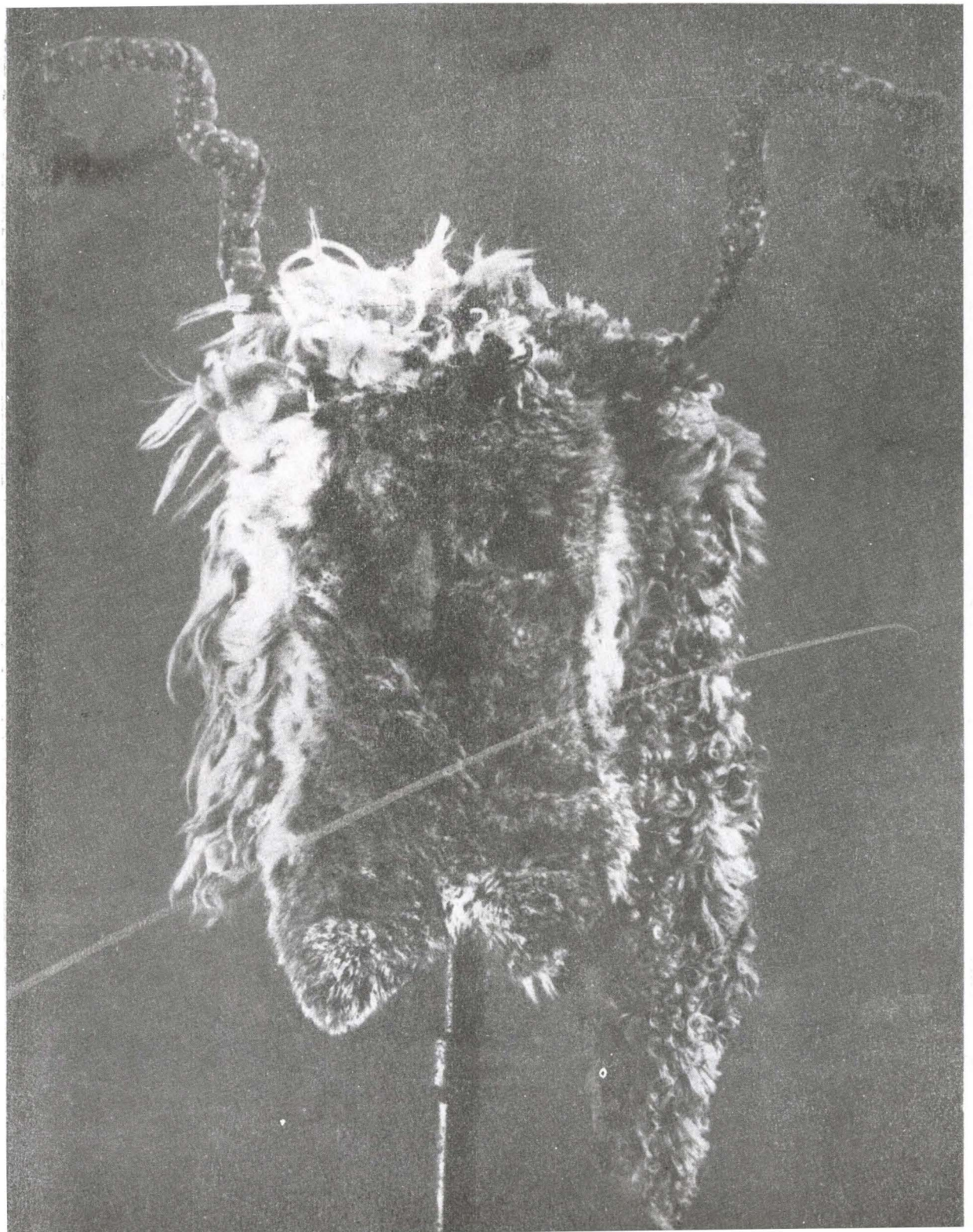

53

https://biblioteca-digitala.ro

54

https://biblioteca-digitala.ro

55

56

https://biblioteca-digitala.ro

57

https://biblioteca-digitala.ro

58

59

https://biblioteca-digitala.ro

60

61

https://biblioteca-digitala.ro

62

https://biblioteca-digitala.ro

63

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

65

https://biblioteca-digitala.ro

MUZEUL MARAMUREŞAN
SIGHETU MARMAŢIEI
CIF 3695034

66

https://biblioteca-digitala.ro

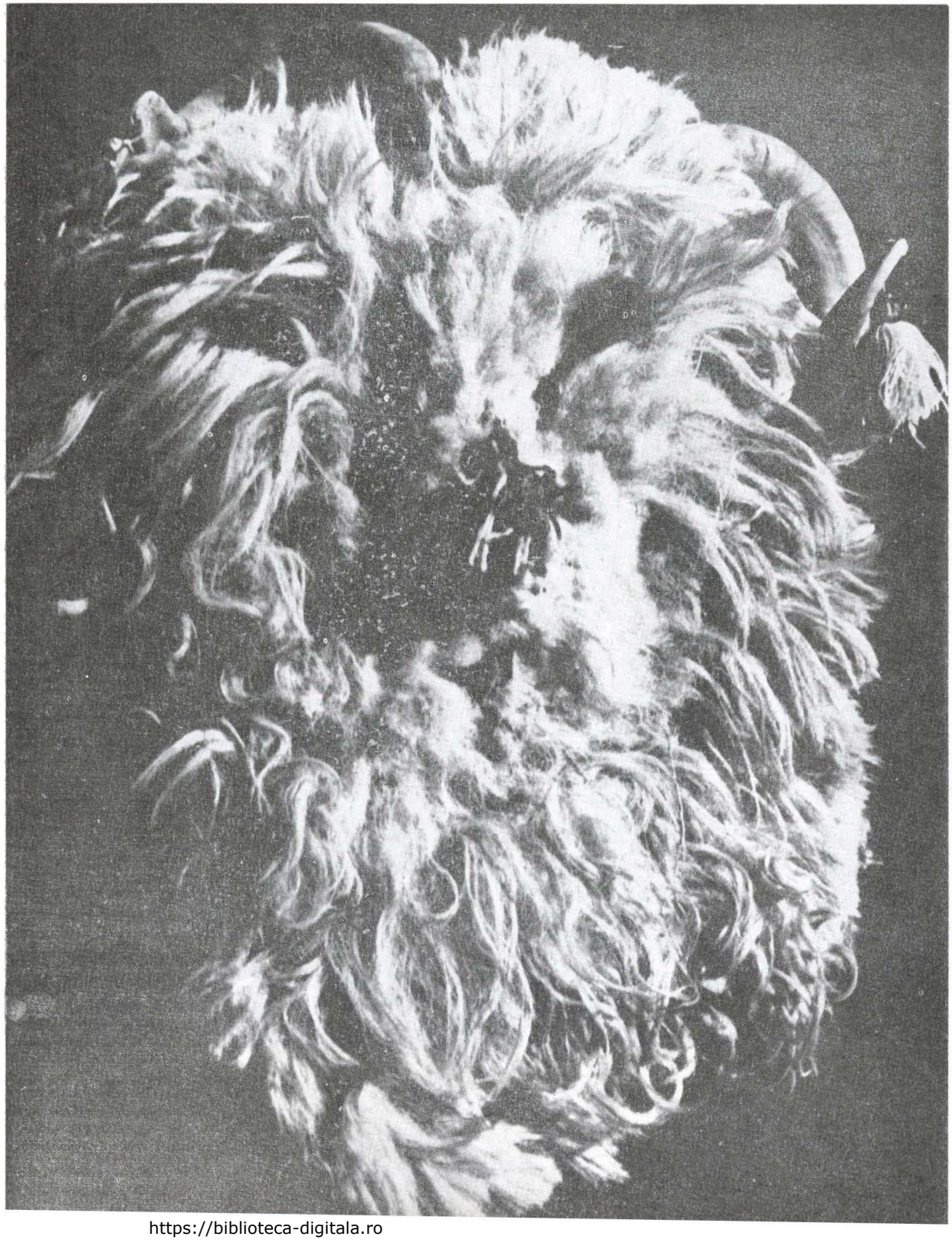

67

https://biblioteca-digitala.ro

68

https://biblioteca-digitala.ro

69

https://biblioteca-digitala.ro

70

https://biblioteca-digitala.ro

71

https://biblioteca-digitala.ro

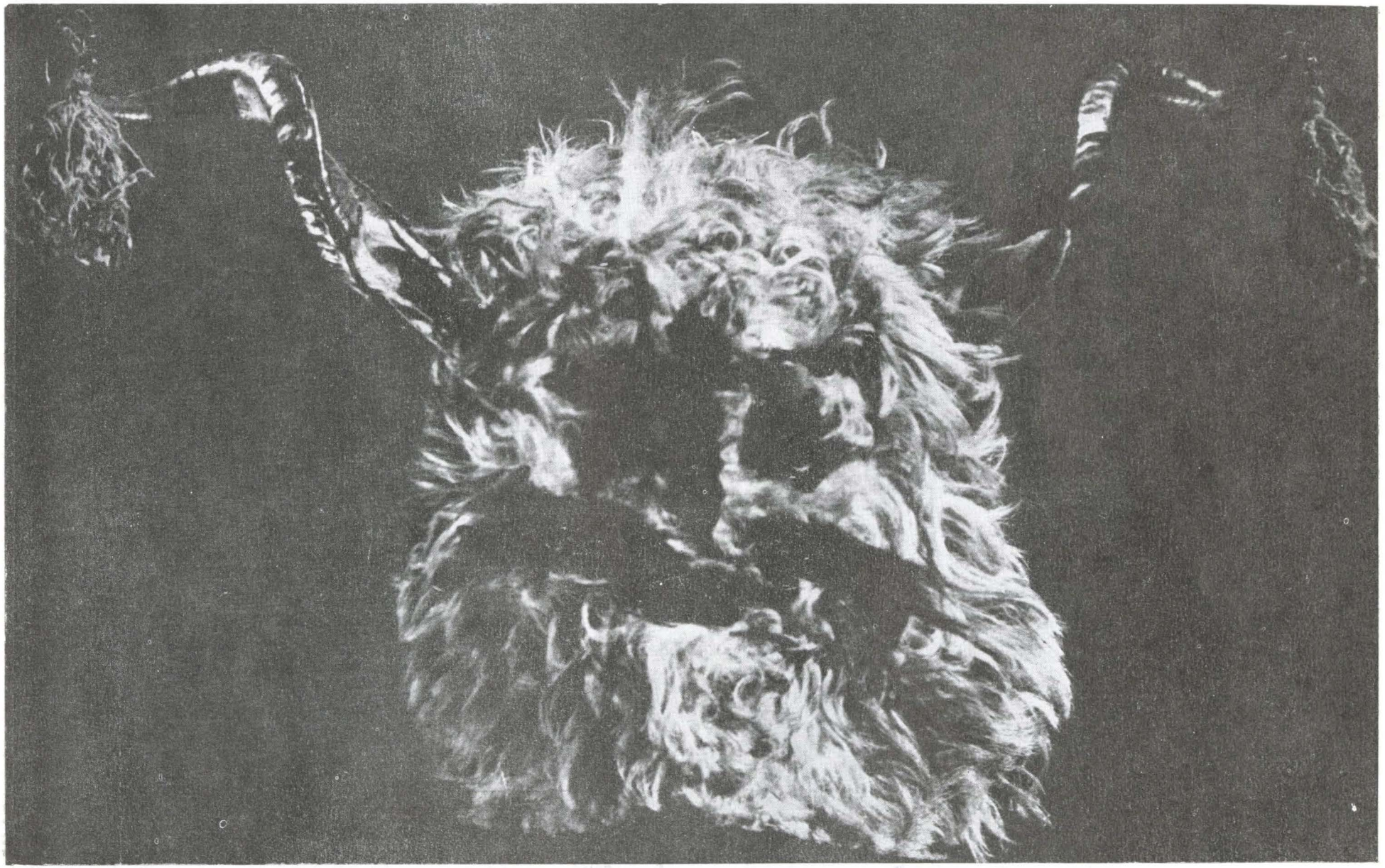

72

https://biblioteca-digitala.ro

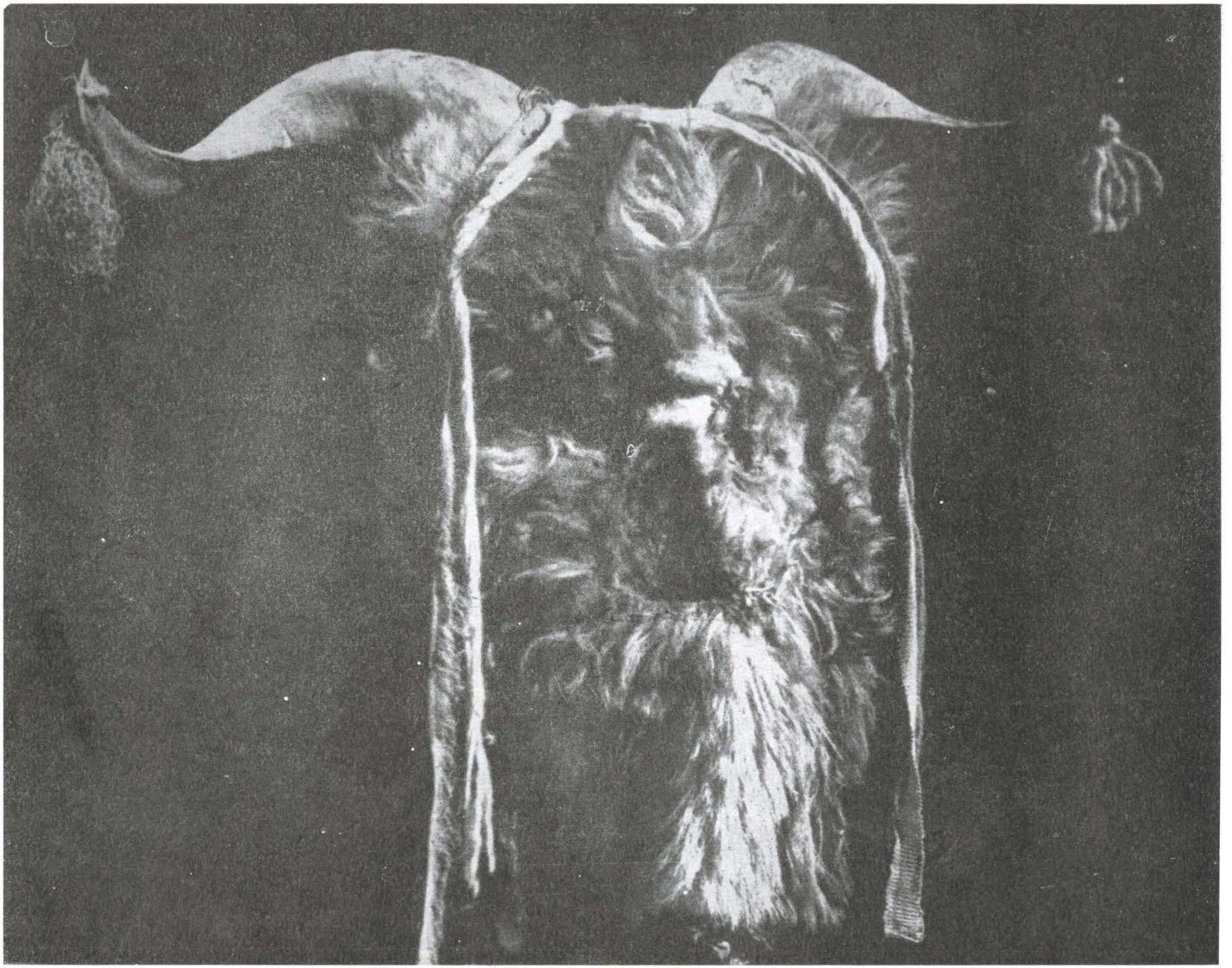

73

https://biblioteca-digitala.ro

74

https://biblioteca-digitala.ro

75

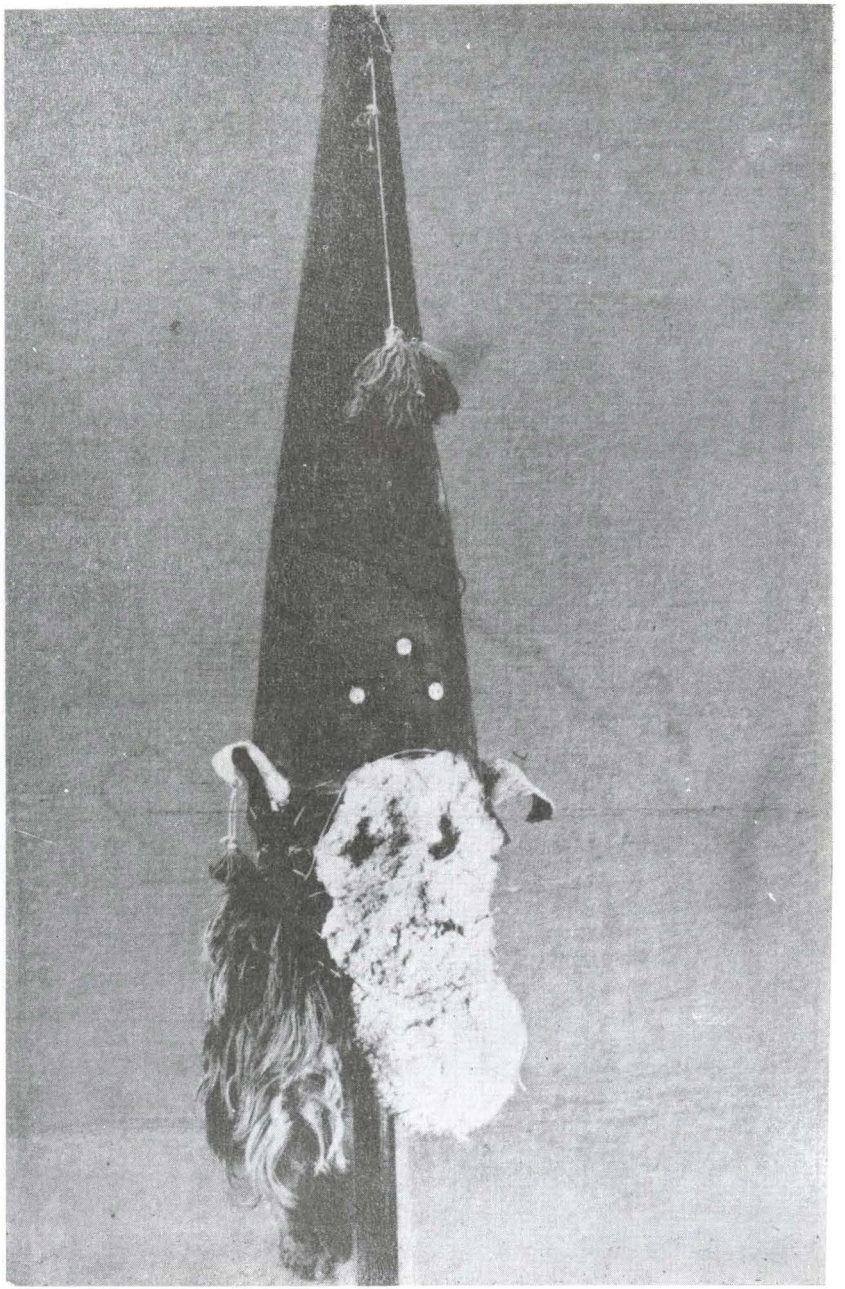

76

https://biblioteca-digitala.ro

77

https://biblioteca-digitala.ro

78

https://biblioteca-digitala.ro

79

80

https://biblioteca-digitala.ro

81

https://biblioteca-digitala.ro

82

https://biblioteca-digitala.ro

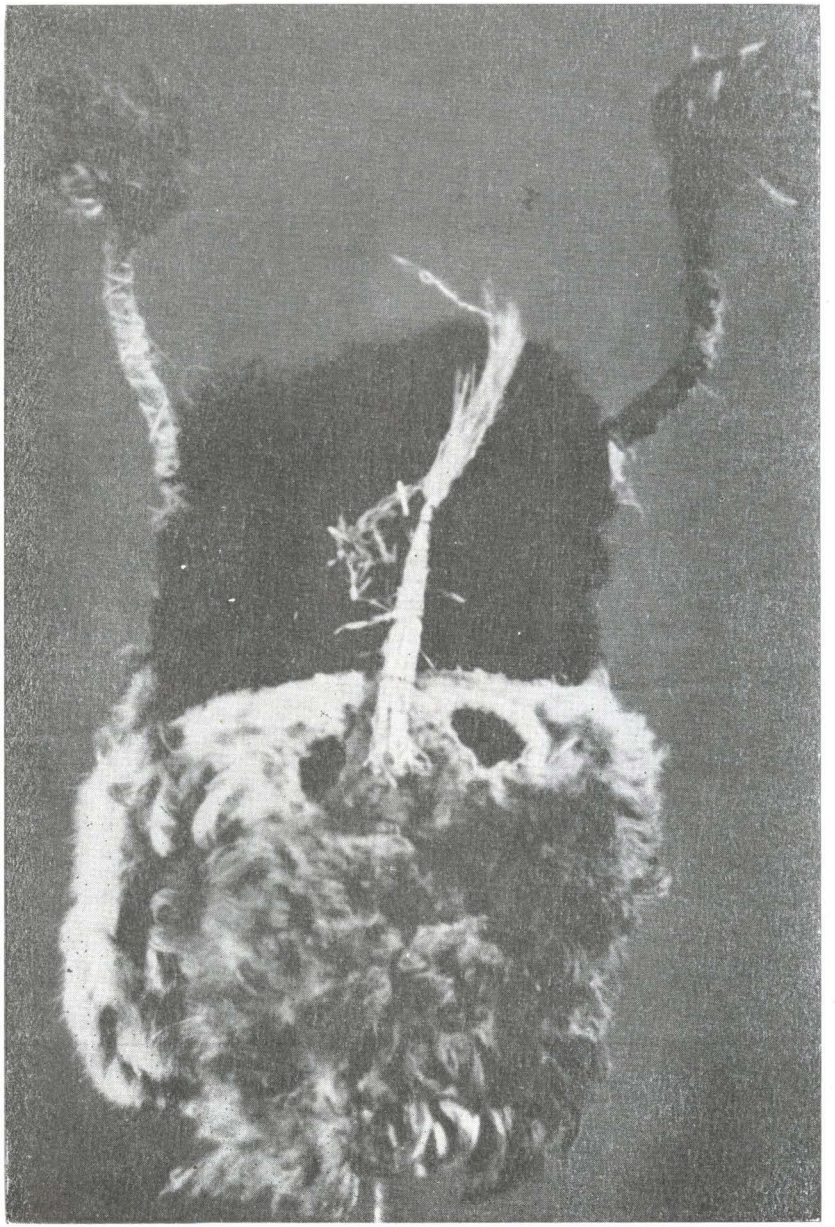

83

https://biblioteca-digitala.ro

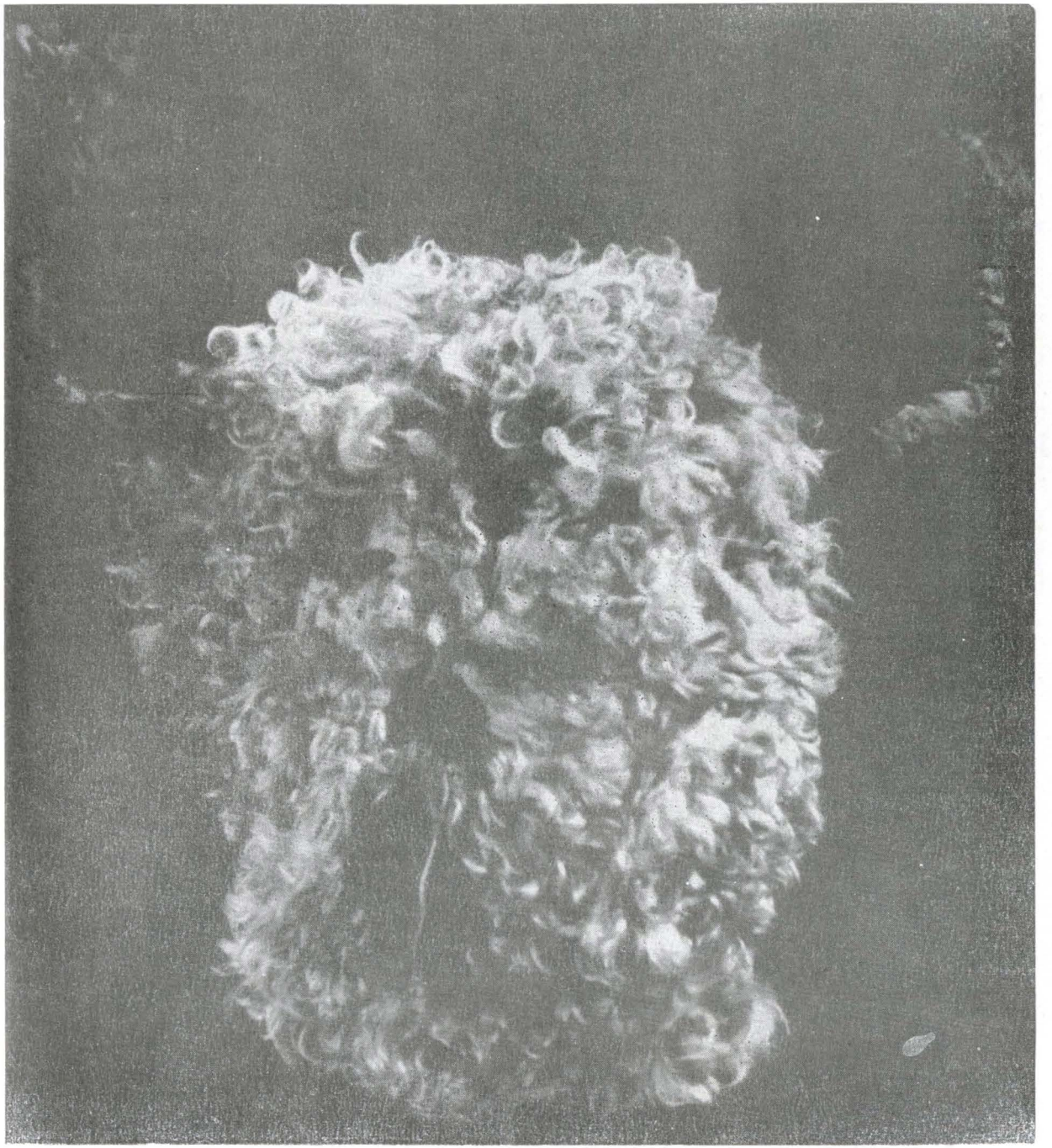

84

https://biblioteca-digitala.ro

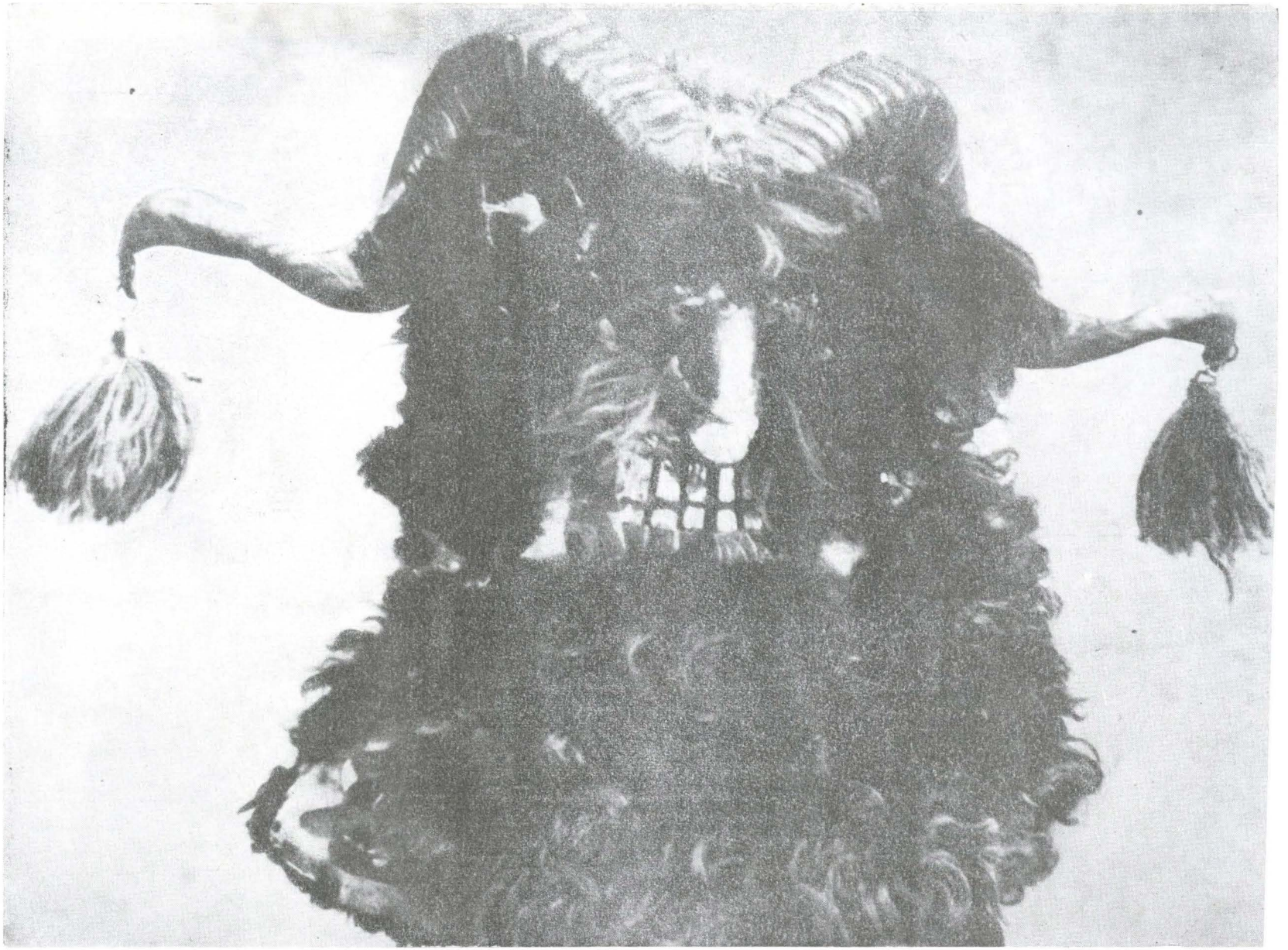

85

https://biblioteca-digitala.ro

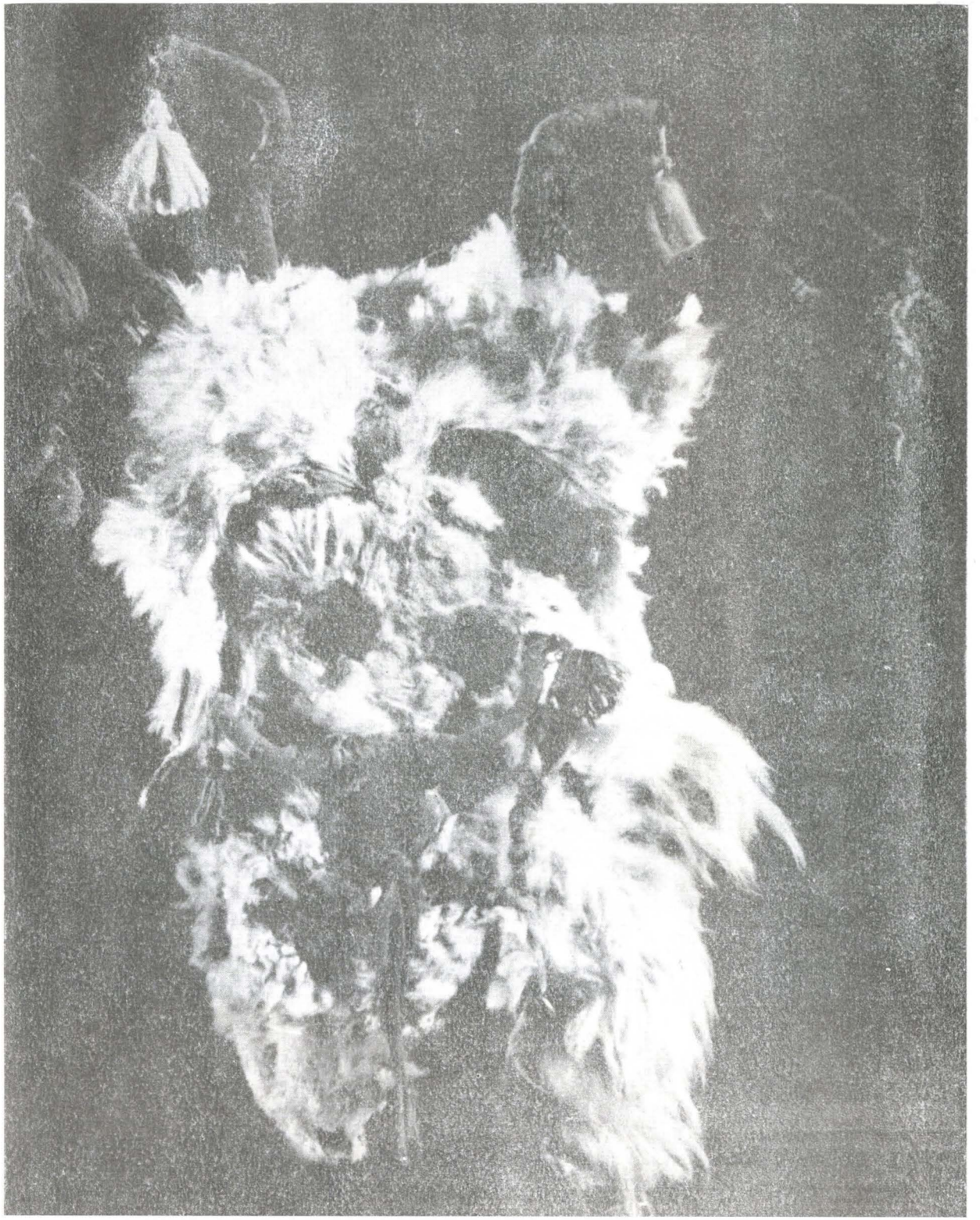

86

https://biblioteca-digitala.ro

87

88

https://biblioteca-digitala.ro

89

90

https://biblioteca-digitala.ro

91

92

https://biblioteca-digitala.ro

93

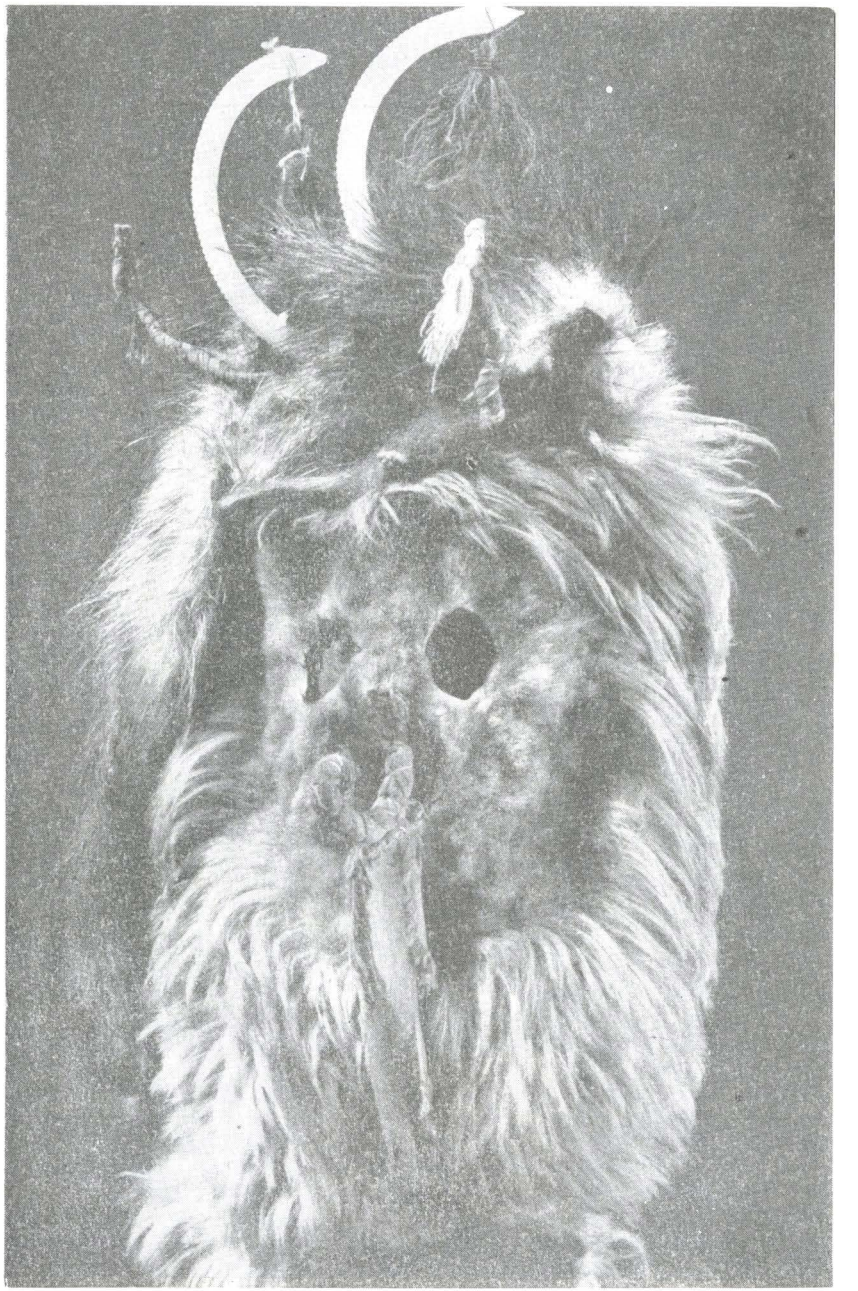

94

https://biblioteca-digitala.ro

95

96

https://biblioteca-digitala.ro

97

https://biblioteca-digitala.ro

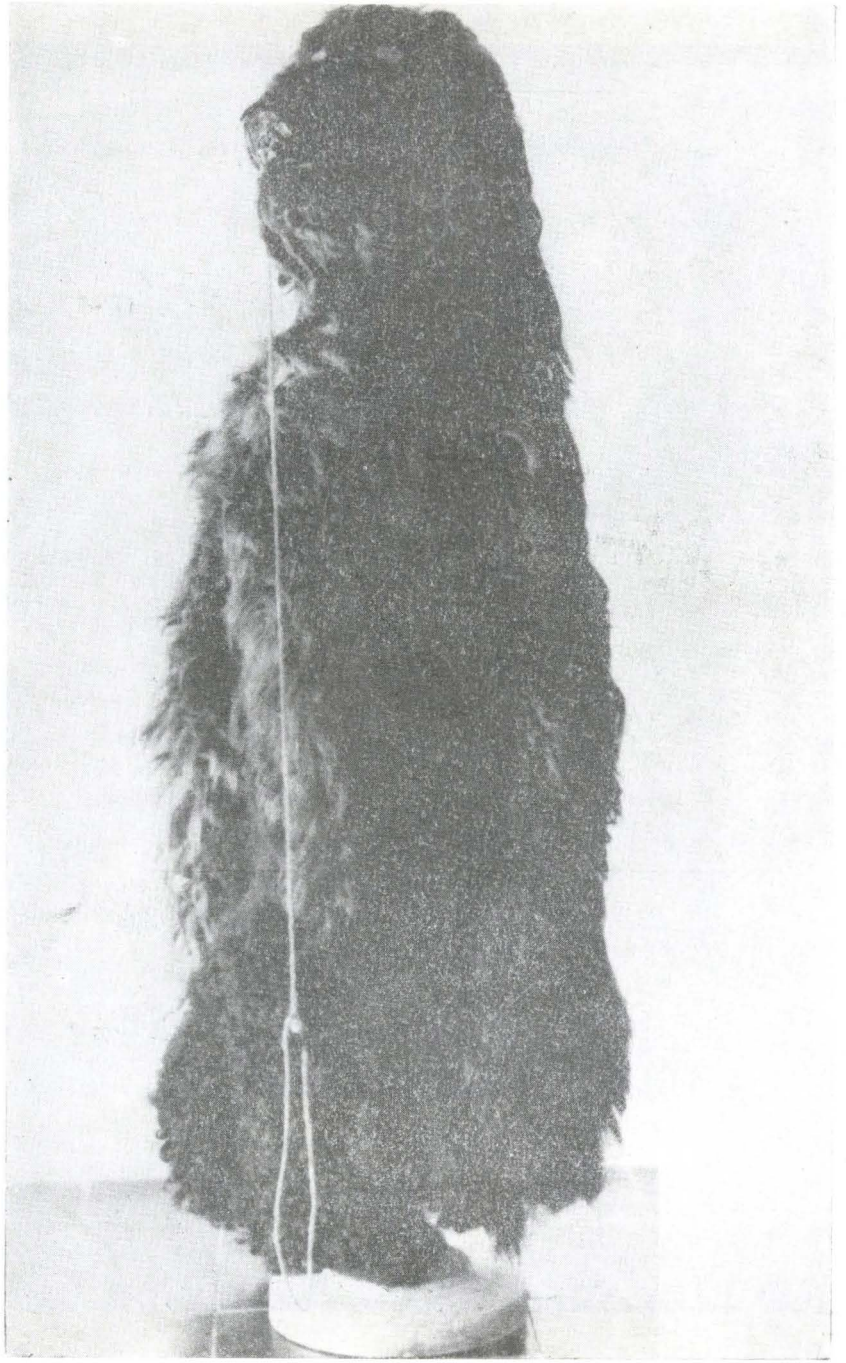

98

99

https://biblioteca-digitala.ro

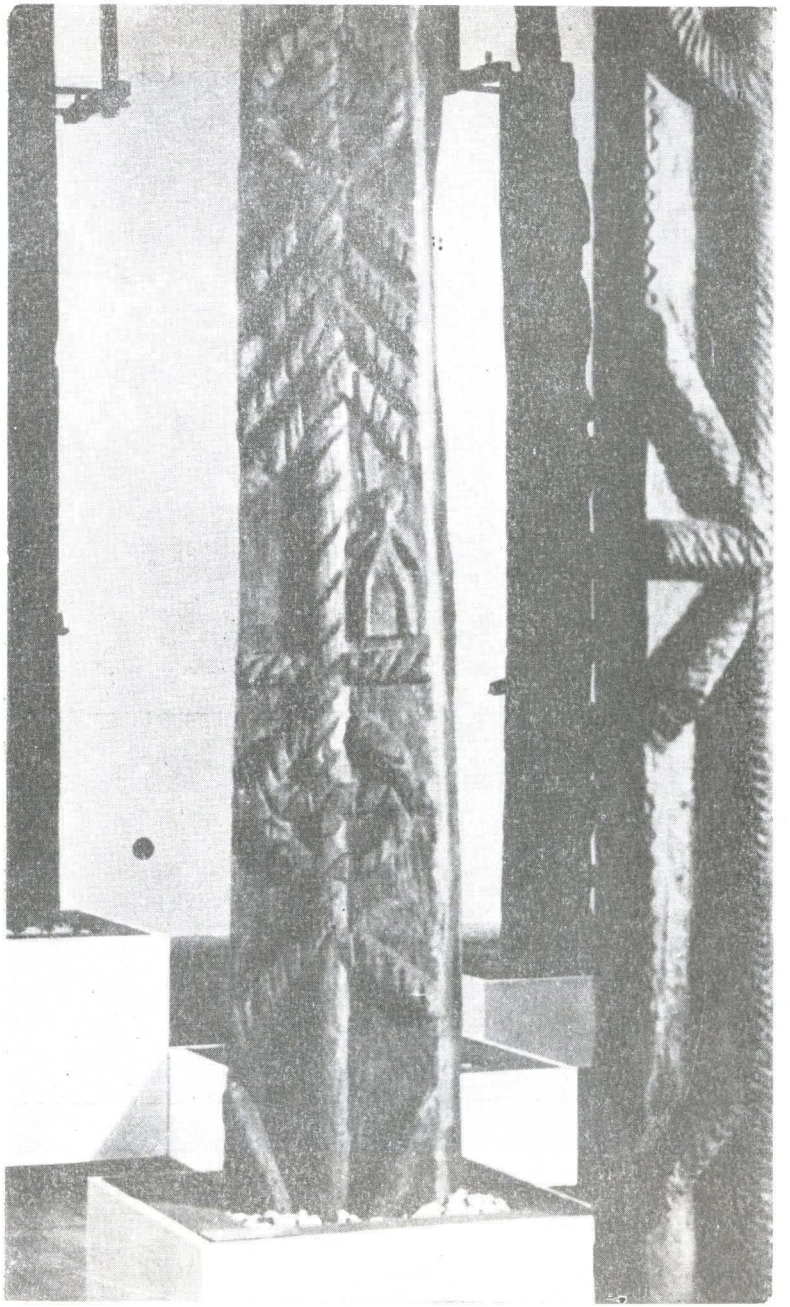

100 — Mascaroană — Stîlp de poartă maramureșeană din satul Sîrbi — Maramureș. Sculptură antropomorfă.

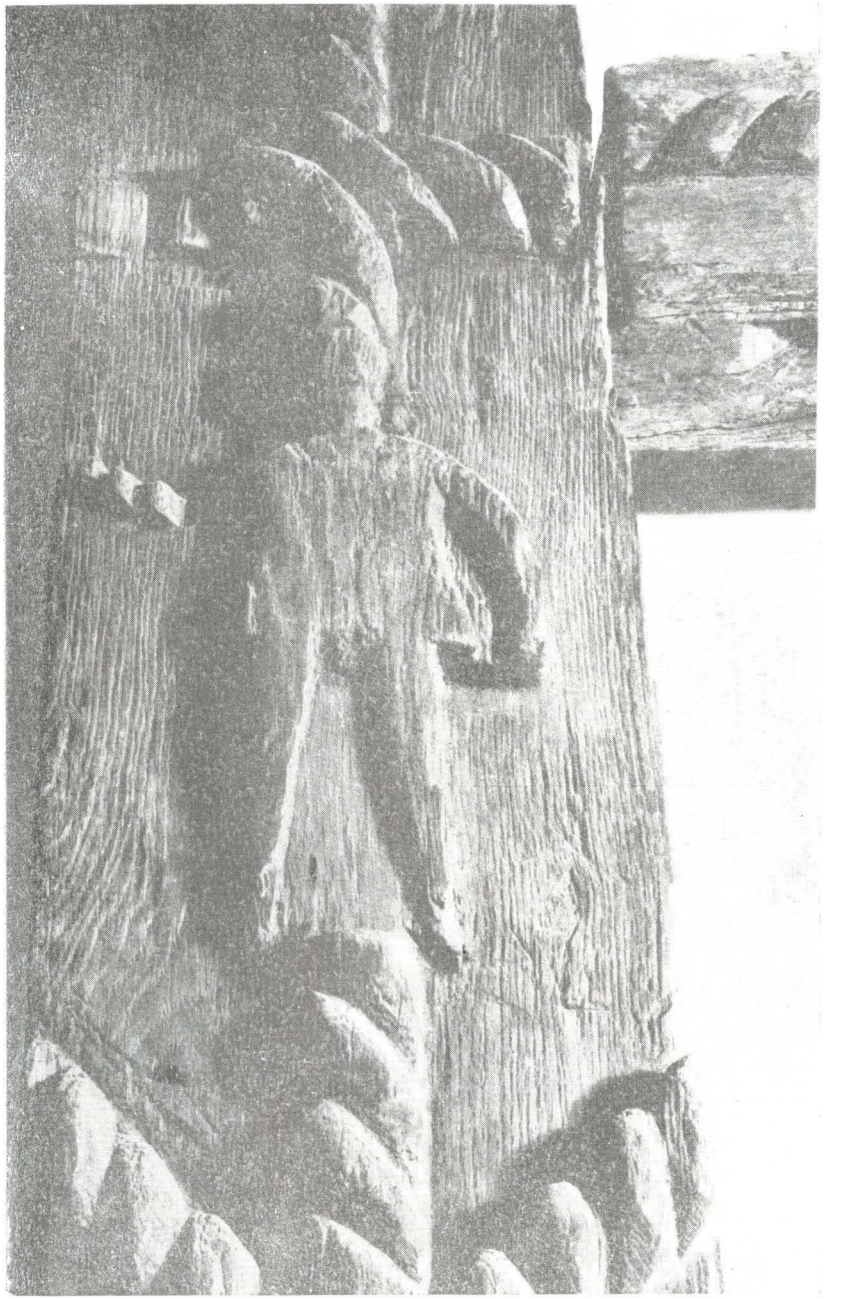

101 — Mascaroană — Stîlp de poartă maramureșeană din **satul Cornești** — Maramureș. Sculptură antropomorfă. (Actualmente în Muzeul etnografic din Sighetul Marmației).

https://biblioteca-digitala.ro

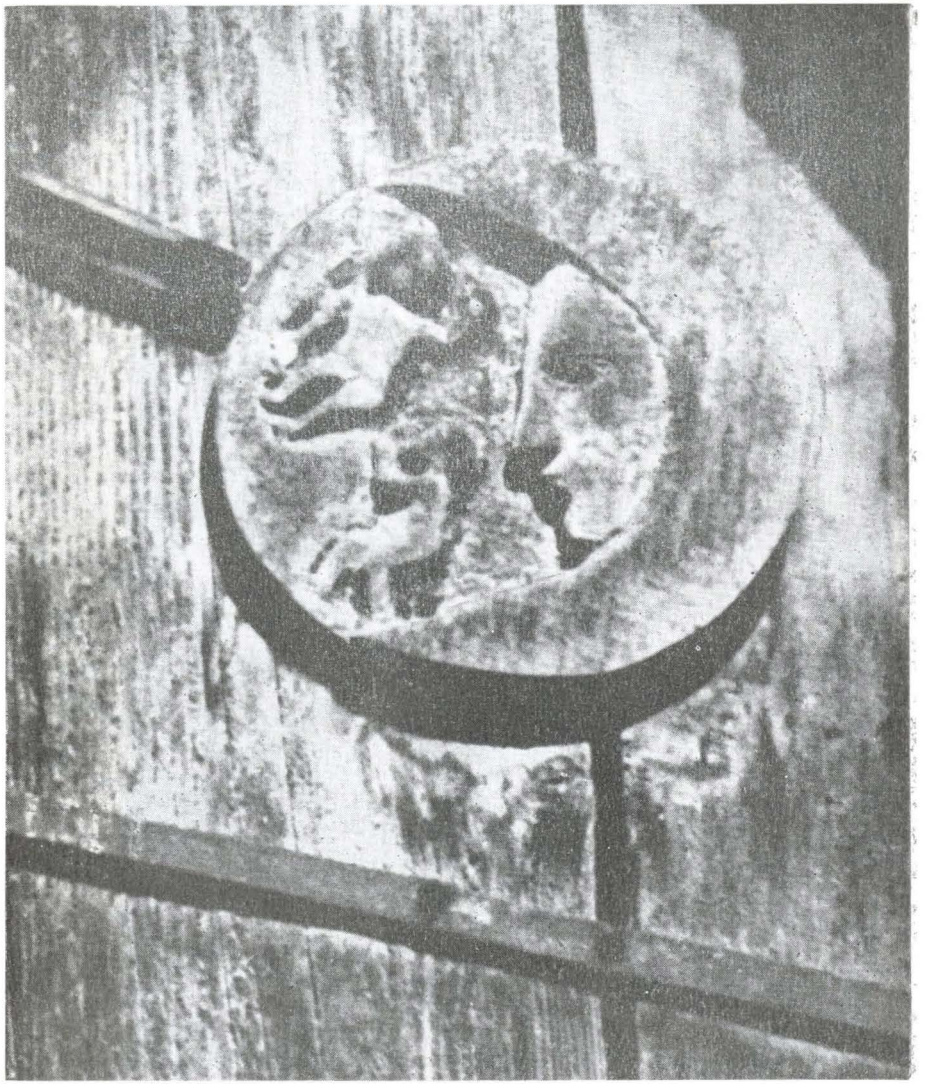

102 – Luna antropomorfizată – detaliu de pe troița din hotarul satului Berbești – Maramureș (Sfîrșitul sec. XVII – începutul sec. XVIII).

https://biblioteca-digitala.ro

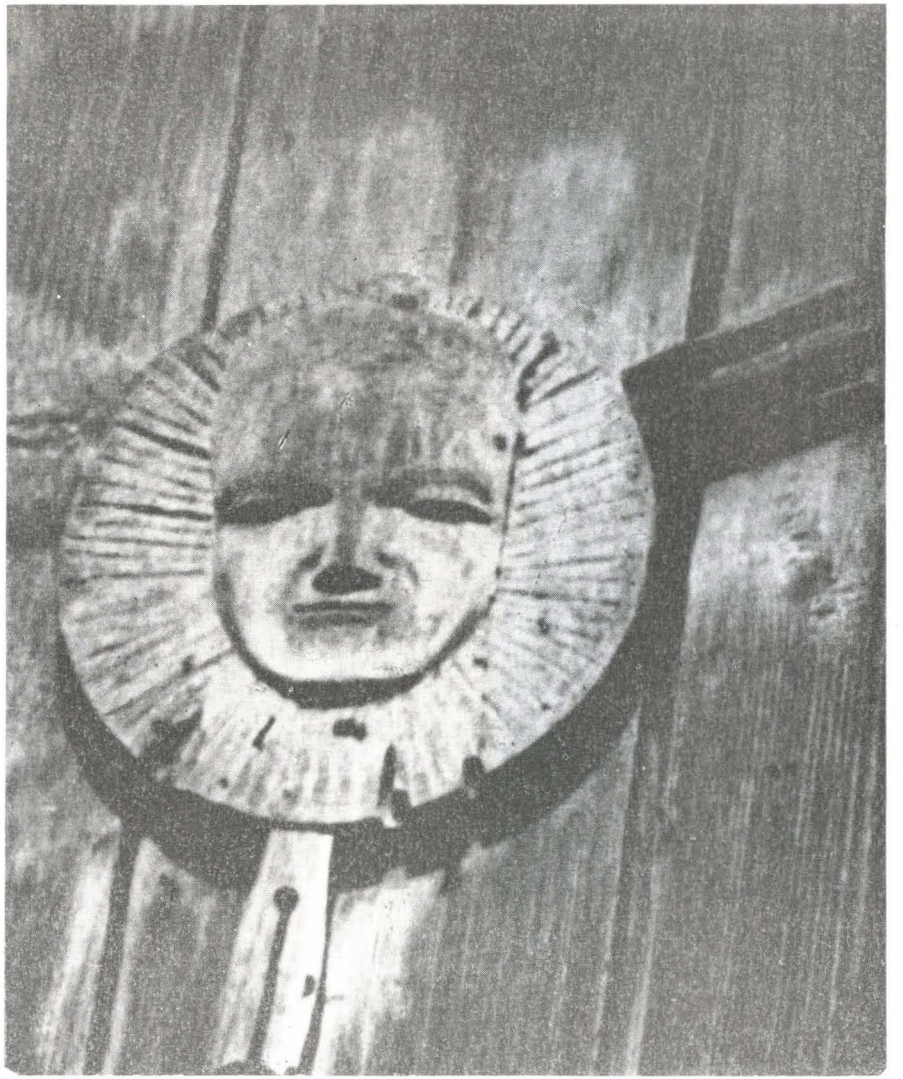

103 – Soarele antropomorfizat – detaliu de pe troița din hotarul satului Berbești – Maramureș. (Sfîrșitul sec. XVII – începutul sec. XVIII).

https://biblioteca-digitala.ro

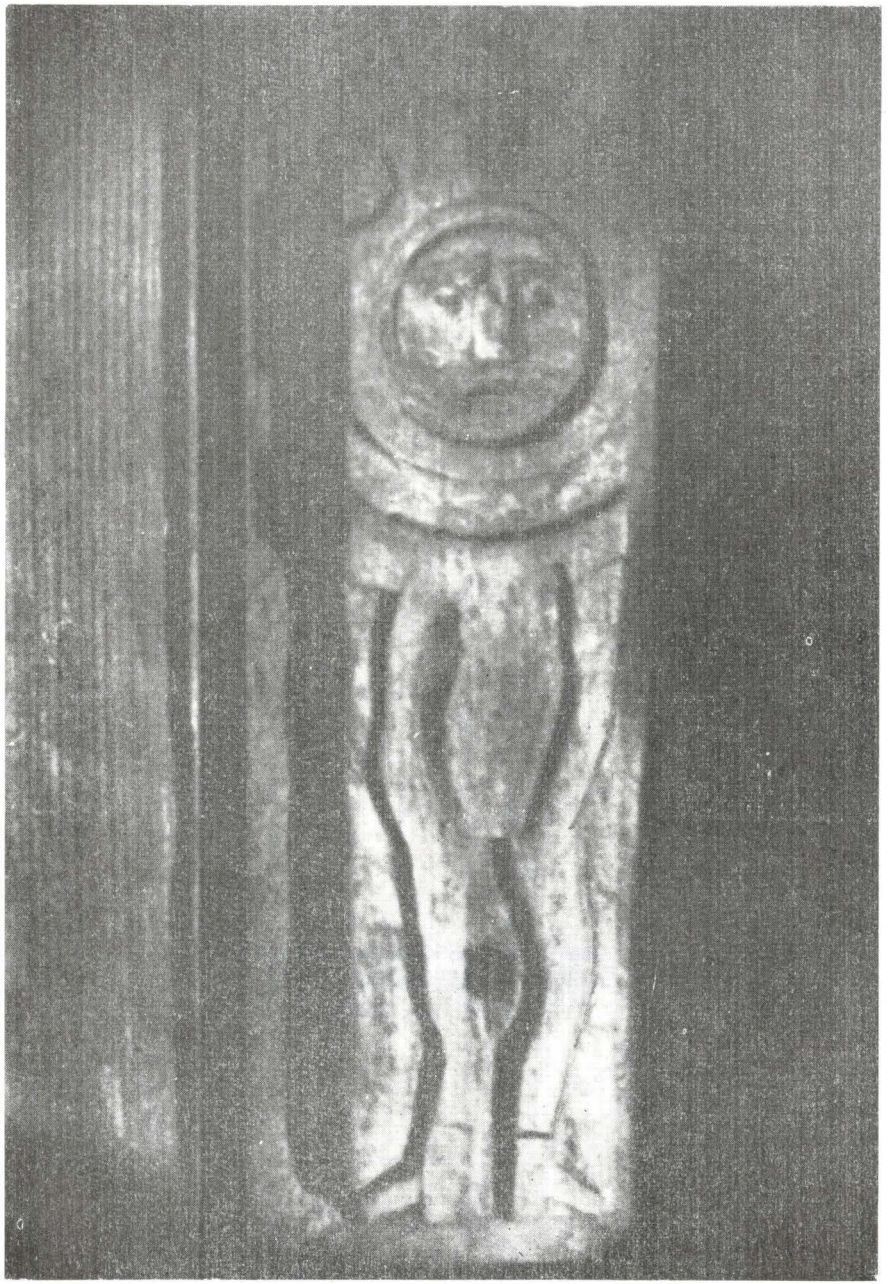

104 – Reprezentări antropomorfe pe portița din Rozavlea – Maramureș. (Astăzi în Muzeul Satului din București).

https://biblioteca-digitala.ro

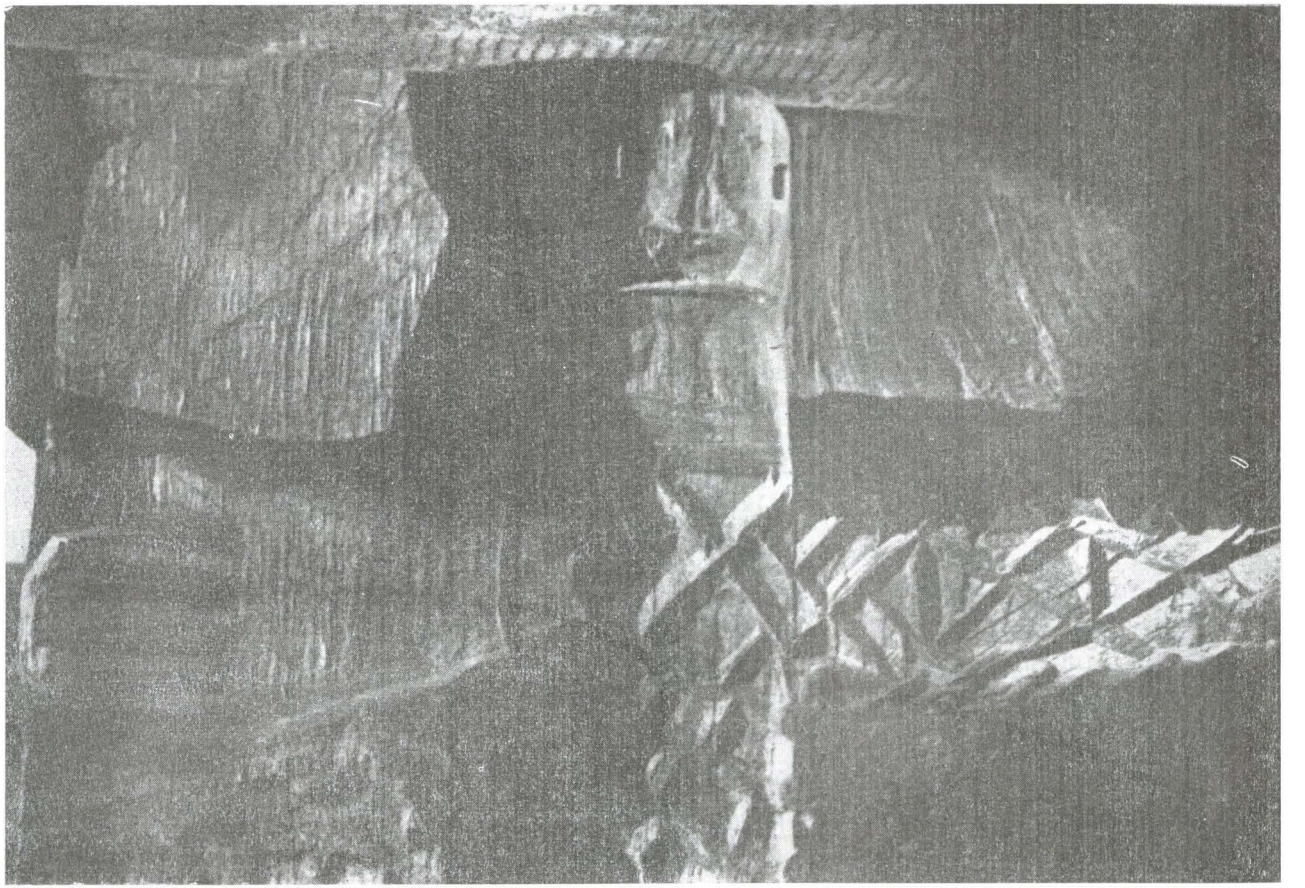

105 – Reprezentări antropomorfe pe o portiță din Rozavlea – Maramureș. (Astăzi în Muzeul Satului din București).

https://biblioteca-digitala.ro

106 – Jocul ursului. Comuna Sarasău.

https://biblioteca-digitala.ro

107 – Moșul și dracii pe stradă. Comuna Vadul Izei.

https://biblioteca-digitala.ro

108 – „Lucifer" – deregătoriul cel mare și un ofițer roman.
Satul Oncești – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

109 – Teatrul popular din satul Năneşti – Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

110 — Pe stradă. În prim plan draci inspectori. Comuna Năneşti — Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

111 – Moșii și un ofițer roman, satul Nănești – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

112 – Deregătoriul cel mare – satul Onceşti.

https://biblioteca-digitala.ro

113 – Moșul și dracii. (detaliu) – Valea Stejarului.

https://biblioteca-digitala.ro

114 — Inspectorul dracilor își cheamă ortacii, satul Valea Stejarului.

https://biblioteca-digitala.ro

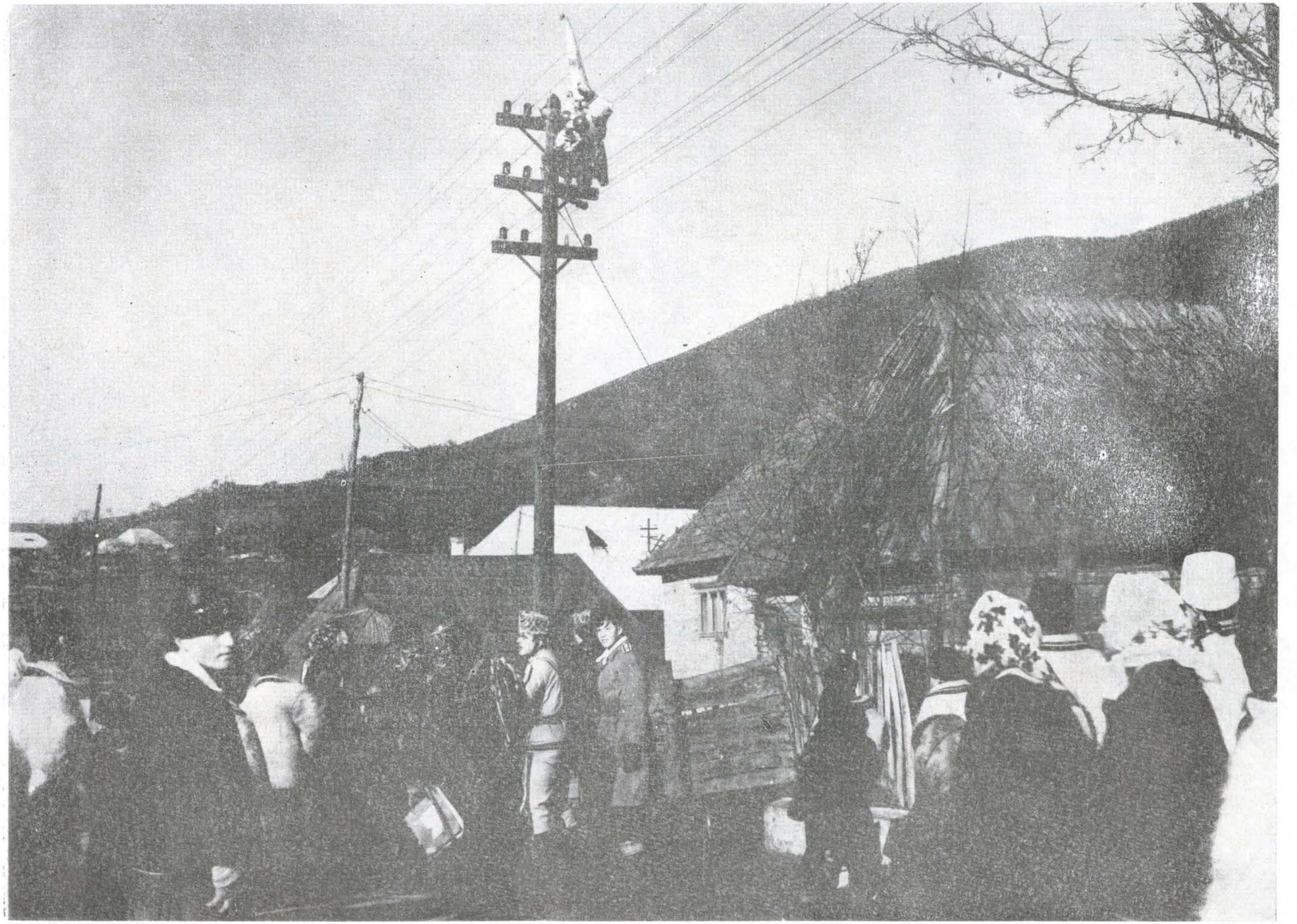

115 – Moartea cățărată pe un stîlp de telefon, satul Năneşti – Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

116 – Moșul cățărîndu-se pe un stîlp de telefon. Comuna Vadu Izei – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

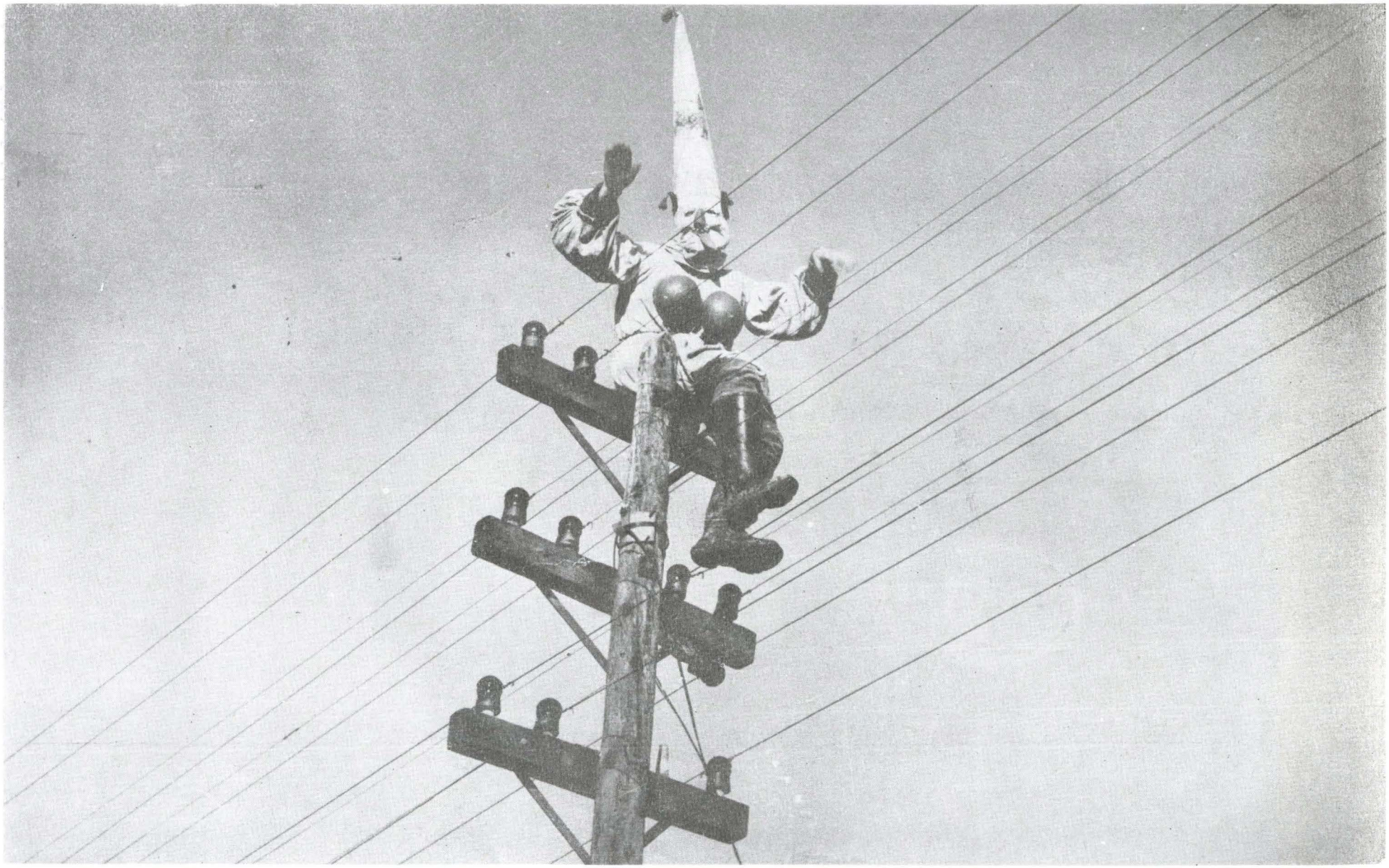

117 – „Doamna Moarte" de pe stîlpul de telefon amenință, satul Năneşti – Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

118 – Draci, Doamna Moarte și cititorii în gromovnic, satul Năneşti – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

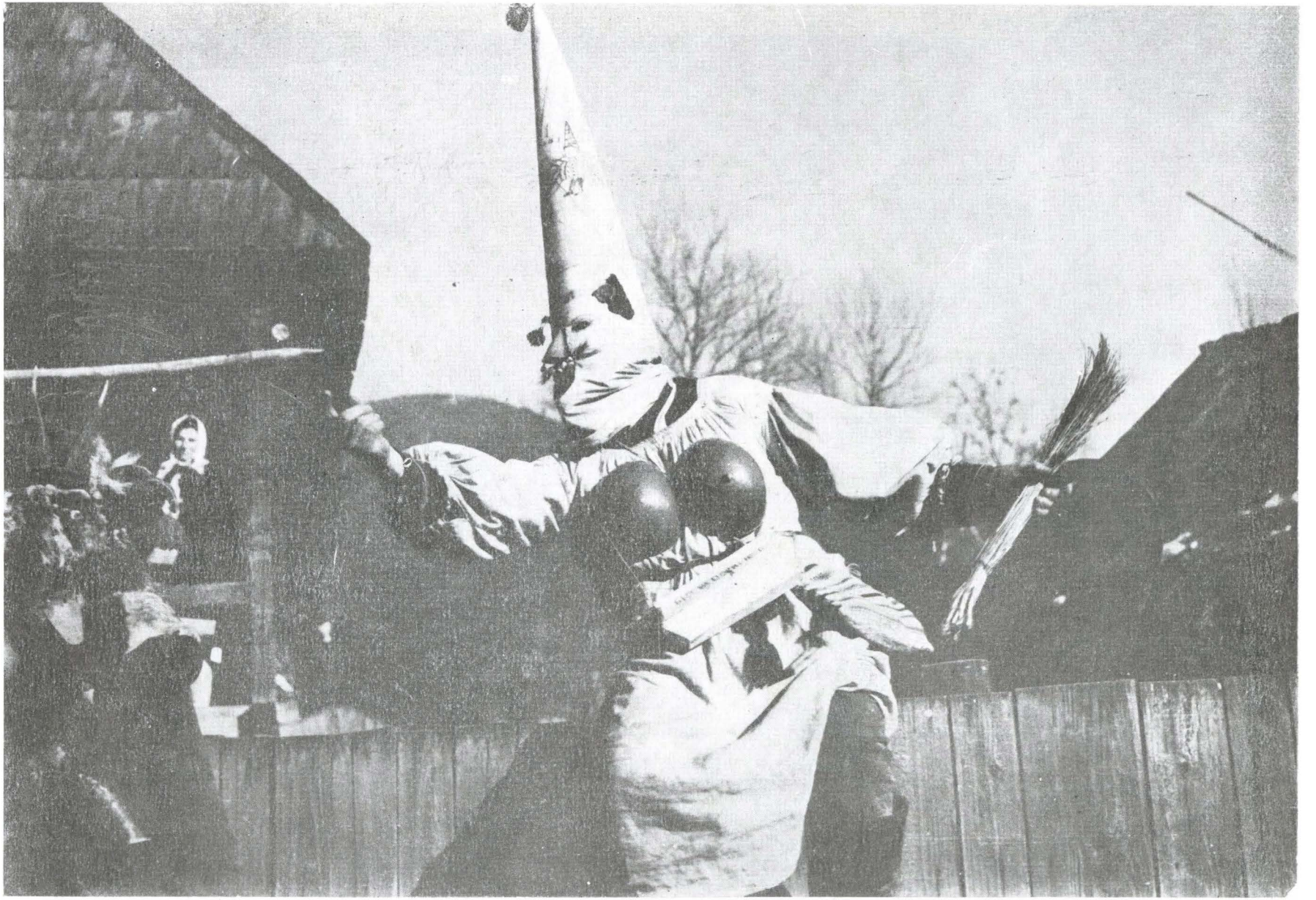

119 – „Doamna Moarte" își caută victimele, satul Năneşti – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

120 – Dracii sperie copiii, comuna Vadu Izei – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

121 — Pozînd în fața casei la Valea Stejarului — Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

122 – Scaraoschi în acțiune, satul Oncești – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

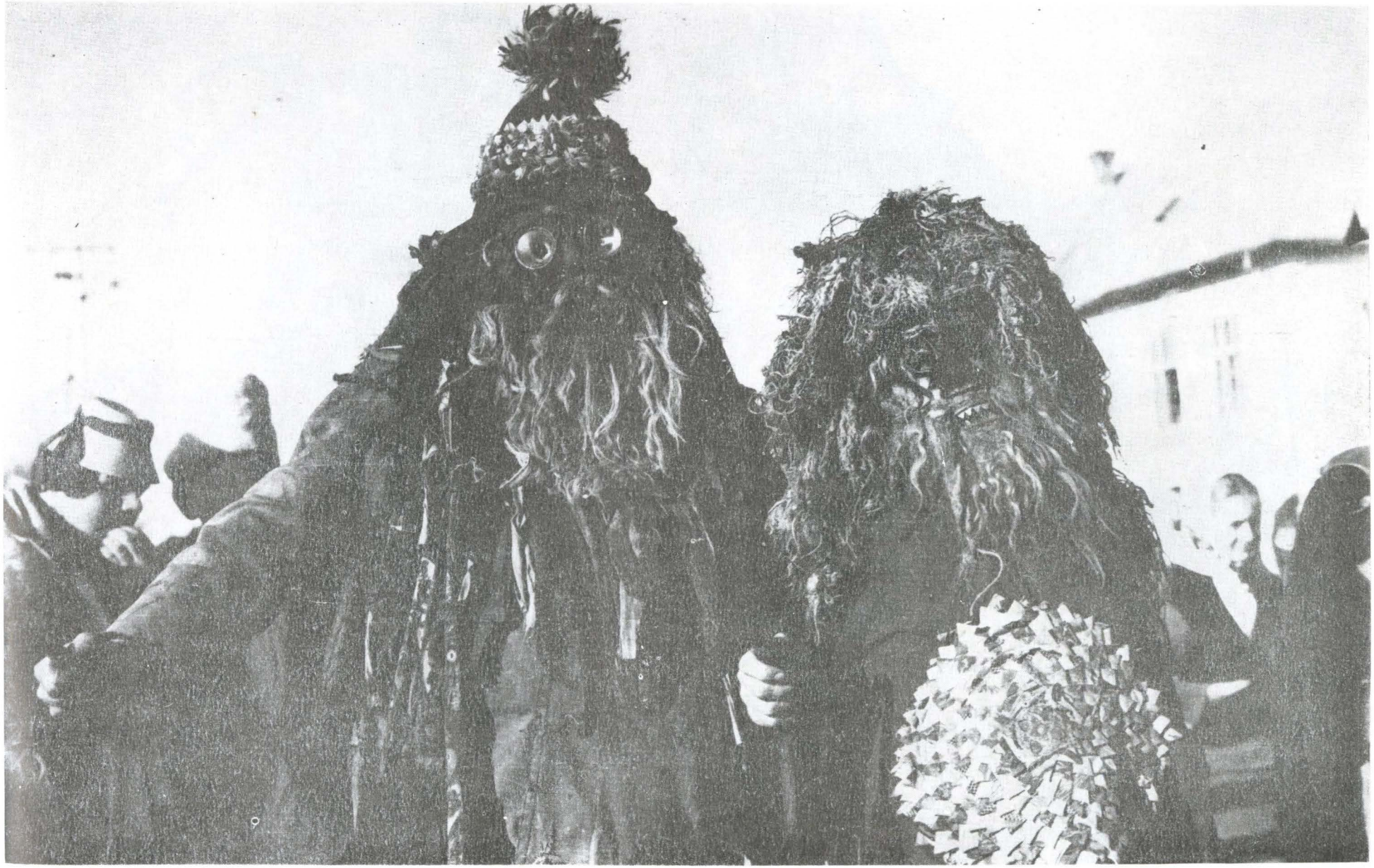

123 – Cititorii în gromovnic, satul Năneşti – Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

124 – Inspectorul și Ispravnicul dracilor pozînd, satul Valea Stejarului, comuna Vadu Izei.

https://biblioteca-digitala.ro

125 – Inspectorul dracilor își cheamă ortacii, satul Valea Stejarului.

https://biblioteca-digitala.ro

126 — Jocul dracilor şi al Moşului pe stradă, satul Năneşti — Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

127 – Dracii şi Moşul la plimbare, comuna Vadu Izei – Maramureş.

https://biblioteca-digitala.ro

128 – Dracii speriind copiii pe stradă, comuna Vadu Izei – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

129 – Moșul se joacă cu fetele pe stradă, comuna Vadu Izei – Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

130 — Jocul dracilor pe stradă, satul Nănești — Maramureș.

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS

Prefață — — — — — — — — — — — — — 3
Măștile maramureșene — — — — — — — — — 5
Jocurile cu măști — — — — — — — — — — — 13
Jocul caprei — — — — — — — — — — — 13
Jocul ursului — — — — — — — — — — — 15
Teatrul popular — — — — — — — — — — — 16
Permanența jocurilor cu măști — — — — — — — 18
Jocul caprei — Birsana — — — — — — — — — 21
Jocul caprei — Strîmtura — — — — — — — — 23
Jocul caprei — Sarasău — — — — — — — — — 24
Jocul caprei — Sighetu Marmației — — — — — — 24
Jocul ursului — Sarasău — — — — — — — — — 26
Colinda cerbului — Vadul Izei — — — — — — — 27
Text la „Moș" — „Petitoriu' Iacob" — — — — — —
Text la „Metehău" — Desești — — — — — — — 28
Catalog — măștile — — — — — — — — — — 28
Ilustrații, măști — — — — — — — — — — — 51

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

MUZEUL MARAMUREȘAN
SIGHETU
MARMAȚIEI
CIF 3695034

Responsabil de carte — MIHAI DĂNCUȘ
Tehnoredactor — ION CRĂCIUN

Dat la cules : 24 X 1972. Bun de tipar : 17 III 1973 Apărut 1973. Format 1/8 din 70X100. Tiraj : 5000 exemplare. Coli de tipar 10. Hîrtie cretată 70X100/70 gr.

Tiparul executat la Întreprinderea Poligrafică Maramureș — Baia Mare str c-da. nr. 9572
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

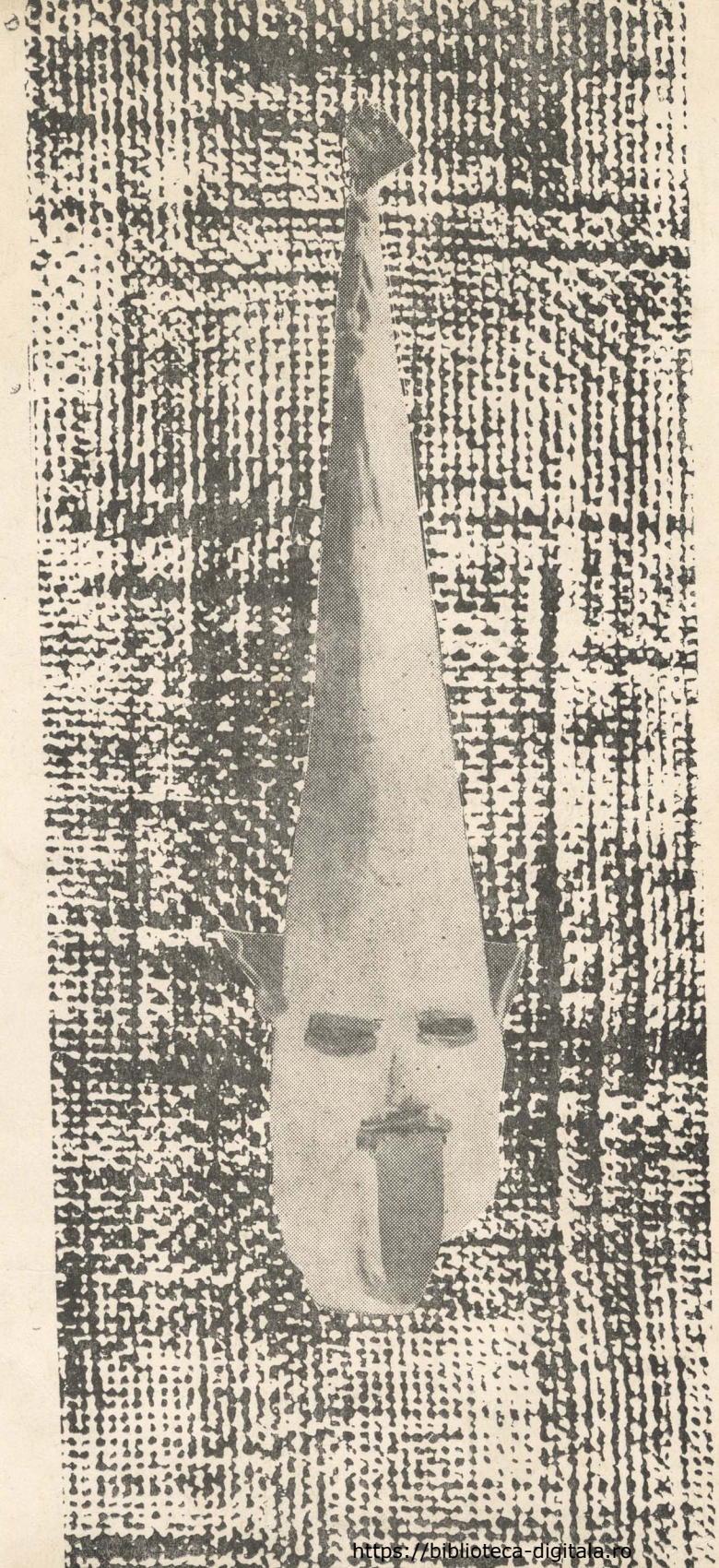

https://biblioteca-digitala.ro